

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica
Správa Chránenej krajinnej oblasti Strážovské vrchy, Považská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI
CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE STRÁŽOVSKÉ VRCHY
2016 - 2045

Október 2015

1. Základné údaje

1.1 Kód územia: SKCHVU028

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU028
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Strážovské vrchy

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR. č. 434/2009 Z.z. zo dňa 17. septembra 2009, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Strážovské vrchy, účinná od 1. novembra 2009.

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Strážovské vrchy stanovená vyhláškou je 58673 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 59 714 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	893,17	1,50
4	vinica	0,00	0,00
5	záhrada	20,27	0,03
6	ovocný sad	1,03	0,00
7	TTP	7955,56	13,32
10	lesný pozemok	49661,82	83,17
11	vodná plocha	125,39	0,21
13	zastavaná plocha a nádvorie	389,96	0,65
14	ostatná plocha	666,73	1,12
	Spolu	59713,92	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Strážovské vrchy sa nachádzajú na severozápade Slovenska. Z väčšej časti ležia v Trenčianskom kraji, ale časť prechádza do Žilinského kraja. Najjužnejší bod územia sa nachádza pri obci Dolné Vestenice, zatiaľ čo ten najsevernejší pri obci Hričovské podhradie. Geomorfologicky hraničí územie CHVÚ na západe s Považským podolím, na juhu s Považským Inovcom a Podunajskou pahorkatinou, východnú hranicu tvorí časť Hornonitrianskej kotliny a Malej Fatry. Severne od územia leží Žilinská kotlina. Zastavané územia obcí nie sú súčasťou chráneného vtáčieho územia. Chránené vtáčiu územie Strážovské vrchy pretínajú dve cesty druhej triedy (517 a 574), množstvo ciest tretej triedy, ciest miestneho významu a spevnených či nespevnených lesných ciest.

Klíma

Podnebie patria Strážovské vrchy do mierne teplej klimatickej oblasti s priemernými ročnými teplotami 7 až 8°C a úhrnom zrážiek od 700 do 1000 mm. V strednej časti pohoria je chladnejšia klíma s priemernou ročnou teplotou 5°C. Najteplejší mesiac je júl s priemernou teplotou 15 až 18°C. Najchladnejší je mesiac január s teplotami -3 až -6°C. Súvislá snehová pokrývka sa udržá priemerne 80 až 120 dní. Dĺžka trvania snehovej pokrývky je značne závislá na expozícii oblasti a nadmorskej výške. Vďaka značne pretiahnutému tvaru územia CHVÚ v smere sever-juh a značným rozdielom reliéfu sú však klimatické podmienky v jednotlivých častiach pohoria odlišné. Južná časť pohoria je výraznejšie ovplyvňovaná teplejšou klímou sesednej Podunajskej pahorkatiny, zatiaľ čo severná oblasť klímou chladnejších horských oblastí. To sa napríklad prejavuje v priemerných počtoch letných dní v rozmedzí 20 až 30. Častý je inverzný ráz počasia, kedy rozdiely medzi vzduchovými hmotami môžu činiť až 10°C.

Geologické podmienky a formy reliéfu

Strážovské vrchy sa po štruktúrnej stránke odlišujú od ostatných jadrových pohorí vnútorných Karpát, lebo netvoria jednotnú megaantiklinálu, ale niekoľko antiklinálnych a synklinálnych popaleogénnych pásiem. Je to pohorie morfológicky silne rozčlenené. A tiež z hľadiska geologického majú Strážovské vrchy mimoriadne pestré zloženie s typickou príkrovovou stavbou.

Kryštálické jadro pohoria proterozoického a paleozoického veku je malé a asymetricky vysunuté do juhovýchodnej časti, kde vytvára masív Malej Magury a Suchého. Budujú ho kryštálické bridlice, hlavne ruly, migmatity a niekoľko typov granitoidov. Podstatnú časť tvoria silne zvrásnené a presúvané mezozoické komplexy. Na kryštalinikum sú v okolí Gápl'a viazané hydrotermálne kremenné žily s drobným výskytom olovnatých a zinkových rúd. Z minerálov obsahujú, okrem kremeňa, kalcitu, hematitu a sideritu, galenit, sfalerit a pyrit. Severný okraj kryštálických masívov lemuje úzky pruh obalovej malomagurskej jednotky (bridlice, kremence, vápence, dolomity, pieskovce).

Severne od nej sa rozprestiera morský krížňanský príkrov, ktorý buduje celú centrálnu časť. Tvoria ho prevažne stredne a málo odolné komplexy zliechovskej a z časti belianskej série (vápence, dolomity, slienité vápence, sliene, bridlice, kremence a pieskovce). Na krížňanskom príkrove sú plocho uložené komplexy chočského príkrovu, ktorý tvoria prevažne veľmi odolné polohy masívu vápencov a dolomitov. Bohatá lokalita na skameneliny je najmä na Kozom vrchu severne od Valaskej Belej. Vyššie leží súvrstvie škvrtitých slieňovcov a

slienitých vápencov. V súvrství sa nachádza na viacerých miestach (Rajecká Lesná, Trenčianske Teplice, Čičmany) bohatá fauna amonitov.

Chočský príkrov buduje miestami celé horské skupiny (Strážov, Basky, Rokoš, veľkú časť Trenčianskej vrchoviny), inde len trosky ako pozostatok pôvodného súvislého príkrovu. V nadloží chočského príkrovu sa miestami vyskytujú i zvyšky vyššieho príkrovu (strážovského), ktorý tvoria veľmi odolné svetlé vápence a dolomity (Strážov, Basky, Hrubá Kečka). Strážovský príkrov tvorí severnú oblasť Strážovských vrchov, priliehajúcu k vnútrokarpatskému paleogénu a tvorí i menšie trosky na chočskom príkrove. Vyznačuje sa prítomnosťou svetlých vápencov tzv. wettersteinského typu.

Severozápadný okraj vrchov budujú intenzívne prevrásnené komplexy manínskeho príkrovu kriedového veku. Prevažnú časť územia tvoria kriedové stredne až málo odolné horniny vo flyšovom vývoji (Butkovská brázda).

Mohutné bradlo Butkova budujú jurské útvary (krinoidové, piesčité a rohovcové vápence) a organogénne vápence spodnej kriedy. Z nerastných surovín majú najväčší význam nerudné suroviny (vápence, sliene, dolomity a kremence). Najvýznamnejšie lomy sú Butkov pri Ladcoch, lomy pri Mojťíne či pri Mníchovej Lehote. Ďalej v Rožňových Miticiach, pri Nitrianskom Rudne, v Uhrovci, pri Valaskej Belej, Gápli (dnes časti Valaskej Belej) a Tužine.

Keďže prevažná časť Strážovských vrchov je budovaná vápencami, viažu sa k nim aj krasové javy. Máme tu rozsiahle krasové oblasti ako Mojťínsky kras, či kras v okolí Strážova. Stretávame sa s podzemnými ale i povrchovými formami krasu. Z povrchových sa tu vyskytujú krasové jamy, škrapy (možno nájsť na Hrubej Kačke, vrchole Bosmán) a z podzemných jaskyne a priepasti. V Strážovských vrchoch evidujeme cca 200 väčších i menších jaskýň. Väčšina z nich je ťažko dostupná a v niekoľko málo z nich sa zachovala i ojedinelá sintrová výplň v podobe rozličných kvapľových útvarov.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Tatransko-fatranská. Celky CHVÚ tvoria južnejšie Strážovské vrchy a severnejšie Súľovské vrchy

Geologická stavba má zásadný vplyv na výsledný reliéf pohoria. Pokiaľ na kryštaliku sa vytvoril hladko modelovaný reliéf, na mäkkých, prevažne bridlicových horninách vznikli exogénnymi vplyvmi kotliny s pahorkatinným charakterom a brázdy.

Na dolomitických a vápencových horninách vznikli strmé skalné vyvýšeniny, bradlové útvary a príkrovové trosky, ktoré sú často rozčlenené úzkymi kaňonovitými dolinami. Na tieto horniny sa viaže aj podzemný kras. rozsiahle krasové oblasti ako Mojťínsky kras, či kras v okolí Strážova. Stretávame sa s podzemnými ale i povrchovými formami krasu. Z povrchových sa tu vyskytujú krasové jamy, škrapy (možno nájsť na Hrubej Kačke, vrchole Bosmán) a z podzemných jaskyne a priepasti. V Strážovských vrchoch evidujeme cca 200 väčších i menších jaskýň. Väčšina z nich je ťažko dostupná a v niekoľko málo z nich sa zachovala i ojedinelá sintrová výplň v podobe rozličných kvapľových útvarov.

Reliéf Strážovských vrchov vďaka svojej členitosti vykazuje nielen znaky pahorkatiny (výškové rozdiely 31 až 100 m), vyššej pahorkatiny (101 až 180 m), ale aj vrchoviny (181 - 310 m), hornatiny (311 až 470 m) či vysočiny (471 až 640 m).

Štruktúrne typy reliéfu sa vyskytujú v takom bohatstve tvarov, ktorý nemá obdobu v nijakom inom slovenskom pohorí. Na kryštalické horniny Malej Magury a Suchého sa viaže hladko modelovaný reliéf so širokými ústrednými chrbtami a rebrovite usporiadanými rázsochami. Oveľa pestrejší reliéf sa viaže na príkrovovo-vrásové mezozoické komplexy s veľmi menlivou odolnosťou hornín. V mäkkých horninách, nachádzame množstvo eróznych brázd a kotlín s

hladko modelovaným pahorkatinným reliéfom. Protikladným typom reliéfu sú štruktúrne formy v tvare morfológických vyvýšení typu príkrovových trosiek. Viazu sa na veľmi odolné súvrstvia masívnych vápencov a dolomitov. Miestami tvoria celé horské skupiny, masívne chrbtly alebo plošiny. Od okolitého reliéfu na krížňanských prvkoch sú zväčša ostro ohraničené strmými svahmi a stenami s bralným reliéfom. Detailná tvárnosť okrajov príkrovových trosiek je veľmi pestrá a striedajú sa tu súvislé skalné steny (zápole), s bralnými stráňami rozčlenenými úzkymi krasovými a polokrasovými dolinami a tiesňavami, až po skalné mestá. V morfológicky exponovaných polohách sa zachovali príkrovové trosky len na malých plochách v podobe izolovaných vrchov. Majú ráz pyramidálnych alebo štíhlych kuželovitých vrchov, respektíve pretiahnutých hrebeňov s rozsiahlymi skalnými útvarmi a štruktúrnymi tvarmi. Keďže príkrovové trosky budujú karbonatické horniny, viažu sa k nim krasové javy. Zovreté doliny majú povahu kaňonov až tiesňav a ich stráne vyznačujú časté bralné partie. Miestami sa vyskytujú i epigenetické úseky dolín. Najznámejšiu vytvára Radotina na pomedzí s Domanižskou kotlinou. Štvrtý typ reliéfu sa viaže k stredne odolným, slienitým vápencom krížňanského príkrovu. Zväčša hladko modelovaný reliéf predstavuje prechod medzi reliéfom brázd a príkrovových trosiek. Vyznačujú ho plošiny. Piaty typ reliéfu sa uplatňuje na prvkoch bradlového pásma. K tomuto typu patria vápencové Butkovské bradlá. Vyznačuje ich veľká relatívna výška, vysoké sklony a značný podiel skalných tvarov začlenených hlbokými skalnými tiesňavami. Okolité územie na mäkkších kriedových sedimentoch má ráz podvrchoviny až pahorkatiny s hladko modelovanými tvarmi.

Hydrologické pomery

CHVÚ spadá do povodia Váhu a Nitry. Severná a západná časť pohoria patrí do povodia Váhu, východná a južná časť do povodia rieky Nitry. Najvýznamnejšími prítokmi Nitry sú Tužina, Chvojnica, Nitrica a Bebrava. Najvýznamnejším prítokom Váhu je Rajčanka, ktorá odvodňuje severné svahy pohoria. Ďalšími sú Pružinka, Slatinský potok, Teplička, Radiša, Domanižanka. Vodný režim pohoria patrí k stredohorskej oblasti s maximom prietokov počas topenia snehu (marec-apríl), s minimom v zime. Zásoby podzemných vôd sú ovplyvnené geologickým zložením a reliéfom. V kryštalickej oblasti Malej Magury a Suchého sú podzemné vody s početnými, ale menej výdatnými prameňmi. Oveľa väčší význam majú oblasti, koré. tvoria mezozoické útvary. Pre podzemný obeh vôd sú najvýznamnejšie čisté masívne vápence a dolomity najmä vyšších príkrovov. Vývery majú ráz krasových prameňov s veľkou výdatnosťou. Oproti tomu sú prvky krížňanského príkrovu najmä s väčšou prímесou nekarbonatických látok, menej bohaté na podzemné vody. Strážovské vrchy sú bohaté aj na termálne vody (napr. Belušské Slatiny)

Pôdy

V rámci územia CHVU sú najrozšírenejším pôdnym typom rendziny (prevažne plytký pôdny profil a značná skeletnosť), miestami v bralných oblastiach litosoly. Rendziny sa viažu na karbonatické horniny a dominujú vo všetkých hornatých i vrchovinných častiach pohoria s výnimkou Suchého a Malej Magury, kde prevládajú hnedé pôdy nenasýtené. V erózných brázdach a na znížených okrajoch pohoria sú hnedé pôdy nasýtené, sprievodné rendziny a pararendziny.

Flóra

Podľa fyto geografického členenia spadá územie CHVÚ Strážovské vrchy do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*) okresu Strážovské a Súľovské vrchy.

Vyznačujú sa bohatou vápencovou flórou so zastúpením teplomilných panónskych druhov, horských a vysokohorských karpatských druhov. Podstatný vplyv na charakter flóry majú hlavne pestré mikroklimatické podmienky a aj severo - južná orientácia pohoria.

Na celom území prevládajú biotopy kvetnatých a vápnomilných bučín, na Strážove sa v najvyšších nadmorských výškach pohoria vyskytujú aj javorovo–bukové horské lesy. V závislosti od lokálnych pôdnych a mikroklimatických podmienok sú tu zastúpené aj lipovo–javorové sutinové lesy. V Podhradskej doline dosahujú severnú hranicu rozšírenia lesostepné spoločenstvá s dubom plstnatým. Z lúčno-pasienkových spoločenstiev sa tu nachádzajú podhorské lúky a suchomilné travinnobylinné a krovité porasty, miestami s výskytom borievky obyčajnej a druhmi z čeľade vstavačovité (Orchidaceae). V nivách potokov sa nachádzajú vysokobylinné spoločenstvá, brehové porasty deväťsilov a biotopy podhorských jelšových lesov. Časté, hoci rozlohou nepatrné, sú podmáčané biotopy slatinných lúk a podsvahových pramenísk, ojedinele s tvorbou penovca.

Vzhľadom na akútny problém zarastania nelesných biotopov sú najviac ohrozené lúčne a mokradové druhy: bradáčik vajcovitolistý (*Listera ovata*), hmyzovník holubyho (*Ophrys holubyana*), hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera*), pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vemenníček zelený (*Coeloglossum viride*), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), vemenník zelenkastý (*Platanthera chlorantha*), vstavač bledý (*Orchis pallens*), vstavač mužský poznačený (*Orchis mascula* subsp. *signifera*), vstavač obyčajný (*Orchis morio*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*) - žltá a fialová forma, vstavačovec Fuchsov Soov (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana*). Na mokradiach často rastú krušík močiarny (*Epipactis palustris*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), vzácnejšie päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*).

Hodnotu z hľadiska vývoja karpatskej flóry majú tzv. západokarpatské endemity a subendemity, ako sú klinček lesklý (*Dianthus nitidus*), klinček včasný pravý (*Dianthus praecox* subsp. *praecox*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), stoklas jednosteblový (*Bromus monocladus*) a soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*).

Okrem spomínaných chránených rastlinných druhov, sa v území ďalej vyskytujú druhy európskeho významu ako prilbica tuhá moravská (*Aconitum firmum* subsp. *moravicum*), v bučinách sa veľmi vzácnne vyskytuje orchidea črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*).

Najviac horských a vysokohorských druhov je koncentrovaných na vrchole Strážova. Napríklad iskerník alpínsky (*Ranunculus alpestris*), iskerník veľhorský (*Ranunculus breyninus*), lipnica alpínska (*Poa alpina*). Zo Strážova bola opísaná reznáčka laločnatá slovenská (*Dactylis glomerata* subsp. *slovenica*).

Celkový ráz CHVÚ určujú aj travinno-bylinné porasty suchomilných a stredne vlhkomilných lúk a pasienkov. Z ohrozených druhov sa v nich hojne vyskytujú horec krížatý (*Gentiana cruciata*), mečík škridlicovitý (*Gladiolus imbricatus*), orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), veternica lesná (*Anemone sylvestris*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*).

CHVÚ Strážovské vrchy je prevažne lesnaté územie. Prevládajúcou drevinou je buk obyčajný (*Fagus sylvatica*), ojedinele sa vyskytuje hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub zimný (*Quercus petraea*), vo vyšších polohách jedľa biela (*Abies alba*) a smrek obyčajný (*Picea abies*). Smrekové porasty sú väčšinou nepôvodné, spolu s borovicou boli na mnohých miestach umele rozšírené na úkor buka. Bralá a skalné chrbty s plytkou pôdou obsadzuje pôvodná borovica lesná (*Pinus sylvestris*). Na chladnejších severných stenách sa sporadicky vyskytuje chránená drevina tis obyčajný (*Taxus baccata*). Pozornosť si zasluhujú porasty duba plstnatého (*Quercus pubescens*) v Podhradskej doline. Je to botanicky veľmi zaujímavé miesto s výskytom teplomilných druhov ako hadí mor rakúsky (*Scorzonera austriaca*), kavyľ drsnosteblový (*Stipa eriocaulis*), kavyľ pôvabný (*Stipa pulcherrima*), lykovec voňavý (*Daphne cneorum*).

Vo vlhkých roklinách a sutinách môžeme nájsť miestami vzácne druhy kortúza Matthioliho (*Cortusa matthioli*), či jazyk jelení (*Phyllitis scolopendrium*).

Fauna

Územie CHVÚ je súčasťou lesnej zóny palearktiskej oblasti. Podľa členenia zoogeografického členenia Slovenska územie spadá do provincie listnatých lesov, podkarpatského úseku. Ekologické faktory (abiotické a biotické), určujú životné podmienky pre faunu. Vzhľadom na ich rozdielne pôsobenie sú rôzne i životné podmienky v rozličných biotopoch, čo je určujúcim faktorom formovania živočíšnych spoločenstiev. Uvádzame stručný prehľad suchozemských a vodných živočíšnych spoločenstiev územia CHVÚ Strážovské vrchy .

Fauna - SYSTEMATICKÝ PREHĽAD ŽIVOČÍCHOV

BEZSTAVOVCE

Mollusca

V území, vzhľadom na prevahu karbonátového podlažia, nachádza vhodné podmienky výskyt pestré spektrum lesných a aj slatinných druhov mäkkýšov (*Mollusca*). Viaceré z nich patria medzi vzácne a ohrozené mäkkýše Slovenska (*Clasilia dubia carpatica*, *Vertigo geieri* *Vertigo antivertigo*, *Vertigo angustior*).

Coleoptera

Chrobáky Strážovských vrchov nie sú dostatočne preskúmané. K vzácnym druhom patria niektoré xylosapofágne druhy zachovalých prirodzených listnatých lesov a pralesovitých lokalít (Strážov, Podhradská lesostep, Rokoš a i.) . Larvy viacerých vzácných chrobákov sa vyvíjajú v dreve starých, odumretých listnatých stromov. Typický predstaviteľ bukových lesov s dostatkom odumretých stromov je fúzač alpský (*Rosalia alpina*).

Lepidoptera

K pomerne vzácnym patria niektoré druhy lúčno pasienkovej krajiny s pestrou skladbou flóry. Významné sú modráčiky viazané na zachovalé pasienkové spoločenstvá trávnatých porastov na vápencoch *Macculinea arion*, *Maculineaalcon*, *Maculinea rebeli*, *Iphiclides podalirius*, *Eriogaster catax*. Lesné okraje s chochlačkami (*Corydalis* sp.) umožňujú výskyt *Parnassius mnemosine*. Na vápencových xerothermných svahoch s rozchodníkom prežívajú metapopulácie druhu *Parnassius apollo*.

STAVOVCE

Amphibia

Rana temporaria, *Rana dalmatina*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Hyla arborea*, *Bombina variegata*, *Triturus alpestris*, *Triturus montandoni*, *Triturus vulgaris*, *Salamandra salamandra*

Reptilia

V území sú zaznamenané druhy plazov *Lacerta agilis*, *Podarcis muralis*, *Anguis fragilis*, *Natrix natrix*, *Coronella austriaca*, *Elaphe longissima*, a v prostredí s horskou klímou sa vyskytujú *Zootoca vivipara*, *Vipera berus*.

Aves

Stav významných druhov vtáctva analyzujú detailnešie kapitoly uvedené nižšie.

Cicavce

Cicavce patria medzi pomerne dobre známe a preskúmané živočíchy Strážovských vrchov. Osobitne priaznivé podmienky poskytujú strážovské vrchy so svojimi lesnými a skalnými krasovými biotopmi podmienky pre netopiere. Typické druhy pre oblasť sú *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis bechsteini*, *Myotis blythii*, *Myotis myotis*, *Myotis emarginatus*.

Z ďalších cicavcov sa v území bežne vyskytuje *Martes martes*, *Martes foina*, *Mustela erminea*, *Mustela nivalis*, *Lutra lutra*, *Meles meles*. V posledných rokoch sa častejšie objavuje psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*).

Kopytníky reprezentuje *Capreolus capreolus*, *Cervus elaphus*, *Sus scrofa*, nepôvodný *Ovis musimon*.

Z veľkých mäsožravcov je zistený nepravidelný výskyt vlk (*Canis lupus*). Pomerne vzácny je rys ostrovid (*Lynx lynx*) a medveď hnedý (*Ursus arctos*), ktoré tu majú stály výskyt. Veľmi početná je líška (*Vulpes vulpes*).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi **sokola sťahovavého** sú oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva veľmi rôznorodé biotopy. Hniezdi od tropických oblastí po studené morské oblasti, v horúcich alebo studených púštnych oblastiach. Mimo hniezdného obdobia bol sokol sťahovavý registrovaný prakticky všade vo svete, napr. aj mimo súvislej pevniny na lodiach v Tichom oceáne (White et al. 2015). Na Slovensku sú hniezdnymi biotopmi druhu vysoké skalnaté útvary v lesnom prostredí obvykle vzdialené od frekventovaných ciest a ľudských sídiel neďaleko otvorenej krajiny. Hniezdi v pohoriach od nadmorskej výšky 240 m (Burda, Malé Karpaty) až po najvyššie polohy Tatier (cca 1 780 m n.m.). Typický hniezdny biotop predstavuje horské lesné prostredie so skalnatými svahmi, stenami s dostatkom dutín alebo lavíc, vhodných pre umiestnenie znášky. Nie je výnimkou, ak obsadí hniezda postavené krkavcom alebo umelé hniezda inštalované na skalných stenách (Chavko, unpubl.). Výnimočne hniezdi aj v opustených lomoch (napr. Javorie – Schwarbacher, Jasík, Bačkor in litt., Cerová vrchovina - Chavko in verb.). Podmienkou hniezdenia je vhodný skalný biotop. Prakticky na celom území, vrátane nížin, možno zastihnúť prevažne migrujúce, zimujúce jedince alebo jedince z blízkych pohorí. Veľmi zriedkavo môže zahniezdiť aj v nížine. Z nášho územia je známy iba jediný preukázaný prípad úspešného hniezdenia v roku 1995 na topoli v typickej agrocenóze juhozápadného Slovenska (Vďačný in verb.). Potravné biotopy predstavujú územia v pestrej krajine s mozaikou lesov, vôd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách (Jasík in litt; Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Strážovské vrchy druh hniezdi na lokalitách s vhodným bralným biotopom.

Hniezdnymi biotopmi **výra skalného** sú oblasti s dostatkom skalných útvarov (kameňolomy, skaly, skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny (Danko a Karaska 2002). Vo svete preferuje oblasti s riedkym osídlením človeka, kde sa vyskytuje najmä v neprístupnom teréne. Hniezdi v skalnatej krajine s útesmi a roklinami, v okolí jaskýň,

v lesných fragmentoch, v oblastiach s roztrúsenými stromami a v hájoch, všeobecne na nerušených miestach, mimo ľudských sídel. Obýva tiež rozvoľnené lesy, ale aj tajgu a ostatné typy lesných porastov. Ďalej aj lesostepi, riečne údolia s roklinami a zarastenými lomami, tiež poľnohospodársku krajinu so skalnatým prostredím a útesmi. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne; napr. inundačné územia, poľnohospodársku krajinu, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdnym prostredím výra skalného na Slovensku sú oblasti s dostatkom kameňolomov a skál. Okrem neprístupných skalných útvarov preferuje druh aj hniezdenie na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch, v strmých svahoch, niekedy aj na strmých kamenito-hlinitých zalesnených brehoch vôd (rieka Orava pri Tvrdošíne). Raritou je aj hniezdenie na opustenom železničnom moste v rovinatej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Od počiatku 90. rokov minulého storočia sa začal výr skalný šíriť aj do nížinných lužných lesov hraničného pásma v okolí toku rieky Moravy, kde hniezdi v stromových hniezdach (napr. v dravčích a bocianích hniezdach a kolóniách volaviek) (Zuna-Kratky 2003). Na strane Slovenska boli stromové hniezda registrované napr. v porastoch lužného lesa (západné Slovensko), ďalej v nížinných dubovo-hrabových porastoch (háj susediaci s poliami a lúkami, na okraji rúbane, okres Prievidza) (Šotnár 2007) alebo v brehových porastoch topoľa sivého v nížinnej otvorenej krajine (východné Slovensko) (Pačenovský et al. 2012). V CHVÚ Strážovské vrchy druh hniezdi v rámci skalných útvarov a stien v oblastiach s bezprostrednou nadväznosťou na poľnohospodársku krajinu.

Hniezdnymi biotopmi **žlny sivej** sú staré listnaté, zmiešané, menej iličnaté lesy s dostupnými trávnatými biotopmi, kde vyhľadáva kolónie mravcov (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii preferuje druh rozvoľnenejšie lesné porasty v otvorenej krajine, napr. lužné lesy, parky, záhrady a sady. Spravidla sa vyskytuje v listnatých lesoch, avšak lokálne obýva aj borovicovo-dubové lesy (*Pinus-Quercus*), alebo rozvoľnené horské ihličnaté lesy so smrekovcom (*Larix*). V Európe sa hniezdné biotopy čiastočne prekrývajú s biotopmi žlny zelenej (*Picus viridis*), avšak žlna sivá preferuje viac lesný interiér. Vyhýba sa čistým ihličnatým porastom tajgového charakteru (napr. v strednej Sibíri), preferuje viac listnaté lesy (Winkler a Christie 2015). Na Slovensku obýva žlna sivá listnaté lesy, napr. bučiny, lužné lesy a staré brehové porasty pozdĺž vodných tokov, cintoríny, stromoradia, parky v intravilánoch obcí a miest, ale aj skupiny stromov a solitéry v otvorenej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Žlna sivá sa na území CHVÚ Strážovské vrchy vyskytuje rovnomerne, čo je podmienené mozaikovitou štruktúrou krajiny vytvorenou striedaním sa lesných a nelesných biotopov.

Hniezdnymi biotopmi **orla skalného** sú vyššie položené lesnaté oblasti v montánnom a subalpínskom pásme s príľahlými poliami a pasienkami v horských kotlinách (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva širokú škálu otvorených biotopov, zvyčajne mimo ľudských sídel, napr. pohoria, kotliny a stepnú krajinu. Lokálne sa vyskytuje aj v okolí mokradí, preferuje nízku alebo redšiu vegetáciu pred husto zalesnenými územiami. Rozšírený je od púští po okraje tundry, od hladiny mora až po vysoké pohoria. Častý je aj v alpínskom pásme, najmä v lete. Na hniezdenie využíva nedostupné, málo urbanizované priestory, napr. skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. V suchých oblastiach v Idaho (USA) preferuje druh ako hniezdný

biotop oblasti porastené palinou (*Artemisia*). V takomto biotope sa zdržujú vysoké počty zajaca kalifornského (*Lepus californicus*), *hlavnej potravy orla skalného v tejto oblasti (Orta et al. 2015)*. Na Slovensku sú *typickým prostredím orla skalného* vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Vyhovujú mu aj väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. Druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, ale v prípade stromových hniezd vyžaduje aspoň menšie enklávy starých porastov s mohutnými stromami, najčastejšie jedľami (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **bociana čierneho** sú lesy všetkých typov, prirodzené aj umelé. Podmienkou je prítomnosť aspoň malého množstva starých stromov s vhodným habitatom pre umiestnenie hniezda (Karaska 2002). Vo svete obýva nerušené oblasti lesných porastov v blízkosti potokov, mokradí, vodných plôch a brehov riek, kde hľadá potravu. Vyhýba sa veľkým vodným plochám a súvislým lesným porastom. Hniezdi mimo intravilánov obcí a miest. Vtáky v subsaharskej Afrike a na Iberskom poloostrove preferujú skalnaté biotopy s riečnymi korytami. Na Iberskom poloostrove sú významnými biotopmi napájadlá dobytky, ktoré sú umiestnené ďalej od ciest, s veľkou vodnou hladinou, hlbšou vodou a s vysokou diverzitou vodných živočíchov. Zimujúce a migrujúce vtáky sa vyskytujú aj na mokradiach v otvorenej krajine a na ryžových poliach (Elliott et al. 2014). Na Slovensku hniezdi na celom území od 100 m n.m vo Východoslovenskej nížine po 1000 m n.m v Oravských Beskydách a Tatrách. Preferuje najmä enklávy starých porastov obvykle vo väčších lesných komplexoch (Karaska 2002). Hniezdo je umiestnené najčastejšie na starých stromoch, zvyčajne na spodných vetvách ďalej od kmeňa (listnaté stromy) alebo na bočných vetvách tesne pri kmeni (ihličnaté stromy) (Hudec et al 1994). Okrem hniezd na starých stromoch boli hniezda zistené aj v páse topoľov v poľnohospodárskej krajine (Rác in litt, Podunajská rovina), na skalách v lesnom prostredí (napr. Nízke Tatry, Muráňska planina, Malá Fatra) a na poľovníckych posedoch (Karaska ex Karaska 2002; Štollmann ex Karaska 2002, Podbeskydská vrchovina).

Hniezdnymi biotopmi **včelára lesného** sú hlavne teplejšie oblasti listnatých lesov (hrabiny, dubiny, bučiny) v susedstve s lúkami a pasienkami so zastúpením rozptýlenej zelene, kde je dostatok jeho potravy - blanokrídleho hmyzu (Karaska a Danko 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru, preferuje najmä listnaté lesy, avšak vyskytuje sa aj v zmiešaných porastoch. V niektorých oblastiach svojho areálu hniezdi aj v ihličnatých lesoch (napr. Škandinávia, Veľká Británia). Obsadzuje aj rôzne biotopy v otvorenej alebo zalesnenej krajine, vrátane vresovísk a oblastí v poľnohospodárskej krajine. Predpokladá sa, že na hniezdenie vyžaduje nerušené miesta. V Afrike zimuje v sekundárnych lesných porastoch a iných husto zalesnených oblastiach (Orta et al. 2013). Hniezdnym prostredím na Slovensku sú lesy od luhov pri Latorici, Dunaji a Morave až po zmiešané a ihličnaté lesy centrálnej časti Západných Karpát. Obýva všetky lesnaté oblasti s príhľou mozaikovou krajinou do približne 900–1000 m n.m. Vzhľadom na potravnú špecializáciu na blanokrídly hmyz mu najviac vyhovujú teplejšie a suchšie južné svahy. Optimálnym prostredím sú lesnaté nízke až stredne vysoké oblasti Karpát na okraji nížin. Preferuje viacetážové zmiešané porasty. Neobýva bezlesé oblasti a zriedkavý je aj v územiach s intenzívnou

poľnohospodárskou výrobou s prevahou ornej pôdy (Karaska a Danko 2002, Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **pôtika kapcavého** sú horské ihličnaté a zmiešané lesy. Vo svete obýva boreálne, subalpínske a zmiešané lesy. V Európe hniezdi v horských borovicových (*Pinus*), borovicovo-smrekových (*Picea*) a brezových (*Betula*) lesoch, v starých porastoch s bukom (*Fagus*) a vo vyspelých ihličnatých lesoch. V severnej Amerike hniezdi v smrekových (*Picea mariana*, *P. glauca*), topoľových (*Populus*), brezových a jedľových (*Abies balsamea*) lesoch. Vyskytuje sa aj v starých topoľových a zmiešaných lesných porastoch, ďalej v subalpínskych lesoch s jedľou plsnatoplodou (*Abies lasiocarpa*) a smrekom engelmannovým (*Picea engelmanni*). Počas zimy preferuje staré lesné porasty. Veľké stromy zachytávajú sneh a umožňujú jednoduchší prístup ku koristi. Počas jari sa presúva do otvorenejšej krajiny (orná pôda, rúbaniská, lesné okraje), kde sa vyskytujú vyššie denzity hrabošov (Holt et al. 1999). Hniezdny biotop pôtika kapcavého na Slovensku tvoria ihličnaté a zmiešané lesy, najmä smrekové, menej jedľovo-bukové na rovinách i v horách, obvykle vo väčších lesných komplexoch. Dôležitým faktorom pri hniezdení je prítomnosť dutín v teritóriu, ktoré sú často vytesané dŕaťou čiernym v bukoch, jedliach, zriedkavejšie boroviciach a menej aj v smrekoch. Druh vzácne obsadzuje aj vhodné hniezdne búbky (Párnica, Malá Magura; Osádka, Ostrý vrch) (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **lelka lesného** sú riedke lesy, okraje hustejších krovinných oblastí alebo stepné oblasti. Vyhýba sa lokalitám bez stromového alebo krovinného pokryvu, poľnohospodárskej krajine, vysokým polohám a tundre (Danko 2002). Vo svete obýva hlavne suchú otvorenú krajinu, napr. nížinné vresoviská s roztrúsenými stromami, lesy a kroviny (najmä paseky, čistiny a okraje lesov), rúbaniská a mladiny. Vyskytuje sa tiež v otvorenej kriedovej krajine (Anglicko), v okolí priemyselných skládok odpadu, v lesostepiach, na riedko porastených kamenitých stráňach, v dubových krovinných, na kamenistých a piesočnatých dunách, v púštiach a polopúštiach. Vyhýba sa oblastiam v urbárnej krajine, pohoriam, nížinám bez stromov, hustým interiérom lesov, vyspelým monokultúram a vysokým lúčnym porastom. Potravné biotopy zahŕňajú aj menej typické oblasti, napr. záhrady, poľnohospodársku pôdu, okolie trstinových porastov a mokradí (Cleere a Christie 2013). Na Slovensku hniezdi lelek lesný v rozvoľnených lesoch (najmä v borovicových porastoch) s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk a solitérnych stromov. Ďalej preferuje aj mozaikovitú lúky a pasienky s krovinnými, často s výskytom borievky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **chrapkáča poľného** sú hlavne lúky, predovšetkým extenzívne a nepravidelne obrábané, tiež dlhodobo nekosené lúky, s bylinným porastom vyšším ako 20 cm, ktorý poskytuje úkryt (Demko 2001, Hudec a Šťastný 2005). V Európe a Ázii hniezdi v suchších až vlhkých lúkach a pasienkoch, vrátane horských lúk a okrajov mokradí. Vyhýba sa príliš zaplaveným mokradiam, stojatej vode a otvorenej krajine so skalami, štrkom a pieskom. Mimo hniezdenia obýva aj agroceenózy (obilné polia, okopaniny a krmoviny). Počas zimovania sa zdržuje v trávnatých oblastiach, napr. v savanách, často aj v oblastiach spálených v období sucha (Afrika) (Taylor a de Juana 2014). Na Slovensku pôvodne hniezdil

v extenzívne využívaných podmáčaných lúkach ovplyvnených prirodzeným režimom riek (v súčasnosti niva rieky Morava, Latorica, Ipeľ). V horských a podhorských oblastiach sú hniezdne biotopy druhu najmä extenzívne využívané prirodzené lúky aj bez vplyvu vodného režimu (Demko 2001). Ďalšími charakteristickými biotopmi sú oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderalne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť (Demko 2001).

Hniezdnymi biotopmi **tesára čierneho** sú staré porasty listnatých, zmiešaných, ale aj ihličnatých lesov rozsiahlejšieho charakteru (Kropil 2002). Vo svete obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesom. V Škandinávií a na Sibíry uprednostňuje smrekovo-borovicové lesy s prímiesou smrekovca, ďalej obýva aj brezové, topoľové a jelšové porasty. V Poľsku hniezdi vo všetkých typoch prírodných lesných porastov. V Japonsku obýva boreálne zmiešané alebo ihličnaté lesy do 1000 m n.m, zriedka sa vyskytuje v nížinách. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pne pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesianie dutín. Mimo obdobia hniezdenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine, lesných čistinách a na okrajoch miest (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku hniezdi ďateľ čierny od nížin po hornú hranicu lesa. Na nížinách preferuje lužné lesy (mäkký a tvrdý luh), v stredných polohách bukové porasty a vo vyšších polohách horské zmiešané a smrekové lesy. Hniezdi aj v lesných fragmentoch, ak sa v danom poraste vyskytuje dostatok drevín pre tesianie dutín a vyhľadávanie potravy (práchnivé pne, staré stromy) (Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **ďatľa bielochrbtého** sú bukové, jedľa-bukové, smrekovo-jedľovo-bukové a lokálne aj dubové lesy v nadmorských výškach od 330–1300 m n.m. Teritoriá sú predovšetkým v strmších svahoch s vyšším podielom mŕtveho dreva (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje vyspelé klimaxové, avšak rozvoľnené listnaté a zmiešané lesy s vysokým podielom mŕtveho dreva a padnutých kmeňov. *Obýva najmä porasty staršie ako 80 rokov, umiestnené často v strmých svahoch alebo neďaleko vody. V prírodných lesoch východnej Európy hniezdi v bažinatých lesoch s jaseňom (Fraxinus), jelšou (Alnus), ďalej v lesných porastoch s dubom (Quercus) a hrabom (Carpinus). Príležitostne sa vyskytuje aj v ihličnatých lesoch. V strednej Európe a v Pyrenejách je typický v rozvoľnenejších, svetlých zmiešaných lesoch (buk-dub, buk, jedľa, javor, smrek a pod.). Na Peloponézskom poloostrove je úzko viazaný na vyspelé horské lesy s dominantnou jedľou gréckou (Abies cephalonica). Na Sibíry hniezdi ďateľ bielochrbtý v listnatých lesoch s brezou (Betula), ďalej v zmiešaných svetlých ihličnatých lesoch a pozdĺž záplavových oblastí s porastami vrb (Salix). Japonské populácie ďatľa sú závislé na prírodných bukových lesoch (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku je ďateľ bielochrbtý typickým druhom starých listnatých a zmiešaných lesov v štádiu rozpadu s významným zastúpením buka. Zásadný význam má prítomnosť odumretých stromov, kde nachádza potravu a v ktorých si buduje aj hniezda (Karaska a Cichocki 2014).*

Hniezdnymi biotopmi **jariabka hôrneho** sú ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách (300–1850 m n.m.) s výskytom bobuľonosných krovín (Saniga 2002). Vo svete obýva najčastejšie zmiešané lesy, od nížin po horské oblasti (napr. v Alpách sa vyskytuje po 1600–1800 m n.m.). V Nórsku je druh viazaný na stredoveké zmiešané lesy s porastami smreka (*Picea abies*), borovice (*Pinus sylvestris*), brezy plstnatej (*Betula pubescens*), brezy previsnutej (*Betula pendula*) a na iné opadavé stromy (*Populus tremula*, *Alnus glutinosa*, *A. incana*, *Salix caprea*, *Sorbus aucuparia* a *Prunus padus*). V severo-východnej Číne uprednostňuje sekundárne porasty. Predpokladá sa, že druh sa nedokázal adaptovať na malé fragmenty pôvodných lesných porastov. Jariabok sa všeobecne vyhýba čistým ihličnatým porastom. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, brezy, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, v prechodných oblastiach (ekotóny) a na čistinách vzniknutým vďaka požiarom. Vyhýba sa úplne otvoreným priestranstvám. V švajčiarskych Alpách preferuje lesy s vysokým podielom jelše s bohatou vertikálnou štruktúrou (s množstvom vysokých porastov jariabiny vtácej, s hustým podrastom a lesnými okrajmi) (de Juana a Kirwan 2013). Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovišia prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika sekundárnych lesných porastov, kde sa striedajú všetky vekové stupne. Vyhovujú mu najmä zmiešané porasty o pestrej štruktúre, kde sa striedajú staršie porasty s čistinami a mladinami. Preferuje ťažko prístupné husté porasty s extenzívnym lesným hospodárením (svahy hôr, údolia lesných potokov, vlhkejšie miesta na kalamitiskách a húštiny na styku so starými podrastami a zarastené pasienky). Lesy obýva až po ich hornú hranicu a okrajovo zasahuje až do kosodreviny. Optimálne sú preň najmä stredné a vyššie polohy a lesné porasty v štádiu rozpadu. Druh preferuje aj hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) (Saniga 2002; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **penice jarabej** sú krovité porasty na južne exponovaných stráňach a rovinách v teplých nížinných a podhorských oblastiach (Krištín 2002). V Európe a Ázii druh obýva biotopy podobného charakteru. Obýva kroviny a krovinné formácie, od lesných okrajov, hustých trnitých krovín, čistín s hustým podrastom po mladé porasty plantáží, húštiny pri riekach, živé ploty pozdĺž ciest, pasienky, lúky, parky a sady (Aymí et al 2015). *Druh častejšie hniezdi v suchých oblastiach, vo vhodných porastoch môže byť aj v blízkosti vody.* Obsadzuje aj svetlé listnaté lesy a ihličnaté lesy s podrastom (Šťastný & Hudec 2011). *Na zimoviskách v Afrike obýva suchú otvorenú krajinu s krovinami, kde dominujú akáciové porasty (Acacia) a porasty Commiphora; vyskytuje sa aj v suchej savane (Aymí et al. 2015).* Na Slovensku hniezdi v otvorenej krajine so skupinami alebo pásmi hustých trnitých krovín. Spravidla vyžaduje prítomnosť aspoň jednotlivých stromov alebo vyšších kríkov, ktoré využíva ako miesto pre spev (Šťastný & Hudec 2011). Obýva napr. strelnice v bývalých vojenských priestoroch (Lešť), mladé topoľové porasty v spoločenstve *Asparago-Crataegetum* (Podunajsko, Bohuš ex Krištín 2002) a agátové lesíky (Krištín 2002). Preferuje aj sekundárne biotopy, napr. zarastajúce výsypky, sady, pasienky s krovinami, okraje viníc a svetlých lesov.

Hniezdnymi biotopmi **d'atľa prostredného** sú staré teplomilné dúbavy a lužné lesy s dubom, pričom najvyššie populačné hustoty dosahuje v nenarušených, prírode blízkych dubových lesoch (Pavlík 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Je viazaný

na vyspelé opadavé lesy s preferenciou duba (*Quercus*) a hraba (*Carpinus*). Pôvodným biotopom v centrálnej Európe sú lužné lesy a stráne porastené starými dubmi alebo bukmi (*Fagus sylvatica*). V súčasnosti obsadzuje aj otvorené staré sady hraničiace s listnatými lesmi, tento typ biotopu má však pre druh menší význam. Obsadzuje aj bukové, zmiešané bukovo-dubové a dubové lesy v južnej a bukové lesy v severo-východnej Malej Ázii a Kaukaze (Winkler et al. 2014). Na Slovensku sa ďateľ prostredný vyskytuje v podobných biotopoch. Hniezdi v starších lesných porastoch najmä s prítomnosťou dubov, ďalej preferuje aj stromové porasty pozdĺž vodných tokov, väčšie parky a cintoríny so starými stromami. Dôležitá je prítomnosť mŕtvych alebo odumierajúcich listnáčov (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika malého** sú zachovalé vysoké listnaté lesy, predovšetkým bukové a bukovo-jedľové porasty (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v lesných oblastiach, hlavne v zmiešaných opadavých lesoch, predovšetkým v bukových, menej v dubových lesoch. Na severe areálu sa vyskytuje v smrekových porastoch. Preferuje rozvoľnené vysoké stromy, s dostatkom podrastu a otvorenými zónami v lesnom zápoji. Uprednostňuje holiny, paseky a oblasti v blízkosti vody. Počas mimohniezdneho obdobia sa vyskytuje aj v hájoch, lesných monokultúrach, okrajoch, parkoch a záhradách s vysokými stromami. Počas ťahu bol registrovaný aj v kroví, na plantážach a v záhradách, často na vysokých stromoch, ale aj vo vysokom kroví v suchšej krajine a v saharských oázach (Taylor 2006). Na Slovensku patrí muchárik malý medzi druhy charakterizované ako indikátory zachovalosti prirodzených zmiešaných horských lesov. Obýva listnaté alebo zmiešané štruktúrne bohaté lesy vyššieho veku s dostatkom vhodných dutinových stromov. Preferuje najmä bukové lesy, ďalej hrabovo-bukové lesy, jedľa-bučiny a vyššie položené smrekovo-jedľovo-bukové porasty (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika bielokrkého** sú najmä listnaté, dubové a bukové lesy, menej zmiešané porasty, parky, staré sady s dostatkom dutín alebo búdok (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Uprednostňuje presvetlené lesy, lesné okraje, lužné lesy, otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami, ako aj staré parky a aleje. Sekundárne sa vyskytuje aj v záhradách a sadoch. Vyžaduje staré stromy s dostatkom dutín, vysoko nad zemou. Preferuje opadavé listnaté lesy, vyskytuje sa v dubových, bukových, lipových a brezových lesoch. Na severe areálu je tiež v dubových a jaseňových lesoch s hustým podrastom liesky a hloha. V Rusku hniezdi v hrabových lesoch, občas sa vyskytuje aj v borovicových porastoch. V porovnaní s muchárikom čiernohlavým (*Ficedula hypoleuca*) obsadzuje teplé, kontinentálnejšie prostredie (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchárik bielokrký v listnatých, menej zmiešaných lesoch s vyšším zastúpením listnatých stromov. Obýva staré pralesovité a prírode blízke porasty, napr. lužné lesy, bučiny, bukovo-jedľové a bukovo-smrekové porasty s dostatkom vhodných dutín na hniezdenie. Extrémne vysoké denzity dosahuje druh napr. v riedkych dubových lesoch so slabým podrastom a s dutinami (napr. pohorie Trábeč). Hniezdi aj v prostredí mestských parkov a záhrad (napr. Zvolen) (Krištín a Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **strakoša obyčajného** sú otvorené oblasti, extenzívne obhospodarované suchšie trávnaté plochy s roztrúsenými krovinami, opustené poľnohospodárske pozemky, lesné okraje, záhrady, parky, sady a vojenské výcvikové priestory (SOS/BirdLife 2013). Vo svete vyžaduje slnečnú, suchú a teplú krajinu, zvyčajne s mierne svahovitým povrchom, s roztrúsenými drevinami, kríkmi a nízkymi stromami (1–3 m). Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia, príp. obnažená pôda

a dostatok konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body k lovu (napr. konáre solitérnych stromov, krovín, stĺpov, línií elektrického vedenia a ploty). V poľnohospodárskej krajine obýva opustené zarastajúce oblasti, zarastené sady a záhrady, živé ploty a kroviny pozdĺž ciest a železníc. Častý je aj v oblastiach so stepným charakterom, napr. vojenských priestoroch alebo spálených lesoch, ale aj v lesných čistinách a smrekových plantážach. V západnej Európe sa vyskytuje na extenzívnych pasienkoch, napr. v kopcovitých oblastiach alebo v stredných nadmorských výškach. Veľmi často loví v blízkosti poľných ciest, kde je ľahko dostupná potrava (napr. pravidelne kosené okraje ciest alebo holá pôda) a vyskytuje sa tu dostatok vyhliadkových bodov (stĺpy plotov, roztrúsené kroviny a nepokosená vegetácia ako útočisko pre korisť). Vyhýba sa veľmi suchým oblastiam, zriedkavý je aj v horských regiónoch. V zimoviskách v južných častiach Afriky obýva podobné biotopy, akými sú hniezdné biotopy (Yosef et al. 2012). Na Slovensku obýva strakoš obyčajný predovšetkým otvorenú poľnohospodársku krajinu s bohatou rozptýlenou zeleňou, najmä s krovinami. Preferuje lúky a pasienky s trnitými kríkmi (hloh, ruža šípová, trnka) v nižších a stredných polohách. Menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine bez rozptýlenej zelene. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách zarastania. Menej hniezdi na okrajoch intravilánov, najmä v tichších oblastiach. Vyhýba sa súvislým zalesneným oblastiam, silne urbanizovaným územiám a polohám nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **strakoša veľkého** sú oblasti v pahorkatinovej a podhorskej krajine s dostatkem rozptýlenej zelene, často v blízkosti rašelinísk a vlhkých lúk (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v otvorenej krajine so solitérnymi stromami, kríkmi, so stĺpmi a líniami elektrického vedenia. Severné populácie obývajú čistiny a lesné okraje v tajge alebo v prechodnej zóne medzi tajgou a tundrou. Niekedy sa vyskytuje aj v močaristej krajine a v okolí rašelinísk. Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia a množstvo konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body k lovu (napr. konáre solitérnych stromov, krovín, stĺpov, línií elektrického vedenia a ploty) (Yosef et al. 2008). Na Slovensku obýva strakoš veľký predovšetkým otvorenú poľnohospodársku krajinu s prevahou mokrých lúk a pasienkov s bohatou rozptýlenou zeleňou. Preferuje lúky a pasienky so skupinkami smrekov v blízkosti rašelinísk a močiarov. Menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine na suchších lúkach. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách zarastania. Menej hniezdi aj na okrajoch intravilánov, najmä v tichších oblastiach. Vyhýba sa súvislým zalesneným oblastiam, silne urbanizovaným územiám a polohám nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014).

Pôvodnými biotopmi **prepelice poľnej** sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m. V severo-východnej Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agroceenózach. Vyskytuje sa napr. v obilných a repkových poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krovín. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh (napr. Hruštínska hoľa, cca 1100 m n. m., Kubínska hoľa, cca 1300 m n. m.). Zriedkavejšie ju možno zastihnúť aj v suchších častiach slatinných rašelinísk, vo väčších ruderaloch. Uprednostňuje otvorenejšiu krajinu. Menším plochám v lesoch sa vyhýba. Na druhej strane bola zastihnutá aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu zarastania. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Demko 2002; Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **krutohlava hnedého** sú staré rozvoľnené listnaté lesy a okraje lesných porastov, porasty rozptýlenej stromovitej vegetácie v otvorenej krajine, brehové porasty, poľné lesíky, väčšie sady a háje (Pavlík 2002a). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Vyskytuje sa od rozvoľnených lesov, čistín, lesov s nízkym podrastom po krovité a opustené pasienky s roztrúsenými stromami. Obýva najmä slnečné a suchšie oblasti, vyhýba sa mokrej vegetácií a vyšším pohoriam. Hniezdi aj v rozvoľnených brehových porastoch, v presvetlenejších častiach hustejších zmiešaných alebo opadavých lesov a v lesných okrajoch. Obýva aj mladiny, aleje, plantáže, sady a väčšie záhrady. Lokálne sa vyskytuje aj v čistých porastoch borovice alebo smrekovca. Mimo obdobia hniezdenia obýva aj rozvoľnené suché lesy, krovité pasienky a záhrady. V južnej Ázii je typický v krovinách, húštinách a v poľnohospodárskej krajine. V južnej Európe prezimuje často v pobrežných mokradiach a v macchiách (Winkler et al. 2015). Na Slovensku hniezdi krutohlav hnedý v otvorenej krajine so skupinami stromov, lesíkmi a alejami, v nie príliš hustých listnatých a zmiešaných lesoch, ojedinele v borovicových a smrekovo-borovicových lesoch. Podmienkou hniezdného výskytu je dostatok stromových dutín a prítomnosť plôch bez vegetácie alebo s nízkou trávnatou vegetáciou a s dostatkom mravenísk (Pavlík 2002a, Hudec a Šťastný 2005).

Hniezdnymi biotopmi **přhlaviara čiernohlavého** sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruđerálne plochy, strelnice, skládky, tankodromy) (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva podobné oblasti v otvorenej krajine. V Európe preferuje otvorenú krajinu s rôznou výškou krovín alebo umelé biotopy, akými sú kamenné múry, ploty a vedenia. Častý je aj v oblastiach so zvlneným terénom a bylenným porastom rôznej výšky (vysokohorské planiny, vresoviská, zatrávenené časti pohorí, suché roviny, krovité pasienky, vždyzelené kroviny) (Collar 2005). Podobné biotopy obýva druh aj na Slovensku. Jeho typickým prostredím je trávnatá bezlesá krajina s rozptýlenou drevinnou vegetáciou a s vysokými bylinami. Obvykle sa vyskytuje na suchých teplých, na juh orientovaných stanovištiach; napr. železničné násypy, skládky odpadov, väčšie staveniská s riedkou vegetáciou často s obnaženou pôdou, zaburinené areály poľnohospodárskych družstiev, ruderalizované stanovištia s vysokými bylinami, často býva aj v priekopách pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch a nivách riek. Ojedinele sa vyskytuje aj na okrajoch rašelinísk a zamokrených lúkach s vysokými bylinami (Krištín 2002c, Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **hrdličky poľnej** sú oblasti v otvorenej krajine s dostatkom rozptýlenej zelene, napr. vetrolamy, poľné lesíky, ale aj fragmenty lesov, ich okraje a brehové porasty (Krištín 2002c). Vo svete obýva širokú škálu lesných biotopov, stepnú krajinu a polopúšte. Vyhýba sa súvislým lesom. Preferuje lesné okraje, rozvoľnené lesy a vresoviská so skupinkami stromov. Vyhýba sa veterným a vlhkým regiónom. Uprednostňuje suché, slnečné oblasti. Nevyskytuje sa v horách. Napriek tomu, že toleruje ľudskú prítomnosť, hniezda si nestavia v blízkosti miest a obcí. Častá je aj v lesoch s dubom cezminovým (*Quercus ilex*), korkovým (*Q. suber*), v oblastiach s porastom borievok, v tujových lesoch v poľnohospodárskej krajine, tiež v olivových hájoch a ďatľových oázach. V zimoviskách v Afrike obýva akáciové savany a savany s porastami rodu *Combretum* (Baptista et al. 2015). Na Slovensku hniezdi v oblastiach so striedajúcimi sa lesíkmi, hájmi, soliternými stromami a krami v poliach, lúkach, často v blízkosti vody. Obýva rôznoveké svetlé lesy, najmä ich okraje, poľné lesíky, krovinaté húštiny a opustené záhrady. Potravné biotopy zahŕňajú voľné priestranstvá v bezprostrednom okolí, kde zbiera najmä semená kultúrnych rastlín a burín (Hudec a Šťastný 2005).

Hniezdnymi biotopmi **žltochvosta hôrneho** sú staré riedke lesné porasty, intravilány obcí a miest s vysokou stromovou vegetáciou; napr. záhrady, parky, sady a cintoríny (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje riedke presvetlené lesy, vrátane starých parkov a parkových záhrad, lesných čistín a ich okrajov, s nízkym krovinným a bylinným podrastom. V severnej Európe obýva subarktické horské brezové porasty a borovicové lesy. V strednej a južnej Európe hniezdi v listnatých lesoch, avšak obýva aj prechodné biotopy, akými sú vresoviská, oblasti s roztrúsenými staršími stromami a hlavovými vrbami pozdĺž potokov a priekop. Ďalej sa vyskytuje aj v otvorenej kopcovitej krajine so starými kamennými múrmi a budovami. V Rusku preferuje všeobecne listnaté a zmiešané lesy, menej borovicové porasty. V severnej Afrike hniezdi v starých dubových porastoch a ihličnatých lesoch. Zimuje v semi-aridných oblastiach, najmä v krovitých stepiach, riedkej suchej stromovej vegetácií, v akáciových porastoch pozdĺž riek a v záhradách (Collar a Christie 2013). Na Slovensku obýva žltochvost hôrny vysokú stromovú zeleň v obciach a mestách, parky, cintoríny, ale aj samoty so solitérmi, kalamitiská s jednotlivými stromami, rôzne staré riedke lesy, ako sú rašeliniskové borové lesy Oravskej kotliny, či staré smrečiny na hornej hranici lesa, hájovne a samoty na lesných čistinách (Karaska a Cichocki 2014). Vo vyšších pohoriach obsadzuje najmä hrebeňové partie pohorí s polámanými a vyschnutými listnatými stromami. Najvyššie hustoty dosahuje v presvetlených porastoch, kde podrast chýba alebo je len minimálny. V nižších polohách takéto podmienky spĺňajú napr. lužné lesy, optimálne so zachovalým vodným režimom, ktorý bráni rastu vysokého podrastu vegetácie (napr. žihľavy), ďalej dubové prírodné lesy bez podrastu (napr. pohorie Tríbeč) a rozvoľnené borovicové lesy s prímiesou duba alebo agátu v Záhorskej nížine (napr. vojenské priestory) (Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **muchára sivého** sú listnaté a parkové porasty, osobitne ich okraje, aleje, záhrady a sady (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva všetky typy riedkych lesných porastov alebo zalesnené oblasti s vyvýšenými miestami (konáre), ktoré poskytujú výhľad. Hniezdi biotopy zahŕňajú rôzne typy rozvoľnených presvetlených porastov, od starších stromov po mladiny až kroviny. Dobré sa prispôbil aj urbanizovanej krajine, kde obsadzuje záhrady, parky, sady a iné človekom vytvorené prostredie. Obýva listnaté aj ihličnaté porasty, vyskytuje sa tiež v lesných okrajoch, čistinách, spálených porastoch, brehových porastoch pozdĺž potokov, riek a v okolí stojatých vôd. V afrických zimoviskách sa vyskytuje v podobných biotopoch, napr. v opadavých alebo vždyzelených listnatých lesoch, vrátane porastov miombo, mapane a akáciových saván. Rovnako častý je aj v sekundárnych biotopoch, akými sú zarastajúce pasienky, plantáže, sady, záhrady, parky a trnité kroviny (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchár sivý vo všetkých typoch lesov, s preferenciou redších listnatých, prípadne zmiešaných porastov. Obýva aj parkovitou krajinu so starými stromami a s dutinami, napr. brehové porasty a vysokú zeleň v intravilánoch (cintoríny, parky). Vyhýba sa nelesnej krajine a horským polohám nad hornou hranicou lesa. Vzácný je v horských smrečinách (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **hlucháňa hôrneho** sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy. Biotopy sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu, nie príliš hustým podrastom a pestrou druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii obýva najmä ihličnaté borovicové lesy, ďalej aj smrekové, jedľové porasty a zmiešané lesy. V niektorých častiach svojho areálu obýva aj izolované listnaté lesy, napr. pohorie Cantabria v severnom Španielsku a na juhu Uralu. Preferuje rozsiahle oblasti starých lesov, často s vlhkou pôdou a striedajúcimi sa mokradami, rašeliniskami, vresoviskami (*Vaccinium*, *Calluna*) a čistinami. V Nórsku uprednostňuje staré lesné porasty s výrazným podielom čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*). Počas zimy sa vyskytuje aj v menej zapojených lesoch (najmä v severných oblastiach), zatiaľ čo v lete (najmä počas hniezdenia) obýva hustejšie porasty s podielom bobuľonosných drevín (de Juana a Kirwan 2012). Na Slovensku sú hniezdnym prostredím hlucháňa hôrneho staré riedke zmiešané a ihličnaté lesy nad 800–900 m n.m. s podrastom čučoriedok. Obýva aj zarastajúce okraje horských holí a hornú hranicu lesa (Karaska a Cichocki 2014).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Strážovské vrchy je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania. Je jedným z najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov: sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), výr skalný (*Bubo bubo*) a žlna sivá (*Picus canus*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov: orol skalný (*Aquila chrysaetos*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), d'ateľ bielochrbtý (*Picoides leucotos*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), d'ateľ prostredný (*Picoides medius*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), strakoš veľký (*Lanius excubitor*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), žltochvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*) a hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*) v čase vedeckého návrhu a vyhlásenia územia.

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Strážovské vrchy na Slovensku najvýznamnejším územím pre hniezdenie sokola sťahovavého, výra skalného a žlny sivej. V CHVÚ Strážovské vrchy bola v tom čase zistená v rámci sústavy CHVÚ najvyššia početnosť Sokola sťahovavého na Slovensku CHVÚ Strážovské vrchy je pre druh sokol sťahovavý ako predmety ochrany najvýznamnejšie chránené vtáčie územia na Slovensku.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Sokol sťahovavý je rozšírený v celom území CHVÚ Strážovské vrchy na lokalitách s vhodným bralným biotopom a podmienkami pre úspešné hniezdenie. V súčasnosti hniezdi v CHVÚ stabilná populácia, ktorej početnosť sa odhaduje, s miernymi fluktuáciami, na 15 párov. Niektoré páry striedajú hniezdne lokality pravidelne, niektoré menia miesto hniezdenia iba sporadicky a niektoré páry hniezdia trvalo na tej istej lokalite. V severnej časti CHVÚ (CHKO Strážovské vrchy) hniezdi deväť párov na desiatich lokalitách (jeden pár pravdepodobne strieda dve lokality), v južnej časti CHVÚ hniezdi šesť párov a dve hniezdne lokality sú v blízkosti CHVÚ (potravné teritória zasahujú do CHVÚ).

2. Definovanie stavu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*):

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A -	B -	C -
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1 Veľkosť populácie	veľkosť populácie je viac ako 13 párov za 5 rokov	veľkosť populácie je 7 – 13 párov za 5 rokov	veľkosť populácie je menej ako 7 párov za 5 rokov
	1.2 Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o viac ako 10 %	populácia je za 5 rokov stabilná, s fluktuáciou $\pm 10\%$	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 10 %
	1.3 Veľkosť areálu	viac ako 75 % plochy CHVÚ	50 – 75 % plochy CHVÚ	menej ako 50% plochy CHVÚ
	1.4 Areálový trend	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov neklesla o viac ako 10 % z ich rozlohy	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov klesla o 15 - 20 % z ich rozlohy	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov klesla o viac ako 20 % z ich rozlohy
	1.5 Hniezdna úspešnosť	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je viac ako 3,2 vyleteného mláďaťa na hniezdny pár	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je 1,2 – 3,2 vyleteného mláďaťa na hniezdny pár	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je pod 1,2 vyleteného mláďaťa na hniezdny pár
biotop	2.1 Hniezdny biotop	75 – 100 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár má k dispozícii v dosahu do 2 km minimálne 3 potenciálne lokality vhodné na hniezdenie,	50 – 75 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár má k dispozícii v dosahu do 2 km minimálne 1 - 3 potenciálne lokality vhodné na hniezdenie, nie je zaznamenaný	menej ako 50 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár nemá k dispozícii v dosahu do 2 km potenciálne lokality vhodné na hniezdenie, zaznamenaný výskyt

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A -	B -	C -
		dobry	priemerny	nepriaznivý
		nie je zaznamenaný výskyt veľkých krdľov <i>Corvus corax</i> v hniezdnom období.	výskyt veľkých krdľov <i>Corvus corax</i> v hniezdnom období, prípadne len sporadicky	veľkých krdľov <i>Corvus corax</i> v hniezdnom období
	2.2 Potravný biotop	menej ako 5 % potravného biotopu pretínajú línie vzdušných VN elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) do 5 km, rôznorodá mozaikovitá štruktúra biotopov, dostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti menej ako 3 km od urbánnych sídiel	5 – 25 % potravného biotopu pretínajú línie vzdušných VN elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) 5 – 10 km, stredne rôznorodá štruktúra biotopov, mierny nedostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti 3 - 10 km od urbánnych sídiel	viac ako 25 % potravného biotopu pretínajú línie vzdušných VN elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) nad 10 km, monotónna štruktúra biotopov, nedostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti viac ako 10 km od urbánnych sídiel
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	viac ako 10 % výmery TTP obsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú bázu pre spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)	menej ako 10 % výmery TTP obsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú bázu pre spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)	TTP neobsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú bázu pre spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)
ohrozenia	3.1 Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	viac ako 95% hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 300 m od hniezd nie sú	75 - 95% hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 200 m od hniezda nie sú skalolezecké trasy, do	menej ako 75 % hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 100 m od hniezd nie sú skalolezecké trasy, za 5

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A -	B -	C -
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
		skalolezecké trasy, do 500 m od hniezda je skalolezecká činnosť vykonávaná len mimo hniezdnej sezóny, za 5 rokov neboli zaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), viac ako 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami	400 m od hniezda je skalolezecká činnosť vykonávaná len mimo hniezdnej sezóny, za 5 rokov boli zaznamenané maximálne 2 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami	rokov boli zaznamenané viac ako 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), menej ako 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami
3.2 Deštrukcia hniezdných biotopov	menej ako 10% hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých	10 – 25 % hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých	viac ako 25 % hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých	
3.3 Deštrukcia potravného biotopu	viac ako 90 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie VVN pretínajú menej ako 5 % územia, územie bez používania insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, viac ako 10 % plochy TTP tvorí rozptýlená krovinová a stromová vegetácia	75 - 90 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie VVN pretínajú 5 - 25 % územia, sporadické používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, menej ako 10 % plochy TTP tvorí rozptýlená krovinová a stromová vegetácia	menej ako 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie VVN pretínajú viac ako 25 % územia, prítomnosť veterných elektrární v území, intenzívne používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, plochy TTP tvorí rozptýlená krovinová a stromová vegetácia	

Hodnotiaca tabuľka:

	Kritérium	Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	3	2	6
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	3	2	6
	hniezdna úspešnosť	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	2	4
	potravný biotop	3	2	6
	biotopy počas zimovania	2	2	4
O	priame ohrozenia druhu	3	2	6
	deštrukcia hniezdných biotopov	2	2	4
	deštrukcia potravného biotopu	3	1	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				56
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 85 %

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
X		

Zhodnotenie

Populácia sokola sťahovavého v Strážovských vrchoch je stabilná s rastúcou tendenciou. Prvý pár začal hniezdiť v Strážovských vrchoch v roku 1998, so vzostupným

trendom populácia rástla. Potenciál biotopov na zahniezdenie druhu je vysoký. Limitujúcimi faktormi sú vykrádanie hniezd, predácia (napr. *B. bubo*, *V. vulpes*), klimatické faktory a vyrušovanie počas hniezdenia. Priemerná hniezdna produktivita za obdobie projektu bola od 0,8 do 1,53 mláďat na hniezdny pár.

1.6.3.1.2 Definovanie priaznivého stavu výra skalného (*Bubo bubo*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Výr skalný je rozšírený v celom území CHVÚ Strážovské vrchy na lokalitách s vhodným hniezdnym a lovným biotopom a podmienkami pre úspešné hniezdenie. Vzhľadom na trvalú väzbu na hniezda sú dlhodobo využívané historické hniezdne lokality, pričom absolútna väčšina párov preferuje hniezdenie v rámci skalných útvarov a stien v oblastiach s bezprostrednou nadväznosťou na poľnohospodársku krajinu. Najvýznamnejšími lokalitami výskytu výra sú najmä Súľovské skaly, a širšia oblasť Manínov, výskyt bol zaznamenaný aj v centrálnej a južnej časti Strážovských vrchov. V súčasnosti je populácia stabilná. Početnosť druhu v CHVÚ Strážovské vrchy sa v súčasnosti odhaduje na 15 – 20 hniezdných párov.

Definovanie stavu výra skalného (*Bubo bubo*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	veľkosť populácie je viac ako 18 párov za posledných 5 rokov	veľkosť populácie je 6-18 párov za posledných 5 rokov	veľkosť populácie je menej ako 6 párov za posledných 5 rokov
	1.2. Lokálna populačná hustota	populačná hustota je viac ako 3 páry/100 km ² za posledných 5 rokov	populačná hustota je 1 - 3 páry/100 km ² za posledných 5 rokov	populačná hustota je menej ako 1 pár/100 km ² za posledných 5 rokov
	1.3. Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o viac ako 10 %.	populácia je za 5 rokov stabilná, s fluktuáciou ±10 %.	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 10 %
	1.4. Areálový trend	dostupnosť vhodných skalných útvarov narástla za 5 rokov o viac 5 %	dostupnosť vhodných skalných útvarov je za 5 rokov stabilizovaná (tolerancia ±5 %)	dostupnosť vhodných skalných útvarov poklesla za 5 rokov o viac ako 5 %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	viac ako 75 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami	50 - 75 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami	menej ako 50 % historických hniezd a vhodných skalných útvarov je vhodných na hniezdenie, bez ohrozenia sukcesiou a vyrušovania ľudskými aktivitami
	2.2. Potravný biotop	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP 50 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	v poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP menej ako 50 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ
	2.3. Zimoviská			
ohrozenia	3.1. Stupeň vyrušovania na hniezdiskách	viac ako 75 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov nezaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)	50 - 75 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov zaznamenané 2 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)	menej ako 50 % hniezd za 5 rokov bez rušenia športovo - rekreačnými (skalolezectvo, turistika) a lesohospodárskymi aktivitami, za 5 rokov zaznamenané 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie hniezd, odstrel)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	menej ako 10% hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov	10 – 25 % hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov	viac ako 25 % hniezdných bráľ je sukcesne zarastených drevinami alebo bez iných vhodných hniezdných možností za 5 rokov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu	výmera TTP je viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je menej ako 5 %, vylúčené používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov	výmera TTP je 70 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je 5 - 10 %, obmedzené používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov	výmera TTP je maximálne 70 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ, pokles výmery PPF za 5 rokov je viac ako 10 %, intenzívne používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov
3.4. Stupeň ohrozenia nadzemnou sieťou vedení	minimálne 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami	50 - 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami	pod 50 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniam a úhynom vtákov hrebeňovými zábranami

Hodnotiaca tabuľka:

	Kritérium	Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	3	3	9
	lokálna populačná hustota	3	2	6
	populačný trend	2	1	2
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	3	2	6
	potravný biotop	2	2	4

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
O	Zimoviská	2	2	4
	vyrušovanie na hniezdiskách	2	3	6
	stupeň ohrozenia hniezdísk	2	2	4
	stupeň ohrozenia potravného biotopu	2	2	4
	stupeň ohrozenia nadzemnými sieťami	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				53
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				69

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 77 %

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	X	

Zhodnotenie

Aktuálny stav výra skalného možno vyhodnotiť ako priaznivý a stabilný. Hlavným zdrojom ohrozenia je lokalizácia väčšiny hniezd v oblastiach intenzívne športovo - rekreačne využívaných (skalolezectvo, turistika, rekreačné aktivity), z čoho vyplýva vysoká miera rušenia a významný negatívny vplyv na úspešnosť hniezdenia. Ďalšími limitujúcimi faktormi sú konštrukčne nevhodné vzdušné líniové elektrické vedenia bez ošetrenia zábranami proti nárazom a úhynom a strata hniezdneho biotopu sukcesnými procesmi v okolí vhodných hniezdných skalných útvarov (zarastanie skalných stien, zanášanie skalných políc a hniezdných kotliniek). Dôležitú negatívnu úlohu zohráva aj čoraz intenzívnejšie obhospodarovanie lesných porastov a jeho dopad na úspešnosť hniezdenia druhu. Pozitívnym faktorom je pomerne dobrý pomer extenzívne a intenzívne obhospodarovanej krajiny s dostatkom remízok, ale aj tu existuje určité riziko možnosti straty extenzívne obhospodarovanej krajiny v dôsledku zalesňovania, zarastania po opustení a zastavovania územia PPF.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu žlny sivej (*Picus canus*) v CHVÚ Strážovské vrchy**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

Žlna sivá sa na území CHVÚ Strážovské vrchy vyskytuje rovnomerne, čo je podmienené mozaikovitou štruktúrou krajiny vytvorenou striedaním sa lesných a nelesných biotopov. Nenachádzajú sa tu veľké a súvislé lesné komplexy ihličnatých lesov, v ktorých žlna sivá prirodzene absentuje. V južnej tretine CHVÚ je však populačná hustota o niečo väčšia, vzhľadom na väčší podiel starých listnatých a zmiešaných lesov s dostupnými trávnatými biotopmi. V súčasnosti je populácia stabilná, aj keď rozloha a štruktúra jej topických biotopov sa, najmä vplyvom zvýšených objemov ťažby dreva v tomto území, znižuje. V súčasnosti je možné hospodársky využívať aj ochranné lesy, kde tento druh nachádza svoje optimálne hniezdne podmienky, čo môže negatívne ovplyvniť jeho populačný trend. Početnosť druhu v CHVÚ Strážovské vrchy sa v súčasnosti odhaduje na 100 – 130 hniezdných párov.

2. Definovanie stavu žlny sivej (*Picus canus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	populačná hustota na monitorovacích plochách je viac ako 0,5 hniezdného páru/km ² hlavných biotopov (listnaté a zmiešané lesy nad 80 rokov), resp. viac ako 20 hniezdných párov/100km ² územia s vhodným biotopom (listnaté a zmiešané lesy nad 60 rokov) za 5 rokov	populačná hustota na monitorovacích plochách je 0,1-0,5 hniezdného páru /km ² hlavných biotopov (listnaté a zmiešané lesy nad 80 rokov), resp. 5-20 hniezdných párov /100km ² územia s vhodným biotopom (listnaté a zmiešané lesy nad 60 rokov) za 5 rokov	populačná hustota na monitorovacích plochách je do 0,1 hniezdného páru/km ² hlavných biotopov (listnaté a zmiešané lesy nad 80 rokov), resp. do 5 hniezdných párov/100km ² územia s vhodným biotopom (listnaté a zmiešané lesy nad 60 rokov) za 5 rokov
	1.2. Populačný trend	populácia resp. populačná hustota za 5 rokov stúpa o viac ako 20 %	populácia resp. populačná hustota za 5 rokov je stabilná, s fluktuáciou do ± 20 %	populácia resp. populačná hustota za 5 rokov klesá o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov je viac ako 80% z celkovej výmery LPF v CHVÚ	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov je 50 – 80% z celkovej výmery LPF v CHVÚ	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov je menej ako 50% z celkovej výmery LPF v CHVÚ

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
1.4. Areálový trend	výmera listnatých lesov nad 80 rokov za posledných 5 rokov narástla o viac ako 5 %	výmera listnatých lesov nad 80 rokov za posledných 5 rokov je stabilizovaná (tolerancia ± 5 %)	výmera listnatých lesov nad 80 rokov za posledných 5 rokov poklesla o viac ako 5 %	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Viac ako 30 % výmery LPF v CHVÚ zaberajú listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých drevín nad 100 rokov	Menej ako 30 % výmery LPF v CHVÚ zaberajú listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých drevín nad 80 rokov	
	2.2. Potravný biotop	nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú viac ako 50 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ	nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú 30 – 50 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ	nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú menej ako 30 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ
	2.3. Biotop významný počas zimovania	listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých drevín nad 80 rokov s podielom mŕtveho dreva nad 20 m ³ /ha zaberajú viac ako 70 % rozlohy lesov nad 80 rokov, nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú nad 50 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ	listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých drevín nad 80 rokov s podielom mŕtveho dreva nad 20 m ³ /ha zaberajú 50 – 70 % rozlohy lesov nad 80 rokov, nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú 30 – 50 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ	listnaté a zmiešané lesy s prevahou listnatých drevín nad 80 rokov s podielom mŕtveho dreva nad 20 m ³ /ha zaberajú menej ako 50 % rozlohy lesov nad 80 rokov, nelesné plochy bohaté na výskyt mravenísk zaberajú menej ako 30 % z celkovej nelesnej plochy CHVÚ
ohrozenia	3.1. Populácia	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov za 5 rokov vzrástol o vyše 10 %	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov je za 5 rokov stabilný (tolerancia ± 10 %)	podiel listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov za 5 rokov poklesol o vyše 10 %
	3.2. Biotop	bez veľkoplošného holorubného spôsobu obhospodarovania	veľkoplošné holoruby využívané na max. 10 % rozlohy lesov,	veľkoplošné holoruby využívané na viac ako 10 % rozlohy lesov,

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
	lesných porastov, pokles rozlohy starých listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov menej ako 5 %, pokles výmery PPF za 5 rokov je menej ako 5 %, vylúčené používanie insekticídov	pokles rozlohy starých listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov 5 - 10 %, pokles výmery PPF za 5 rokov je 5 - 10 %, obmedzené používanie insekticídov	pokles rozlohy starých listnatých a zmiešaných lesov nad 80 rokov viac ako 10 %, pokles výmery PPF za 5 rokov je viac ako 10 %, intenzívne používanie insekticídov

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	pop. hustota / veľkosť populácie	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
	biotop počas zimovania	2	1	2
O	Populácia	2	2	4
	Biotop	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				41
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 72 %

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	X	

Zhodnotenie

V súčasnosti môžeme hodnotiť stav druhu v CHVÚ Strážovské vrchy ako priaznivý – priemerný - B. Je to spôsobené najmä poklesom podielu listnatých lesov nad 80 rokov z celkovej výmery LPF v CHVÚ. Pri bežnom obhospodarovaní lesov dochádza k odstraňovaniu hrubého mŕtveho dreva a dutinových stromov počas celého roka. To má za následok úbytok vhodných hniezdných stromov a teda zhoršovanie stavu hniezdných biotopov. Lesnatosť na území má spúpajúci trend, nakoľko neudržiavané nelesné plochy sukcesne zarastajú a ďalšie nelesné plochy sú umelo zalesňované za účelom lesohospodárskeho využívania a tým sa zmenšuje potravný biotop druhu. Populácia tohto druhu je pritom stabilná. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa druh nachádza v priemernom stave.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 4-5 hniezdných párov, čo predstavuje približne 5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (90-95 párov).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Druh je pomerne rovnomerne rozptýlený po území aj vzhľadom na to, že obsadzuje rozľahlé hniezdne teritóriá. Potravné teritórium jedného páru je veľké a v závislosti na dostupnosti potravy a charaktere krajiny dosahuje aj okolo 100 km².

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Orol skalný v CHVÚ Strážovské vrchy hniezdi v podhorských a horských oblastiach spravidla od nadmorskej výšky 450 m n. m. Obýva zvyčajne väčšie lesné komplexy, v ktorých vyhľadáva málo antropicky vyrušované staršie lesné porasty neďaleko lovísk, ktoré tvorí otvorená poľnohospodárska krajina, zastúpená pasienkami a extenzívne využívanými lúkami. Ako hniezdič v Strážovských vrchoch preferuje stromové hniezda. Hniezdo býva umiestnené na starších stromoch (smrek, jedľa) v starších porastoch. Početnosť orla skalného v CHVÚ sa pohybuje na úrovni 4 - 5 hniezdných párov. Hniezdiská sú dlhodobu stabilné. Orly však môžu nepravidelne hniezda meniť aj vyše 1 km od seba v závislosti od podmienok na začiatku hniezdenia (napr. stav hniezdného porastu, vyrušovanie človekom a pod.).

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím orla skalného sú väčšie lesné komplexy, v ktorých vyhľadáva málo navštevované staršie lesné porasty, tiež skalné útvary a komplexy, kde nachádza vhodné miesta pre stavbu hniezd, kde nedochádza k vyrušovaniu ľudskou činnosťou. Loviská tvorí prevažne otvorená poľnohospodárska krajina, zastúpená pasienkami a extenzívne využívanými lúkami, samozrejme aj otvorené plochy v lesoch.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 58 673,08 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy orla skalného sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú pomerne rovnomerne. Územie CHVÚ disponuje dostatkom potravných a hniezdných možností pre orla skalného.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a pomerne stabilná, je dôležité aby sa kvalita najmä potravných biotopov nezhoršovala nepatrným postupom zmeín vo využívaní krajiny.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: veľkoplošné intenzívne obhospodarovanie poľnohospodárskych pozemkov, používanie pesticídov a umelých hnojív, zánik mokradí ako bolžitých prvkov v krajine, ktoré zvyšujú jej biologickú pestrosť. Taktiež urbanizácia a intenzívne lesné hospodárstvo pôsobia deštruktívne na populáciu druhu.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (Ciconia nigra) v Chránenom vtáčom území

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 12-16 hniezdných párov, čo predstavuje 3 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (400 – 600).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie bociana čierneho v CHVÚ Strážovské vrchy je 1-4 páry/100 km². Hniezdne páry sú rozmiestnené podľa vhodnosti, teda kvality hniezdných biotopov a najmä potravných dostupnosti v krajine.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú zachovalé prirodzené komplexy lesov v blízkosti dolín s potravným biotopom (zachovalé alúviá podhorských vodných tokov, mokrade v otvorenej krajine). Hlavné biotopy sa nachádzajú v Súľovských vrchoch (Súľovské skaly) a v Strážovských vrchoch (centrálna a východná oblasť),

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím sú lesné oblasti v šetkých typov (od lužných lesov po horské) v nadmorských výškach od 100- 1000 m n. m. podmienok je dosť starých stromov na umiestnenie hniezda a kľud od vyrušovania ľudskou činnosťou. Jeho prítomnosť v území ovplyvňuje dostatok potravy.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 47 580 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú hlavne v zachovalých lesnatejších oblastiach v oblasti Súľovských vrchoch a pomerne rovnomerne v oblasti Strážovských vrchoch okrem xerothermných partií v južnej časti CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká pre dlhodobé prežívanie populácie bociana čierneho, jeho kvalita sa za posledné roky nepozorovane zhoršila. Negatívne zmeny populácie sú spôsobené a poškodzovaním najmä hniezdných biotopov

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Za hlavné ohrozenia sa pokladá najmä intenzívna ťažba starých lesných porastov vhodných na hniezdenie a celkovo intenzívna lesohospodárska činnosť (vyrušovanie, likvidácia hniezdísk). Celkové vysušovanie krajiny spôsobené nevhodným využívaním krajiny, čo ovplyvňuje kvalitu mokradí a vodných tokov. Ďalej technické úpravy vodných tokov, výruby prirodzených brehových porastov, používanie pesticídov a umelých hnojív pôsobia deštruktívne na potravné biotopy.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (*Pernis apivorus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 30-40 hniezdnych párov, čo predstavuje 3-4 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (900-1300).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie včelára lesného v CHVÚ Strážovské vrchy je 1-4 páry/100 km². Obýva celé CHVÚ vo vhodnom prostredí. Hniezdne páry sú rozmiestnené najmä podľa potravných dostupností v krajine. Vyššie hustoty dosahuje podľa pozorovaní v oblasti Súľovských vrchov, v južných okrajoch Strážovských vrchov a v okolí Valaskej Belej.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavné biotopy sa nachádzajú prevažne v mozaikovitej časti krajiny CHVÚ (Súľovské vrchy, centrálna časť – Zliechovská hornatina, celý južný okraj CHVÚ), kde sa vyskytuje popri lesných porastoch dostatok TTP (lúky, extenzívne pasienky), kroviny, poľné lesíky, ovocné sady.

Charakteristika hlavných biotopov: Optimálne biotopy nachádza v teplejších polohách v listnatých lesoch v susedstve s lúkami, pasienkami a rozptýlenou drevinovou vegetáciou. Jeho prítomnosť v území ovplyvňuje dostatok potravy.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 47 580 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú pomerne rovnomerne. V oblasti súvislých lesných komplexov sú jeho hniezdiská koncentrovanejšie smerom k okrajom do blízkosti otvorenej krajiny s dostatkom potravných príležitostí. Vyššie hustoty dosahuje podľa pozorovaní v oblasti Súľovských vrchov, v južných okrajoch Strážovských vrchov a v okolí Valaskej Belej. Pre možnú zámenu s myšiakom hôrnym uniká často pozornosti, čo sa prejavuje aj na podhodnocovaní jeho abundancie. Celkovo je o tomto druhu pre jeho utajený a nenápadný spôsob života z CHVÚ Strážovské vrchy málo relevantných údajov.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká pre dlhodobé prežívanie populácie včelára lesného

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Za hlavné ohrozenia sa pokladá najmä intenzifikácia poľnohospodárstva čo znižuje dostupnosť a kvalitu potravných ponúk: premena TTP na ornú pôdu, veľkoplošné mulčovanie pasienkov, používanie umelých hnojív a pesticídov. Taktiež intenzívna ťažba starých lesných porastov vhodných na hniezdenie a celkovo intenzívna lesohospodárska činnosť (vyrušovanie, likvidácia hniezdísk) negatívne vplyva na druh.

1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa v súčasnosti odhaduje výskyt 0 jedincov. Populácia hlucháňa hôrneho v CHVÚ Strážovské vrchy vyhyynula podľa aktuálneho mapovania v r. 2014.

Trendy populácie v CHVÚ: populácia druhu s trendom silného poklesu v území od obdobia vyhlasovania CHVÚ na Slovensku, v súčasnosti v CHVÚ Strážovské vrchy vyhynula.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: irelevantné

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavné biotopy sa nachádzali prevažne v centrálnej časti CHVÚ v oblasti Sádockých vrchov, v Zliechovskej hornatine na Suchom vrchu pod Valaskou Belou, v oblasti Nitrických vrchov od Závadskej Poľany po Capárku na hrebeňových partiách (700- 920 m n. m.) severovýchodne od obce Kšinná

Charakteristika hlavných biotopov: Optimálnym biotopom sú staré prirodzené horské lesy (od horských bučín po smerčiny) s rozvoľnenou štruktúrou. Vhodný biotop sa vyznačuje nižšou pokryvnosťou stromovej etáže 60-70%, ideálne so svetlinami s bobuľonosnými kríkmi (vacciniaceae, rubus sp.). Hustým tmavým porastom bez bylinnej etáže sa vyhýba.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: irelevantné

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: V súčasnosti sa hlucháň hôrny v CHVÚ už nevyskytuje.

Stav hlavných biotopov: z pôvodného vhodného biotopu pre výskyt hlucháňa ostali už len fragmenty s veľmi nízkou výmerou a tým pádom majú biotopy nevyhovujúcu kvalitu.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Za hlavné ohrozenia sa pokladá intenzívna ťažba starých lesných porastov vhodných na hniezdenie, zimovanie, a celkovo intenzívna lesohospodárska činnosť (vyrušovanie, likvidácia hniezdísk) negatívne vplyva na druh. Druh s oslabenou početnosťou a reprodukčnou schopnosťou prežívajúci v území na extinkčný dlh je veľmi citlivý na akýkoľvek ptedačný tlak. Veľmi negatívny dopad na druh má zvyšovanie úživnosti revírov pre diviačiu zver a teda aj nepriamo lov vlkov - predátora divičej zveri.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje 10-15 párov, čo predstavuje približne necelé 1% slovenskej hniezdnej populácie druhu (1600+).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie je v oblastiach výskytu od 0,2 - 0,5 párov/100 ha. Najvyššia hustota bola zistená v oblasti Suchá duša a Strážov. Rozptyl jedincov v území je nepravidelný, významne závislý od vhodnosti biotopov .

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Horské bukové a zmiešané lesy od 600 m n.m. po najvyššie partie územia (1200 m n. m.). Početnejší je v centrálnej oblasti od Pružiny po Gápel kde sú najsúvislejšie oblasti pohorských a horských bukových a bukovo- jedľových lesov.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím pôtika kapcavého sú horské ihličnaté a zmiešané lesy až po hornú hranicu lesa (vyššie pohoria). Vzácné sa vyskytuje aj v bučinách s vtrúseným výskytom a skupinami smrekov a jedlí.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 17 780 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy pôtika kapcavého sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú v horských bukových, bukovo- javorových a zmiešaných lesoch od 600 m n.m. po najvyššie partie územia (1200 m n.m.). Rozsiahlejšie biotopy sú v oblasti od Suchej duše po Strážov.

Stav hlavných biotopov: Rozloha biotopov je silne atakovaná ťažbou posledných zvyškov starých lesov a ochranných lesov. Teda za posledné roky klesá. Dochádza k výrubu starých porastov s hniezdnymi možnosťami pôtika kapcavého.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Za hlavné ohrozenia sa pokladá najmä intenzívna ťažba starých lesov vhodných na hniezdenie a celkovo intenzívna lesohospodárska činnosť (likvidácia hniezdísk).

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V CHVÚ Strážovské vrchy bol zaznamenaný len sporadicky, v súčasnosti existuje nedostatok záznamov z územia.

Trendy populácie v CHVÚ: Trend populácie v území je neznámy.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: V území CHVÚ sa lelek lesný vyskytuje rozptýlene. Najväčšie množstvo záznamov priamych pozorovaní z hniezdného obdobia je evidovaných v oblasti Zliechovskej hornatiny od Suchej duše po Strážov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Druh sa vyskytuje v presvetlených lesových porastoch prelínajúcich sa so zarastajúcimi pasienkami, predovšetkým na teplých stráňach s rúbaňami a jednotlivými ponechanými stromami v lesnatej centrálnej časti CHVÚ, taktiež bol zaznamenaný na okrajoch borovicových lesov v severnej časti CHVÚ pri Pružine.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavnými biotopmi lelka lesného sú okraje lesových porastov alebo rúbaní so soliternými stromami, (dôležitý je dostatok lietajúceho hmyzu s nočnou aktivitou), zarastajúce borievkové pasienky so soliternými stromami.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: V CHVÚ sa vyskytuje rozptýlene v uvedených biotopoch.

Stav hlavných biotopov: Rozloha ako aj kvalita biotopu sú pravdepodobne vyhovujúce pre dlhodobé prežívanie populácie druhu, v porovnaní s obdobnými biotopmi v iných územiach.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: používanie pesticídov (najmä insekticídov) v lesnom hospodárstve a tiež na priľahlých poľnohospodárskych pozemkoch.

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného (*Crex crex*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje 30-40 párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000-5000).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie sa pohybuje v optimálnych biotopoch od 0,16- 0,48 hniezdných párov /10ha. Chrapkáč poľný sa vyskytuje v najvyšších denzitách v centrálnej časti CHVÚ okolie Čičmian, Zliechova, Valaskej Belej, kde sa nachádza vysoký podiel zachovalých podhorských, podmáčaných a mokrých lúk.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú podhorské kosné lúky, podmáčané lúky, porasty vysokých burín na TTP.

Takéto podmienky sa v CHVÚ Strážovské vrchy nachádzajú v strednej časti.

Charakteristika hlavných biotopov: Biotopy chrapkáča poľného predstavujú bylinné porasty vyššie ako 20 cm (Danko et al. 2002, Polák a Saxa 2005). V Strážovských vrchoch sú to najmä extenzívne lúky často s prítomnosťou rozptýlených krovín alebo ruderálnej vegetácie. V jarnom období preferuje chrapkáč rýchlo rastúcu vegetáciu, napríklad v okolí hnojísk. V menšej miere, ale pravidelne, sa vyskytuje na kultúrnych kosných lúkach, v lucerne alebo na mokradiach. Menej často sa vyskytuje aj v poliach (obilné, repka), vyhýba sa pravidelne spásaným pasienkom.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4124 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Chrapkáč poľný je ako hniezdič rozšírený na celom území poľnohospodárskej krajiny CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopov je z hľadiska prežívania populácie jariabka vyhovujúca a stabilná. Kľúčovým faktorom je spôsob ich obhospodarovania.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Medzi najzávažnejšie faktory určujúce výskyt a prežitie druhu sú spôsob obhospodarovania TTP, kde hniezdi.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu tesára čierneho (*Dryocopus martius*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 75-110 párov, čo predstavuje 2% slovenskej hniezdnej populácie druhu (5500+). Populácia druhu v CHVÚ Strážovské vrchy predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: mierny pokles so zmenou $\pm 50\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje priemerne 0,30 – 0,5 obsadených teritórií/km². Rozptyl jedincov v území je roztrúsený, v závislosti od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v častiach s najväčším podielom zachovalých listnatých a zmiešaných lesov s dostatočným zastúpením starých porastov. A to najmä v centrálnej oblasti CHVÚ a v severnej časti CHVÚ.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Podhorské a horské listnaté a zmiešané lesy po najvyššie partie územia (1200 m n. m.). Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti od Pružiny po Gápel kde sú najsúvislejšie oblasti pohorských a horských bukových a bukovo-jedľových lesov s podielom starých porastov.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím tesára čierneho sú rozsiahlejšie komplexy lesov, optimálne staré lesné porasty. Vyskytuje sa od listnatých lesov po horské smrečiny.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 47 580 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou, čo umožňuje výskyt tesára čierneho pomerne rovnomerne. Avšak sú lokality s vyššou hustotou, čo odráža vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt starých porastov aj keď sú už značne fragmentované. Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti. Xerothermné svahy (čisté dubiny) na južných úpätiach obýva zriedkavejšie.

Stav hlavných biotopov: Tesár čierny nie je hniezdnym biotopom viazaný na prírodné dutiny, keďže páry si vydlabávajú dutiny samostatne (Hudec 1983), preto sú pre tento druh vhodné na hniezdenie aj o niečo mladšie lesy ako pre iné druhy naviazané ekologicky na vekovo staršie dreviny (mucháriky alebo žltouchvosty). Zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti ešte dostatočné. Je potrebné aj zdôrazniť, že tesár má najväčšie hniezdne teritórium zo všetkých našich d'atľov (rádovo km²). Tak isto nie je až tak citlivý na fragmentáciu lesných porastov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvnená ťažbou posledných zvyškov starých lesov a ochranných lesov v niektorých oblastiach CHVÚ Strážovské vrchy. Teda za posledné nenápadne klesá.

1.6.3.1.12. *Definovanie priaznivého stavu d'atla bielochrbtého (Dendrocopos leucotos) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 150- 160 párov, čo predstavuje približne 4% slovenskej hniezdnej populácie druhu (4250+).

Trendy populácie v CHVÚ: mierny pokles so zmenou $\pm 50\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje 0,2 - 0,5 obsadených teritórií/100ha. Rozptyl jedincov v území je roztrúsený, v závislosti od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v častiach s najväčším podielom zachovalých listnatých a zmiešaných lesov s dostatočným zastúpením starých porastov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Staré listnaté až zmiešané lesy od bukovo-dubových po bukovo-jedľové lesy po najvyššie partie územia (1200 m n. m.). Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti od Pružiny po Zliechov (masív Strážova) kde sú najsúvislejšie oblasti s výskytom ochranných lesov, prevažne pohorských bukových a bukovo-jedľových lesov s podielom porastov pralesovitého charakteru.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím d'atla bielochrbtého sú zachovalé komplexy dubovo- bukových, bukových a zmiešaných lesov, optimálne staré lesné porasty pralesovitého charakteru s dostatkom mŕtveho dreva a dutinových stromov od 300-1300 m. takéto podmienky nachádza v súčasnosti prevažne na strmších svahoch v ochranných porastoch.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 39 124 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou, čo umožňuje výskyt d'atla bielochrbtého pomerne rovnomerne. Avšak sú lokality s vyššou hustotou, čo odráža vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt starých porastov. Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti. Xerothermné lesné svahy (čisté dubiny) na južných úpätiach obýva zriedkavejšie.

Stav hlavných biotopov: Preferovaným biotopom sú porasty pralesovitého charakteru, čo zväčša spĺňajú ochranné lesy s dostatkom mŕtveho dreva. Druh je pomerne citlivý na fragmentáciu lesných porastov. Zastúpenie starých porastov v hospodárskych lesov značne klesá v dôsledku zvyšovania ťažby dreva - teda obnovy a rekonštrukcie starých porastov. Je diskutabilné či zastúpenie porastov vo veku nad 100 rokov v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti dostatočné pre stabilný trend populácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvnená ťažbou posledných zvyškov starých lesov a ochranných lesov v niektorých oblastiach CHVÚ Strážovské vrchy. Teda za posledné postupne klesá.

1.6.3.1.13. *Definovanie priaznivého stavu jariabka hôrneho (Bonasa bonasia) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje 20-25 párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000-5000).

Trendy populácie v CHVÚ: mierny pokles o 20-50 %, pravdepodobne spôsobený zmenou biotopov (znižovanie podielu úživných drevín ako lieska, jarabina, breza, osika v lesných porastoch) ale najmä silným predačným tlakom diviacej zveri, ktorej v území silne narastajú stavy.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie sa pohybuje v optimálnych biotopoch od 0,16 párov/10ha po 0,48 párov/10 ha. Jariabok hôrny sa vyskytuje v najvyšších denzitách v centrálnej časti CHVÚ. Najväčšia hustota bola zistená v lokalitách Suchá Duša, Gápel a Fačkov kde sa nachádzajú zarastajúce pasienky s lieskou, smrekovcom, brezou.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú zarastajúce pasienky v pokročilom štádiu sukcesie, zmiešané i listnaté lesy v stredných horských polohách. Výskyt liesky, brezy, jelše ako aj rôznych bobuľonosných kríkov predstavuje jednu zo základných charakteristík biotopu tohto vtáčieho druhu. Druh preferuje hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín. Takéto podmienky sa v CHVÚ Strážovské vrchy nachádzajú v strednej časti.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím jariabka hôrneho sú ihličnaté, zmiešané i listnaté lesy v stredných a vyšších horských polohách. Výskyt liesky, brezy, jelše ako aj rôznych bobuľovitých kríkov predstavuje jednu zo základných charakteristík biotopu tohto vtáčieho druhu. Druh preferuje hraničné línie medzi porastmi s porastom pionierskych drevín.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 8 786 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy jariabka hôrneho sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú takmer v celej centrálnej časti mimo súvislé otvorené plochy krajiny.

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopov je z hľadiska prežívania populácie jariabka relatívne vyhovujúca.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Medzi najzávažnejšie faktory určujúce výskyt a prežitie druhu sú podiel tzv. pionierskych drevín, ktoré jariabkovi poskytujú potravnú bázu (lieska, jarabina, breza, osika) preto je veľmi dôležité neodstraňovať tieto dreviny z rúbaniska a porastových okrajov a samozrejme ani z porastov samotných. Taktiež je veľmi citlivý na používanie pesticídov. Nepriamo ho ohrozuje zvyšovanie úživnosti revírov pre diviačiu zver a lov vlkov - predátora diviacej zveri.

1.6.3.1.14. *Definovanie priaznivého stavu penice jarabej (Sylvia nisoria) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 30-40 hniezdných párov, čo predstavuje menej ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu

(15000). (Územie CHVÚ nezahrňuje dostatok vhodných biotopov pre druh. Veľká časť sa nachádza mimo aktuálnu hranicu CHVÚ. Preto by bolo vhodné prišlienť niektoré lokality)

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine s dostatkem vhodných biotopov od 0,16- 0,48 párov /10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa dostupnosti hniezdných biotopov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú polootvorené nelesné krovinné formácie s trnitými krami na výslnných kamenistých stráňach, teplých a suchých polohách, extenzívne obhospodarované, opustené a zarastajúce suché pasienky, krovité medze, remízky, okraje staré sady, vinice. Hlavné biotopy penice jarabej sa nachádzajú v Súľovských vrchoch a v južných okrajoch Nitrických vrchoch, tiež južne orientované stráne s pasienkami s rozptýlenými krovinnami v širšom okolí obce Valaská Belá.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím penice jarabej sú polootvorené nelesné krovinné formácie s trnitými krami na južne exponovaných stráňach a rovinách v teplých a suchých polohách nížin, pahorkatín a podhorských oblastí, tiež okraje riedkych listnatých lesov do nadmorskej výšky 900 m. Extenzívne obhospodarované, opustené a zarastajúce suché pasienky do určitého štádia sukcesie.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 2756,9 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy penice jarabej sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú v mozaikovitej poľnohospodárskej krajine využívanej prevažne na pasienkarstvo s dostatkem nelesnej krovinatej vegetácie, kde sú v blízkosti výslnné kamenisté stráne. Druh je rozšírený mozaikovite v celom CHVÚ a to v okrajových častiach lesných komplexov, kde sa stretáva les s poľnohospodárskou krajinou. Hlavné lokality výskytu penice jarabej sa nachádzajú v južných okrajoch CHVÚ Strážovských vrchov, na severe CHVÚ v Súľovských vrchoch (Bodiná, Podmanín) a v centrálnej časti CHVÚ na južne orientovaných stráňach s rozptýlenými krovinnami v okolí obcí Mojtiín - Zliechov - Valaská Belá.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie penice jarabej, je dôležité sledovať, aby sa práve kvalita biotopov nezhoršovala úplnou sukcesnou premenou na les (ako sa to v súčasnosti deje na južných okrajoch CHVÚ v okolí Vesteníc) a na druhej strane intenzifikáciou poľnohospodárstva. Na niektorých lokalitách za posledné roky sa kvalita biotopov zhoršila v dôsledku veľkoplošného odstraňovania rozptýlenej zelene z poľnohospodárskych pozemkov v dôsledku neefektívne nastaveného dotačného systému poľnohospodárskych platieb. Niektoré lokality zanikli aj v dôsledku zalesnenia pasienkov v južných okrajoch CHVÚ.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: negatívne zmeny biotopov sú spôsobované najmä veľkoplošným mulčovaním pasienkov, veľkoplošným odstraňovaním krovín bez zachovania ostrovov zelene a na druhej strane zalesňovaním a vysokým stupňom sukcesného zarastania krovinných strání.

1.6.3.1.15. *Definovanie priaznivého stavu d'atla prostredného (Dendrocopos medius) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 120 -150 párov, čo predstavuje približne 2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (6100+).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje priemerne 0,8 - 2 párov/100 ha. Rozšírenie druhu v CHVÚ je závislé od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v južných častiach Strážovských vrchov s najväčším podielom zachovalých listnatých dubových – dubovo- bukových lesov s dostatočným zastúpením starých porastov. Výskyt bol zaznamenaný aj v čistých bučinách okolo Pružiny avšak v omnoho nižšej hustote.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Staré listnaté lesy s ťažiskom v dubovom stupni. Početnejší je v južných oblastiach CHVÚ v Nitrických vrchoch, kde sú najsúvislejšie oblasti s výskytom starých ochranných lesov s podielom porastov pralesovitého charakteru (Rokoš, Kňazí stvôl, Žrebníky, Baske).

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím d'atla prostredného sú zachovalé komplexy dubových, dubovo- bukových, (prípadne tvrdých lužných lesov) optimálne staré lesné porasty pralesovitého charakteru s dostatkom mŕtveho dreva a dutinových stromov do 700-950m m.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 9005,4 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou v pásme dubových a dubovo- bukových lesov, čo umožňuje výskyt d'atla prostredného v celej južnej časti CHVÚ. Avšak sú lokality s vyššou hustotou, čo odráža vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt starých porastov.

Stav hlavných biotopov: Preferovaným biotopom sú zachovalé staré porasty optimálne pralesovitého charakteru, čo zväčša spĺňajú ochranné lesy s dostatkom mŕtveho dreva. Druh je pomerne citlivý na fragmentáciu lesných porastov. Zastúpenie porastov vo veku nad 80-100 rokov v južnej časti CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti relatívne ešte dostatočné pre stabilný trend populácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvňovaná ťažbou starých lesov a ochranných lesov v CHVÚ Strážovské vrchy. Teda za posledné postupne nenápadne rozloha vhodných biotopov d'atla prostredného klesá.

1.6.3.1.16. *Definovanie priaznivého stavu muchárika malého (Ficedula parva) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 70-100 párov, čo predstavuje približne 1-1,4 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (5000-10 000).

Trendy populácie v CHVÚ: mierny pokles so zmenou $\pm 50\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje priemerne 0,5-0,62 párov/10 ha (párov/100 ha). Rozptyl jedincov v území je roztrúsený, v závislosti od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v častiach s najväčším podielom zachovalých listnatých a zmiešaných bukovo- jedľových lesov s dostatočným zastúpením starých porastov pralesovitého charakteru (lesné rezervácie a ochranné lesy).

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Staré listnaté až zmiešané lesy od bukovo-dubových po bukovo-jedľové lesy po najvyššie partie územia (1200 m n. m.). Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti CHVÚ od Pružiny po Zliechov (masív Strážova) kde sú najsúvislejšie oblasti s výskytom ochranných lesov, prevažne pohorských bukových a bukovo- jedľových lesov s podielom porastov pralesovitého charakteru.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím muchárika malého sú zachovalé komplexy bukových a zmiešaných lesov, optimálne staré lesné porasty pralesovitého charakteru s dostatkom mŕtveho dreva a dutinových stromov od 400-1300 m..

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 3978 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou. Lokality s vyššou hustotou výskytu druhu odrážajú vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt starých porastov. Početnejší je v severnej časti CHVÚ (Súľovské vrchy) a v centrálnej oblasti. Smrekovým a borovicovým lesom sa vyhýba. Teplomilné lesné svahy (čisté dubiny) na južných úpätiach Strážovských vrchov obýva zriedkavo.

Stav hlavných biotopov: Preferovaným biotopom sú porasty pralesovitého charakteru, čo zväčša spĺňajú iba ochranné lesy a lesnaté rezervácie (Strážov, Rokoš) s dostatkom mŕtveho dreva. Druh je pomerne citlivý na fragmentáciu lesných porastov. Zastúpenie starých porastov v hospodárskych lesov značne klesá v dôsledku zvyšovania ťažby dreva - teda obnovy porastov. Je diskutabilné či zastúpenie porastov vo veku nad 100 rokov v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti dostatočné pre stabilný trend populácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvnená ťažbou fragmentov starých hospodárskych lesov a ochranných lesov v niektorých oblastiach CHVÚ Strážovské vrchy. Teda za posledné roky postupne klesá.

1.6.3.1.17. *Definovanie priaznivého stavu muchárika bielokrkeho (Ficedula albicollis) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 800-1300 párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70000- 150000 párov).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje premerne 2 páry /10ha (párov/100 ha). Rozptyl jedincov v území je roztrúsený, v závislosti od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v častiach s najväčším podielom zachovalých listnatých a zmiešaných lesov s dostatočným zastúpením starých porastov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Staré listnaté až zmiešané lesy od dubových po bukovo-jedľové lesy po najvyššie partie územia (1200 m n. m.). Najpočetnejší je v oblastiach, kde sú najviac zastúpené ochranné lesy s podielom porastov pralesovitého charakteru. Vyhýba sa smrekovým a borovicovým porastom, taktiež mladinám a mladým porastom bez dostatku dutinových stromov.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím muchárika bielokrkeho sú zachovalé komplexy listnatých a zmiešaných lesov, optimálne staré lesné porasty pralesovitého charakteru s dostatkom dutinových stromov a čo najviac rozvinutým vertikálnym zápojom- pestrá štruktúra lesa (možnosti zberu potravy z korunového priestoru).

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 47 580 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou, čo umožňuje rozšírenie muchárika bielokrkeho pomerne rovnomerne. Avšak sú lokality s vyššou hustotou, čo odráža vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt

starých porastov (Strážov, Rokoš, Baske, Súľovské skaly, Podhradská lesostep, Ostrá Malenica).

Stav hlavných biotopov: Preferovaným biotopom sú staré prevažne listnaté porasty, čo Druh nie je príliš citlivý na fragmentáciu lesných porastov, pokiaľ sa výrazne neznižuje ponuka hniezdných dutín a druhová skladba sstromov. Zastúpenie starých porastov v hospodárskych lesoch značne klesá v dôsledku zvyšovania ťažby dreva - teda obnovy a rekonštrukcie starých porastov. Zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti relatívne dostatočné pre prežitie stabilnej populácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvnená ťažbou posledných zvyškov starých lesov a ochranných lesov v niektorých oblastiach CHVÚ Strážovské vrchy. Veľmi nežiaduce je zalesňovanie stanovištne nepôvodnými druhmi ihličnatých stromov (smrek, smrekovec, borovica). Teda rozloha vhodných biotopov za posledné roky postupne klesá.

1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného (Lanius collurio) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 300-400 hniezdných párov, čo predstavuje 0,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (65000 – 130000). (Územie CHVÚ nezahŕňa dostatok vhodných biotopov pre druh. Veľká časť sa nachádza mimo aktuálnu hranicu CHVÚ. Preto by bolo vhodné prišlienť niektoré lokality)

Trendy populácie v CHVÚ: mierny pokles o 20-50 %, pravdepodobne spôsobený zmenou a poškodzovaním biotopov (odstraňovanie poľných remízok a krovín mulčovaním a na druhej strane zmenou na les)

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine 0,8 - 2 páry /10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa dostupnosti hniezdných biotopov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú poloopené nelesné krovinné formácie s trnitými krami a solitérne stromy v teplých a suchých polohách, extenzívne obhospodávané, opustené a zarastajúce suché pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, staré sady, vinice, záhrady a parky. Hlavné biotopy strakošov červenochrbtých sa nachádzajú v Súľovských vrchoch a v južných okrajoch Strážovských vrchov, tiež v centrálnej časti Čičmany, Zliechov, Valaská Belá, kde je krajina ovplyvnená tradičným ovčiarstvom a laznickým osídlením v minulosti, krajinná mozaika je pestrá s dotakom rozptýlenej zelene.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím strakoša červenochrbtého sú poloopené nelesné krovinné formácie s trnitými krami a solitérne stromy v teplých a suchých polohách nížin, pahorkatín a podhorských oblastí. Extenzívne obhospodávané, opustené a zarastajúce suché pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, staré sady, vinice, záhrady.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 2756,9 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy strakoša červenochrbtého sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú v mozaikovitej poľnohospodárskej krajine využívanej prevažne na pasienkarstvo s dostatkem nelesnej krovinatej vegetácie. Rozšírený je pomerne rovnomerne v otvorenej krajine CHVÚ okrem súvislejších komplexov lesov.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie strakoša červenochrbtého, je dôležité sledovať, aby sa práve kvalita nezhoršovala intenzifikáciou poľnohospodárstva. Na niektorých lokalitách za posledné roky sa kvalita biotopov zhoršila v dôsledku veľkoplošného odstraňovania rozptýlenej zelene z poľnohospodárskych pozemkov v dôsledku neefektívne nastaveného dotačného systému poľnohospod. platieb. Niektoré lokality zanikli aj v dôsledku zalesnenia pasienkov a lúk najmä v oblasti Súľovských vrchov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: veľkoplošné odstraňovanie krovín bez zachovania ostrovov zelene, odstraňovanie solitérnych stromov, pričom často dochádza nielen k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov, používanie pesticídov.

1.6.3.1.19. *Definovanie priaznivého stavu strakoša veľkého (Lanius excubitor) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje aktuálny výskyt 3-4 hniezdných párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (500-1000).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná so zmenami do 20%

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine 0,32 párov/100ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa kvality hniezdných a potravných biotopov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom je ktajina s dostatkom zachovalých lúk, podmáčaných lúk, pasienkov s krami a solitérnymi stromami, stromoradiami v podhorských oblastiach CHVÚ. Hlavné biotopy strakošov červenochrbtých sa nachádzajú v centrálnej časti CHVÚ Strážovské vrchy- v okolí obcí Čičmany, Zliechov, Valaská Belá, kde je krajina ovplyvnená tradičným ovčiarstvom a laznickým osídlením v minulosti, krajinná mozaika je pestrá s dotatkom rozptýlenej zelene.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavným biotopom druhu je poľnohospodárska krajina s rozptýlenými stromami a vyššími krovinami (Danko et al. 2002, Polák a Saxa 2005). Sú to najmä lúky a pasienky, častejšie s úhormi. Rozsiahlym oráčinám sa vyhýba. Hniezdi aj na okrajoch lesa. Oblubuje najmä územia s výskytom rôznych mokradí najmä rašelinísk a vlhkých lúk.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4123,9 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy strakoša červenochrbtého sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú v mozaikovitej poľnohospodárskej krajine využívanej prevažne na pasienkarstvo s dostatkom nelesnej krovinatej vegetácie. Rozšírený je ostrovčekovite v otvorenej krajine CHVÚ. Vyhýba sa komplexom lesov.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie strakoša červenochrbtého, je dôležité sledovať, aby sa práve kvalita nezhoršovala intenzifikáciou poľnohospodárstva. Na niektorých lokalitách za posledné roky sa kvalita biotopov nebadane zhoršila v dôsledku odstraňovania rozptýlenej zelene (remízok a stromoradií) z poľnohospodárskych pozemkov v dôsledku neefektívne nastaveného dotačného systému poľnohospod. platieb, zhodnocovania biomasy ako paliva.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: veľkoplošné odstraňovanie krovín bez zachovania ostrovov zelene, odstraňovanie solitérnych stromov, premena TTP na oráčinu, pričom často dochádza k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov, používanie pesticídov.

1.6.3.1.20. *Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (Coturnix coturnix) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje 25-40 párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2000-6000).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie sa pohybuje v hlavných biotopoch od 0,48- 0,8 párov/10 ha . Prepelica poľná sa vyskytuje v najvyšších denzitách v severnej časti CHVÚ (Súľovská kotlina, okolie obcí Bodiná, Prečín, Vrchteplá) a v centrálnej časti CHVÚ okolie Čičmian, Zliechova, Valaskej Belej, kde sa nachádza vysoký podiel zachovalých podhorských, podmáčaných a mokrých lúk maloplošne obhospodarovanej ornej pôdy.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: V CHVÚ Strážovských vrchoch sú to najmä extenzívne obhospodarované lúky často s prítomnosťou rozptýlených krovín alebo ruderálnej vegetácie, vyskytuje sa tiež na kultúrnych kosných lúkach, v lucerne, obilných poliach alebo podmáčaných lúkach. Hlavnými oblasťami výskytu sú časti dolín s poľnohospodárskou krajinou v Strážovských a Súľovských vrchoch.

Charakteristika hlavných biotopov: Biotopom prepelice poľnej sú otvorené biotopy poľnohospodárskej krajiny, najmä obilné, ďatelinové polia, kosné lúky, podmáčané lúky, prípadne porasty ruderálnej vegetácie v menej vhodných podmienkach (po pokosení). Vyhýba sa pravidelne spásaným pasienkom.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4123,9 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Prepelica poľná je ako hniezdič rozšírená na celom území poľnohospodárskej krajiny CHVÚ. Malé zastúpenie poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ spôsobuje nízku početnosť v uzemí. Prepelica poľná sa vyskytuje v najvyšších denzitách v severnej časti CHVÚ (Súľovská kotlina, okolie obcí Bodiná, Prečín, Vrchteplá) a v centrálnej časti CHVÚ okolie Čičmian, Zliechova, Valaskej Belej.

Stav hlavných biotopov: Na väčšine lokalít v CHVÚ sa za posledné roky rozloha a kvalita biotopov nezmenila do miery, ktorá by sa dala bežným monitoringom druhu zaznamenať. Kľúčovým faktorom je spôsob ich obhospodarovania, termín a spôsob kosenia.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Medzi najzávažnejšie faktory určujúce výskyt a prežitie druhu sú spôsob obhospodarovania pozemkov, kde hniezdi. Nežiadúce sú skoré termíny kosenia TTP a veľkoplošné mulčovanie pasienkov, taktiež používanie pesticídov v poľnohospodárskej krajine.

1.6.3.1.21. *Definovanie priaznivého stavu krutihlava hnedého (Jynx torquilla) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 45-90 hniezdných párov, čo predstavuje približne 2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2500-4000).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia so zmenou do 20%

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine 0,32- 0,48 párov/10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa vhodnosti biotopov potravných biotopov a hniezdných možností.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom je zachovalá poľnohospodárska krajina s pestrou mozaikovitou štruktúrou s dotakom rozptýlenej zelene (poľné lesíky, okraje lesov, brehové porasty a staré ovocné extenzívne obhospodarované sady a záhrady) s dostatkom stromových dutín a mravenísk. Ťažisko výskytu týchto biotopov sú okraje lesných oblastí susediacich s otvorenou zachovalou poľnohospodárskou krajinou, najmä v nižších polohách do 600 m n. m. Rozšírený je rozptýlene po celom území CHVÚ okrem súvislých lesných komplexov.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím krutihlava hnedého sú extenzívne obhospodarované, opustené staré sady, vinice, záhrady, okraje redších listnatých lesov, poľné lesíky a brehové porasty s prítomnosťou dutinových stromov. Podmienkou je prítomnosť dosť početného množstva mravenísk ako zdroja potravy.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 5008 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Rozšírený je pomerne rovnomerne v otvorenej krajine CHVÚ okrem súvislejších komplexov lesov. Zastúpenie vhodných biotopov je v území pomerne malé percento rozlohy CHVÚ. Pomerne pravidelne sa vyskytuje v Súľovských vrchoch, a južných okrajoch CHVÚ od Hornej Poruby juhozápadným smerom.

Stav hlavných biotopov: Na väčšine lokalít v CHVÚ sa za posledné roky rozloha a kvalita biotopov nezmenila do miery, ktorá by sa dala bežným monitoringom druhu zaznamenať.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: intenzifikácia poľnohospodárstva (veľkoplošné mulčovanie pozemkov, používanie pesticídov), čo má za následok úbytok zdrojov potravy v jeho biotopoch, odstraňovanie solitérnych stromov, pričom často dochádza nielen k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov.

1.6.3.1.22. Definovanie priaznivého stavu prhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola*)

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 40-65 hniezdných párov, čo predstavuje menej ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (20000-40000). (Územie CHVÚ nezahrňuje dostatok vhodných biotopov pre druh. Veľká časť sa nachádza mimo aktuálnu hranicu CHVÚ. Preto by bolo vhodné prišleniť niektoré lokality)

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm$ 20%.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine 0,48- 0,8 párov/10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa dostupnosti hniezdných biotopov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Optimálnym biotopom druhu je zachovalá pestrá poľnohospodárska krajina s dostatkom remízok, kde nachádza vhodné miesta na hniezdenie a biotopy poskytujú dostatok hmyzu ako zdroja potravy. CHVÚ Strážovské vrchy zahŕňa len málo poľnohospodárskej krajiny, preto aj tento druh nie je príliš početný na území.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím je otvorená poľnohospodárska krajina s dostatkom remízok, na ktorých nachádza vyvýšené posedy z vegetácie na lov

potravy. Využíva často ruderálne plochy, priekopy okolo poľných ciest a okrajové plochy ornej pôdy a TTP zarastené burinou

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4123,9 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy pŕhľaviara čiernohlavého sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy vyskytujú rozptýlene v mozaikovitej poľnohospodárskej krajine. Druh je rozšírený mozaikovite v celom CHVÚ okrem lesných oblastí. Njapočetnejší je v oblasti Čičmian, Zliechova, Valaskej Belej.

Stav hlavných biotopov: Na väčšine lokalít v CHVÚ sa za posledné roky rozloha a kvalita biotopov nezmenila do miery, ktorá by sa dala bežným monitoringom druhu zaznamenať.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: negatívne zmeny kvality biotopov môžu byť spôsobené intenzifikáciou poľnohospodárstva, vysušovaním krajiny, používaním pesticídov a umelých hnojív.

1.6.3.1.23. Definovanie priaznivého stavu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 80-120 hniezdných párov, čo predstavuje približne 5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1500-3000).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia so zmenou do 20%

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie dosahuje v oblastiach výskytu v otvorenej poľnohospodárskej krajine 0,32 párov/10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa vhodnosti biotopov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom je zachovalá poľnohospodárska krajina s pestrou mozaikovitou štruktúrou s dotakom rozptýlenej zelene (krovité remízky, poľné lesíky, okraje lesov s vyvinutým krovitým prechodom, brehové porasty a staré ovocné extenzívne obhospodarované sady a záhrady). Ťažisko výskytu týchto biotopov sú južné okraje lesných oblastí susediacich s otvorenou zachovalou poľnohospodárskou krajinou. Rozšírený je rozptýlene po celom území CHVÚ. Vyhýba sa súvislým lesom.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím hrdličky poľnej je rozptýlená drevinová vegetácia v zachovalej pestrej poľnohospodárskej krajine. Súvislé krovinaté zárasty na okrajoch lesov a brehových porastoch. Vystupuje do 1300 m n. m.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 6880,8 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Druh je rozšírený pomerne rovnomerne v otvorenej krajine CHVÚ okrem súvislejších komplexov lesov. Zastúpenie poľnohospodárskej krajiny je v území pomerne malé percento rozlohy CHVÚ. Hrdlička poľná sa pomerne pravidelne vyskytuje v Súľovských vrchoch, a na južných okrajoch CHVÚ od Hornej Poruby je rozšírená juhozápadným smerom.

Stav hlavných biotopov: Na väčšine lokalít v CHVÚ sa za posledné roky rozloha a kvalita biotopov nezmenila do miery, ktorá by sa dala bežným monitoringom druhu zaznamenať.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: intenzifikácia poľnohospodárstva (veľkoplošné mulčovanie pozemkov, používanie pesticídov), čo má za následok úbytok zdrojov potravy v biotopoch, odstraňovanie solitérnych stromov a skupín stromovej a krovitej vegetácie na

veľkých plochách súvisle bez zachovania ostrovov zelene, pričom často dochádza nielen k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov.

1.6.3.1.24. Definovanie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 30-50 hniezdnych párov, čo predstavuje 0,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (10000-15000).

Trendy populácie v CHVÚ: pokles o 20-50 %, pravdepodobne spôsobený zmenou a poškodzovaním biotopov, celkovým úbytkom druhu, negatívnymi zmenami na zimoviskách. Samostatnou príčinou poklesu teda nebude zánik hniezdnych alebo potravných biotopov v Strážovských vrchoch (ale ani na Slovensku). Vzhľadom k pokračujúcemu poklesu populácie vo viacerých krajinách západnej Európy (BirdLife 2004) je tak situácia obdobná ako u nás. Je možné predpokladať, že jej príčiny ležia aj na zimoviskách v subsaharskej Afrike, kde prebieha veľmi intenzívne odlesňovanie (Hansen et al. 2013) a paralelne tu prebieha aj nelegálny lov migrujúceho vtáctva (predovšetkým Blízky východ).

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je v oblastiach výskytu 0,2- 0,5 párov/10ha. Hniezdne páry sú rozptýlené v poľnohospodárskej krajine podľa zachovalosti hniezdnych biotopov. Predpokladáme, že úbytok môže byť čiastočne spôsobený fragmentáciou biotopov, keďže v CHVÚ Strážovské vrchy sa rzmáha zánik starších rozvoľnenejších lesných porastov, ktoré sú vhodným biotopom pre žltochvosta hôrneho (Hansen et al. 2013).

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú staré lesy z rozvoľnenou štruktúrou, dostatkom dutinových stromov. V CHVÚ Strážovské vrchy sa preto zväčša jedná o ochranné lesy a lesné rezervácie.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím sú staré riedke lesné porasty, intravilány obcí s vysokou stromovou vegetáciou- záhrady, parky, extenzívne staré sady

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 39 124 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy žltochvosta hôrneho sa v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy rozptýlene podľa zachovalosti lesných porastov. Zväčša sa jedná o dubové bučiny, bučiny, menej jedľo-bučiny. Rozšírený je pomerne ostrovčekovite v lesnatej krajine, kde sa vyhýba súvislým intenzívne obhospodarovaným lesným porastom, teda mladinám a porastom do 80-100 rokov bez zastúpenia starých porastov.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že rozloha lesných biotopov v CHVÚ je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie žltochvosta hôrneho je kľúčová práve kvalita biotopu. Tá je značne zhoršená úbytkom starých porastov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Zvyšovaním ťažby v ochranných lesoch, zniochádza nielen k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov, používanie pesticídov.

1.6.3.1.25. Definovanie priaznivého stavu muchára sivého (*Muscicapa striata*) v Chránenom vtáčom území Strážovské vrchy

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje na 450-600 párov, čo predstavuje približne 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (65000- 150000 párov).

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie v hlavných biotopoch dosahuje priemerne 0,16 - 0,32 párov /10. Rozptyl jedincov v území je viac- menej rovnomerný v závislosti od vhodnosti biotopov. Najvyššie hustoty boli zistené v častiach CHVÚ s najväčším podielom listnatých lesov s dostatočným zastúpením starých porastov s pestrú rozvoľnenou štruktúrou (ekotonový charakter).

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Staré listnaté lesy od dubových po bukové lesy. Preferuje nižšie polohy. Využíva aj poľné lesíky, staré sady a záhrady s dutinovými stromami. Najpočetnejší je v oblastiach, kde sú najviac zastúpené. Vyhýba sa smrekovým a borovicovým porastom, taktiež mladinám a mladým porastom bez dostatku dutinových stromov.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím muchára bielokrkeho sú ekotony na okrajoch starých listnatých lesoch, tiež staré lesné porasty pralesovitého charakteru s dostatkom dutinových stromov a čo najviac rozvinutým vertikálnym zápojom- pestrá štruktúra lesa (možnosti zberu potravy z korunového priestoru). Taktiež využíva aj menšie skupiny starých stromov v otvorenej krajine (háje, staré sady, záhrady, parky, cintoríny, aleje)

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 47 580 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: CHVÚ Strážovské vrchy disponuje pomerne vysokou lesnatosťou, a zároveň aj pestrú mozaikou- pestrú krajinnou štruktúrou čo umožňuje rozšírenie muchára sivého pomerne rovnomerne. Avšak sú lokality s vyššou hustotou, čo odráža vhodnosť podmienok pre jeho výskyt. Preferuje výskyt starých porastov v nižších polohách do 800m (Rokoš, Baske, Súľovské skaly, Podhradská lesostep, Ostrá Malenica, Sádocký vrch, Hluchá dolina). Často je zistený v listnatých ochranných porastoch na plytkých pôdach a strmých svahoch s presvetleným charakterom.

Stav hlavných biotopov: Druh nie je príliš citlivý na fragmentáciu lesných porastov, pokiaľ sa výrazne nezníži ponuka hniezdných dutín a druhová skladba stromov. Zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti relatívne dostatočné pre prežitie stabilnej populácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozloha biotopov je negatívne ovplyvnená ťažbou posledných zvyškov starých lesov a ochranných lesov v niektorých oblastiach CHVÚ Strážovské vrchy. Veľmi nežiaduce je zalesňovanie stanovištne nepôvodnými druhmi ihličnatých stromov (smrek, smrekovec, borovica). Homogenizácia štruktúry porastov je tiež veľmi nežiaduca- súvislé plochy mladín a mladých porastov.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Sokol sťahovaný (*Falco peregrinus*)

Stav veľkosti populácie sokola sťahovavého sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom A ako dobrý, priaznivý. V prípade populačného a areálového trendu je hodnotenie na stupni A, jedná sa o druh s mierne narastajúcou početnosťou obsadených teritórií.

1.6.3.2.2. Výr skalný (*Bubo bubo*)

Stav veľkosti populácie, populačného a areálového trendu, veľkosti areálu, hniezdného a potravného biotopu a biotopov dôležitých počas zimovania výra skalného sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí na stupni B, ako priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.3. Žlna sivá (*Picus canus*)

Stav veľkosti populácie, populačného a areálového trendu, veľkosti areálu, hniezdného a potravného biotopu a biotopov dôležitých počas zimovania sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu žlny sivej sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí na stupni B, ako priemerný priaznivý stav. Je to spôsobené najmä poklesom podielu listnatých lesov nad 80 rokov z celkovej výmery lesov v CHVÚ.

1.6.3.2.4. Orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

V súčasnosti je stav populácie orla skalného odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 4-5 párov na území CHVÚ. Počet obsadených hniezdných teritórií neklesá za sledované obdobie. Tento stav je porovnateľný s vedeckým návrhom CHVÚ, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný s miernym nárastom.

1.6.3.2.5. Bocian čierny (*Ciconia nigra*)

V súčasnosti je stav populácie bociana čierneho odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 12-16 párov na území CHVÚ. Tento stav je porovnateľný s vedeckým návrhom CHVÚ, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.6. Včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Pri hodnotení aktuálneho stavu populácie včelára lesného v území odhadnutý podľa aktuálneho monitoringu na výskyt 30-40 hniezdných párov. Stav trendu populácie je hodnotený ako stabilný. Kvalita a stav hniezdných biotopov sa nezhoršil.

1.6.3.2.7. Hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

V prípade hlucháňa hôrneho je hodnotenie stavu populácie druhu v CHVÚ Strážovské vrchy najhoršie medzi druhmi, ktoré sú v území predmetom ochrany. Veľkosť populácie dosahuje 0 jedincov od roku 2014.

1.6.3.2.8. Pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

Na základe aktuálneho monitoringu bol stav populácie určený na 10-15 párov. Tento stav je porovnateľný s vedeckým návrhom CHVÚ. Sledovanie stavu biotopov druhu poukázalo na zhoršenie v dôsledku poklesu rozlohy vhodných hniezdných biotopov.

1.6.3.2.9. Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Na základe aktuálneho monitoringu boli zistené v CHVÚ len jednotlivé záznamy lelka. V hrubých odhadoch je početnosť druhu v Strážovských vrchoch odhadovaný na 5-10 párov. Malý počet záznamov neumožňuje spoľahlivo posúdiť stav trendu, je však možné očakávať, že poklesol obdobne ako celková veľkosť globálnej populácie, čoho dôsledkom je aj minimálny počet záznamov v CHVÚ.

1.6.3.2.10. Chrapkáč poľný (*Crex crex*)

V súčasnosti je stav populácie chrapkáča poľného odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 30-40 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Kvalita a stav hniezdných biotopov sa pozorovateľne nezhoršil. Avšak druh je ohrozovaný posúvaním termínov koseckých prác na lúkach do skorších dátumov a taktiež nevhodným spôsobom kosenia, čo sa môže prejaviť na zmenách populácie s oneskorením.

1.6.3.2.11. Tesár čierny (*Dryocopus martius*)

V súčasnosti je stav populácie chrapkáča poľného odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 75-110 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Sledovanie stavu biotopov druhu poukázalo na zhoršenie ich stavu v dôsledku poklesu rozlohy vhodných biotopov.

1.6.3.2.12. Ďateľ bielochrbtý (*Picoides leucotos*)

V súčasnosti je stav populácie ďatla bielochrbtého odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 150-160 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Sledovanie stavu biotopov druhu poukázalo na zhoršenie ich stavu v dôsledku poklesu rozlohy vhodných biotopov.

1.6.3.2.13. Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Hodnotenie aktuálneho stavu populácie poukázali na úroveň 20 - 25. Stav populácie hodnotený postupným poklesom najmä v dôsledku silného predačného tlaku diviacej zveri, ktorej v území silne narastajú stavy.

1.6.3.2.14. Penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V súčasnosti je stav populácie penice jarabej odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 30-40 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.15. Ďateľ prostredný (*Picoides medius*)

V súčasnosti je stav populácie ďatla prostredného odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni na 120 -150 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.16. Muchárik malý (*Ficedula parva*)

Hodnotenie stavu populácie preukázalo jej mierny pokles na úroveň 70 – 100 párov v rokoch 2010-2014 ako aj zhoršenie kvality biotopov v dôsledku poklesu ich rozlohy.

1.6.3.2.17. *Muchárik bielokrký (Ficedula albicollis)*

V súčasnosti je stav populácie muchárika bielokrkého odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni na 800-1300 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.18. *Strakoš obyčajný (Lanius collurio)*

V súčasnosti je stav populácie strakoša obyčajného odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 300-400 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Sledovanie stavu biotopov druhu poukázalo na mierne zhoršenie v dôsledku poklesu ich rozlohy.

1.6.3.2.19. *Strakoš sivý (Lanius excubitor)*

Pri hodnotení aktuálneho stavu populácie boli v území zistené 3-4 páry. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Kvalita a stav hniezdných biotopov sa pozorovateľne nezhoršil.

1.6.3.2.20. *Prepelica poľná (Coturnix coturnix)*

Hodnotenie aktuálneho stavu populácie poukázali na úroveň 25-40 párov. Stav populácie hodnotený ako stabilný. Kvalita a stav hniezdných biotopov sa pozorovateľne nezhoršil. Avšak druh je ohrozovaný posúvaním termínov koseckých prác na lúkach do skorších dátumov a taktiež nevhodným spôsobom kosenia, čo sa môže prejaviť na zmenách populácie s oneskorením.

1.6.3.2.21. *Krutihlav hnedý (Jynx torquilla)*

V súčasnosti je stav populácie krutihlava hnedého odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 45-90 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.22. *Pŕhlaviar čiernohlavý (Saxicola torquata)*

V súčasnosti je stav populácie pŕhlaviara čiernohlavého odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 40- 65 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.2.23. *Hrdlička poľná (Streptopelia turtur)*

Hodnotenie stavu populácie druhu na základe monitoringu v rokoch 2010-2014 odhaduje početnosť na 80-120 párov. Stav kvality biotopov je pomerne priaznivý, pokiaľ sa zachová pestrá krajinná mozaika s nelesnou drevinovou vegetáciou.

1.6.3.2.24. *Žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)*

Hodnotenie stavu populácie druhu na základe monitoringu v rokoch 2010-2014 preukázalo jej pokles na úroveň 30-50 hniezdných párov, ako aj zhoršenie kvality biotopov v dôsledku poklesu ich rozlohy. Tento stav je spôsobený okrem iného celkovým poklesom populácie druhu na Slovensku.

1.6.3.2.25. *Muchár sivý (Muscicapa striata)*

V súčasnosti je stav populácie muchára sivého v CHVÚ Strážovské vrchy odhadovaný na základe monitoringu z rokov 2010-2014 na úrovni 450 - 600 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Sokol sťahovaný (Falco peregrinus)

CHVÚ Strážovské vrchy sú najvýznamnejším územím pre ochranu sokola sťahovavého na Slovensku. Preto kvôli významu tohto územia pre jeho ochranu by malo byť cieľom udržanie súčasného celkového priaznivého stavu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.2. Výr skalný (Bubo bubo)

Celkový priaznivý stav výra skalného v CHVÚ je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Vzhľadom k dôležitosti výra skalného ako významného predmetu ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy je celkovo je dôležité zabezpečiť udržanie početnosti populácie na minimálne 20 obsadených revírov, a teda zachovanie súčasného stavu populácie, čiže priaznivého stavu na úrovni B.

1.6.3.2.3. Žlna sivá (Picus canus)

Celkový priaznivý stav žlny sivej v CHVÚ Strážovské vrchy je v súčasnosti hodnotený stupňom B- priemerný priaznivý stav. Ochrana tohto druhu by mala mať vysokú prioritu, aj z dôvodu, že tento druh je významný pre tvorenie hniezdnych dutín ďalších predmetov ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy. Preto by cieľom opatrení pri manažmente územia malo byť udržanie a zlepšenie súčasného priaznivého stavu druhu na úroveň A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.4. Orol skalný (Aquila chrysaetos)

Súčasný odhad populácie orla skalného v CHVÚ Strážovské vrchy je 4-5 hniezdnych párov, stav populácie je hodnotený ako stabilný. Celkovým cieľom pre ochranu tohto druhu by malo byť minimálne udržanie stavu populácie orla skalného v CHVÚ Strážovské vrchy.

1.6.3.2.5. Bocian čierny (Ciconia nigra)

Súčasný odhad populácie bociana čierneho v CHVÚ Strážovské vrchy je 12-16 hniezdnych párov, stav populácie je hodnotený ako stabilný. Celkovým cieľom pre ochranu tohto druhu by malo byť minimálne udržanie a zlepšenie súčasného celkového stavu v CHVÚ Strážovské vrchy.

1.6.3.2.6. Včelár lesný (Pernis apivorus)

Súčasný odhad populácie včelára lesného v CHVÚ Strážovské vrchy je minimálne 30-40 hniezdných párov, stav populácie je hodnotený ako stabilný.

Kvôli veľkému významu územia (vzhľadom k vhodnosti biotopov a rozľahlosti vhodných biotopov) pre ochranu tohto druhu je preto potrebné zachovať súčasný celkový stav populácie včelára lesného v CHVÚ Strážovské vrchy.

1.6.3.2.7. Hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia hlucháňa hôrneho v CHVÚ Strážovské vrchy odhadnutá na úrovni min. 5-6 kohútov. V súčasnosti v dôsledku prudkého poklesu populácia druhu v CHVÚ Strážovské vrchy neprežila. Cieľom by malo byť zvrátenie tohto stavu a to prostredníctvom komplexných prípravných opatrení na ochranu a tvorbu jeho vhodného biotopu. Avšak o zvrátení stavu vyhynutia druhu v Strážovských vrchoch bude možné hovoriť len ak sa prirodzene navráti do územia.

1.6.3.2.8. Pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

Súčasná úroveň populácie pôtika kapcavého 10-15 párov sa pohybuje na úrovni mierne nižšej, ako bol odhad populácie v CHVÚ Strážovské vrchy v čase vymedzovania národnej sústavy CHVÚ (15 párov). Cieľom programu starostlivosti by malo byť tento stav zvýšiť udržať a to prostredníctvom opatrení, na zachovanie vyššieho podielu starých porastov (ochrane napomôžu aj opatrenia pre ďalšie lesného druhu, napríklad pre tesára čierneho).

1.6.3.2.9. Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Na základe aktuálneho monitoringu boli zistené v CHVÚ len jednotlivé záznamy lelka. Výsledky naznačujú pravdepodobný pokles, obdobne ako celková veľkosť globálnej populácie. Cieľom ochrany v území by tak malo byť zlepšenie tohto stavu s fluktuáciami v závislosti od podmienok prostredia.

1.6.3.2.10. Chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie chrapkáča poľného v CHVÚ Strážovské vrchy na úrovni 30-40 párov. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom ochrany v území by tak malo byť udržanie alebo mierne zlepšenie tohto stavu s fluktuáciami v závislosti od poveternostných podmienok.

1.6.3.2.11. Tesár čierny (*Dryocopus martius*)

V súčasnosti je populácia tesára čierneho v CHVÚ Strážovské vrchy odhadovaná na úrovni 75-110 párov. Cieľom by malo byť zastavenie poklesu kvality a rozlohy jeho biotopov a to prostredníctvom opatrení, ktoré sú navrhované pre ostatné dutinové hniezdiče (pôtika kapcavého, ďatla bielochrbtého, muchárika malého, ďatla prostredného, žltochvosta hôrneho).

1.6.3.2.12. Ďateľ bielochrbtý (*Picoides leucotos*)

V súčasnosti je populácia ďatla bielochrbtého v CHVÚ Strážovské vrchy odhadovaná na úrovni 150-160 párov. Cieľom by malo byť zastavenie poklesu kvality a rozlohy jeho biotopov

a to prostredníctvom opatrení, ktoré sú navrhované pre ostatné dutinové hniezdiče (pôtika kapcavého, tesára čierneho, muchárika malého, ďatla prostredného, žltochvosta hôrneho).

1.6.3.2.13. Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Súčasný odhad populácie jariabka hôrneho (20-25 párov) je v CHVÚ Strážovské vrchy na nižšej úrovni, ako bol odhad uvádzaný v čase vymedzovania sústavy CHVÚ (25 párov). Je dôležité, aby zabránilo sa ďalšiemu poklesu populácie. Cieľom ochrany v území by tak malo byť zlepšenie tohto stavu s fluktuáciami v závislosti od podmienok prostredia.

1.6.3.2.14. Penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Súčasný odhad populácie penice jarabej v CHVÚ Strážovské vrchy je 30-40 párov. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej úrovne druhu v CHVÚ na úrovni 30-40 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávanía dostatočného porastu krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a prostredníctvom opatrení, ktoré tlmia sukcesnú premene krovitých strání na zapojený les.

1.6.3.2.15. Ďateľ prostredný (*Picoides medius*)

Súčasný odhad populácie ďatla prostredného (120 -150 párov) je v CHVÚ Strážovské vrchy na približnej úrovni, ako bol odhad uvádzaný v čase vymedzovania sústavy CHVÚ. Je dôležité, aby sa zachovala početnosť tohto druhu minimálne na aktuálnej úrovni a zabránilo sa ďalšiemu poklesu populácie v dôsledku zhoršovania stavu jeho biotopov.

1.6.3.2.16. Muchárik malý (*Ficedula parva*)

Súčasný odhad populácie muchárika malého 70-100 párov sa pohybuje na úrovni mierne nižšej, ako bol odhad populácie v CHVÚ Strážovské vrchy v čase vymedzovania národnej sústavy CHVÚ. Cieľom programu starostlivosti by malo byť tento stav zvýšiť udržať a to prostredníctvom opatrení, na zachovanie vyššieho podielu starých porastov.

1.6.3.2.17. Muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

Súčasný odhad populácie muchárika bielokrkého (800-1300 párov) je v CHVÚ Strážovské vrchy na približnej úrovni, ako bol odhad uvádzaný v čase vymedzovania sústavy CHVÚ. Je dôležité, aby sa zachovala početnosť tohto druhu minimálne na aktuálnej úrovni a zabránilo sa ďalšiemu poklesu populácie v dôsledku zhoršovania stavu hniezdneho biotopu druhu.

1.6.3.2.18. Strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie strakoša obyčajného v CHVÚ Strážovské vrchy na úrovni 300 - 400 párov. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Mierny pokles populácie do cca 20% je spôsobený čiastočne celkovým poklesom populácie v Európe spôsobený zhoršením situácie na zimoviskách a spoločnou poľnohospodárskou politikou. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej úrovne strakoša obyčajného v CHVÚ na úrovni 300-400 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom

zachovávaní dostatočného porastu krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a prostredníctvom opatrení, ktoré sú zamerané pre iné poľnohospodárske druhy, ako je napríklad strakoš veľký (*Lanius excubitor*).

1.6.3.2.19. Strakoš sivý (*Lanius excubitor*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie strakoša sivého v CHVÚ Strážovské vrchy na úrovni 3 - 4 páry. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej úrovne strakoša sivého v CHVÚ na úrovni 3 -7 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávaní dostatočného zastúpenia mokrých a podmáčaných lúk, mozaikovitých porastov krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine.

1.6.3.2.20. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie prepelice poľnej v CHVÚ Strážovské vrchy na úrovni 25-40 párov. Cieľom ochrany v území by tak malo byť udržanie alebo mierne zlepšenie tohto stavu s fluktuáciami v závislosti od poveternostných podmienok, pričom pre udržanie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného.

1.6.3.2.21. Krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň početnosti populácie krutihlava hnedého v CHVÚ Strážovské vrchy na 45-90 párov. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Mierny pokles populácie do cca 20% je spôsobený čiastočne celkovým poklesom populácie v Európe spôsobeným zhoršením situácie na zimoviskách a spoločnou poľnohospodárskou politikou. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej krutihlava hnedého v CHVÚ na úrovni 50-90 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávaní dostatočného množstva dutinových stromov, mozaikovitého porastu drevinovej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a prostredníctvom opatrení, ktoré sú zamerané pre iné poľnohospodárske druhy, ako je napríklad strakoš obyčajný, hrdlička poľná.

1.6.3.2.22. Pŕhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*)

Aktuálny monitoring zistil stabilnú úroveň populácie pŕhlaviara čiernohlavého v CHVÚ Strážovské vrchy (40-65 párov). Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej úrovne druhu v CHVÚ, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávaní dostatočného zastúpenia medzí, remízok, podmáčaných lúk a celkovo pestrej mozaikovitej štruktúry poľnohospodárskej krajiny.

1.6.3.2.23. Hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň početnosti populácie hrdličky poľnej v CHVÚ Strážovské vrchy na 80-120 párov. Jedná sa tak porovnateľný počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej druhu v CHVÚ na úrovni 80-120 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávaní dostatočného množstva stromov, mozaikovitého porastu drevinovej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a prostredníctvom opatrení, ktoré

sú zamerané pre iné poľnohospodárske druhy, ako je napríklad strakoš obyčajný, krutihlav hnedý.

1.6.3.2.24. Žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*)

Súčasný odhad populácie žltochvosta hôrneho sa pohybuje na úrovni nižšej, ako bol odhad populácie v CHVÚ Strážovské vrchy v čase vymedzovania národnej sústavy CHVÚ. Cieľom programu starostlivosti by malo byť zastavenie a zvrátenie poklesu populácie žltochvosta hôrneho v CHVÚ Strážovské vrchy a stav druhu zvýšiť a udržať a to prostredníctvom opatrení na zachovanie vhodného hniezdneho biotopu – teda vyššieho podielu starých porastov s vhodnou štruktúrou a dostatkom dutinových stromov .

1.6.3.2.25. Muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Súčasný odhad populácie muchára sivého (450-600 párov) je v CHVÚ Strážovské vrchy na približnej úrovni, ako bol odhad uvádzaný v čase vymedzovania sústavy CHVÚ. Je dôležité, aby sa zachovala početnosť tohto druhu minimálne na aktuálnej úrovni a zabránilo sa ďalšiemu poklesu populácie v dôsledku zhoršovania stavu hniezdneho biotopu druhu.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Sokol sťahovaný (*Falco peregrinus*)

V prípade sokola sťahovavého ako symbolu ohrozenosti a elegancie, verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana sokola sťahovavého tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk sokola sťahovavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Taktiež pri ochrane môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk v Strážovských vrchoch sa týka skatných útvarov a neprístupných skalných masívov. Tu môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít. Ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá (*Picus canus*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlty sivej môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu orla skalný (*Aquila chrysaetos*)

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla skalného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Ochrana bociana čierneho širokou verejnosťou vnímaná ako potrebná, keďže sa jedná o vzácny druh. V prípade jeho ochrany tak tú nie sú iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd bociana čierneho. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o vzácny druh je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografov, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdísk tohto druhu.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

V prípade včelára lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Výnimočne v odôvodnených prípadoch však v môže prípade ochrana včelára lesného vzniknúť požiadavka na vytvorenie zón ochrany okolo hniezda. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk včelára lesného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito

opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Tento konflikt však nedosahuje potenciálne vysokú mieru obmedzení, keďže sa v prípade včelára očakáva len minimálny počet žiadostí na vytvorenie ochranných zón (aj z dôvodu ťažkej dohľadateľnosti hniezdísk tohto druhu v porastoch na území CHVÚ Strážovské vrchy).

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrneho (*Tetro urogallus*)

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hlucháňa a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach zakladá konflikt s lesným hospodárstvom, vzhľadom k tomu, že zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu znamená veľké požiadavky na nastavenie opatrení v lesnom hospodárení (ponechanie starších porastov, úprava hospodárenia na niektorých väčších plochách lesných porastov). Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho, keďže jeho lokality výskytu sú spravidla umiestnené vo vyšších polohách.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu pôtika kapcavý (*Aegolius funereus*)

V prípade pôtika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pôtika kapcavého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.9. Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Lelek lesný je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o tajuplný druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia v prípade premeny sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, lieska, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les. Aj napriek tomu je potenciálny konflikt minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu chrapkáča poľného (*Crex crex*)

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie

dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane tesára môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ bielochrbtý (*Picoides leucotos*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane d'atľa bielochrbtého môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Závažnejšia vec je však tá, že jeho efektívna ochrana môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia, keďže prípade tohto druhu požiadavky na jeho ochranu zahŕňajú ochranu vhodných porastov. Avšak zväčša sa jedná o ochranné lesy.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie poľovníckej legislatívy a ochrany prírody na druhej strane v prípade tohto druhu nie sú v rozpore s cieľmi ochrany stanovenými pre CHVÚ Strážovské vrchy. Stret záujmov môže vzniknúť pri obmedzení prikrmovania a vnadenia diviacej zveri. Diviaky predstavujú veľký predačný tlak na druh najmä v reprodukčnom období. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia v prípade premeny sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, breza, lieska, jarabina, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les. Aj napriek tomu je potenciálny konflikt minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V prípade penice jarabej, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami aj poľnohospodárstva, keďže penica jarabá na svoje prežívanie potrebuje dostatok rozptýlenej nelesnej drevinovej (krovitej) vegetácie. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií) sú však v rozpore s topickými požiadavkami druhu. Tak isto do konflikt záujmov môže nastať s lesným hospodárstvom pri zachovávaní bezlesia, teda obmedzenia zalesňovania xerothermných krovitých strání.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ prostredný (*Picoides medius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane datľa prostredného môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Avšak zväčša sa jedná o ochranné lesy.

1.6.3.4.16. Osobitné záujmy u druhu muchárik malý (*Ficedula parva*)

V prípade muchárika malého, ako neznámeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia, keďže v prípade tohto druhu požiadavky na jeho ochranu zahŕňajú ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*)

V prípade muchárika bieločrýho, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.18. Osobitné záujmy u druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

V prípade strakoša obyčajného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v chránených vtáčích územiach potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte.

1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša veľkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša veľkého môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš veľký na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií...) sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.3.4.20. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov a posúvania termínov kosenia lúk.

1.6.3.4.21. Osobitné záujmy u druhu krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*)

V prípade krutihlava hnedého ako nenápadného a málo známeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže krutihlav hnedý na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene s dutinovými stromami, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu (mraveniská). Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, veľkoplošné mulčovanie pasienkov- nedopaskov, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií) sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami. Do konfliktu s hospodárskym využitím územia sa môže realizácia ochrany druhu potýkať s obmedzeniami využívania chemických prípravkov- najmä insekticídov.

1.6.3.4.22. Osobitné záujmy u druhu prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*)

V prípade prhlaviara čiernohlavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana prhlavira je dôležitá nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy ale aj ako symbolu zdravej poľnohospodárskej krajiny. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov a veľkoplošného mulčovania nedopaskov.

1.6.3.4.23. Osobitné záujmy u druhu hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

V prípade hrdličky poľnej ako málo známeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže hrdlička poľná na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, výruby remízok z titulu navýšenia pôch pre odber dotácií) sú však v rozpore s topickými požiadavkami druhu.

1.6.3.4.24. Osobitné záujmy u druhu žltochvost hôrneý (*Phoenicurus phoenicurus*)

V prípade žltochvosta hôrneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana žltochvosta hôrneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.25. Osobitné záujmy u druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Podobne ako v prípade žltochvosta hôrneho aj muchár sivý je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o neznámy druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchára sivého môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Severná časť územia CHVU sa prekrýva s územím chránenej krajinnej oblasti Strážovské vrchy, kde platí druhý stupeň ochrany v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z.. Severná časť územia je zároveň územím európskeho významu SKUEV0256 Strážovské vrchy. V južnej časti dochádza k prekryvu s územiami európskeho významu: SKUEV0274 Baské, SKUEV0275 Kňazí stôl, SKUEV0128 Rokoš.

V rámci národnej siete chránených území sa na území CHVU nachádzajú:

Národná prírodná rezervácia Súľovské skaly s piatym stupňom ochrany,

Ochranné pásmo národnej prírodnej rezervácie Súľovské skaly so štvrtým stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Manínska tiesňava s piatym stupňom ochrany,

Ochranné pásmo národnej prírodnej rezervácie Manínska tiesňava so štvrtým stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Kostolecká tiesňava s piatym stupňom ochrany,

Ochranné pásmo prírodnej rezervácie Kostolecká tiesňava so štvrtým stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Podskalský Roháč s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Vápeč s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Strážov s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Rokoš s piatym stupňom ochrany,

Národná prírodná rezervácia Bradlo s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Pod Homôľkou so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Smradľavý vrch so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Rysia s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Jankov vŕšok s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Jedlie s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Udrina s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Kňazí stôl s piatym stupňom ochrany,

Prírodná rezervácia Ľutovský Drieňovec s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Súľovský hrádok so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Prielom Nitrice so štvrtým stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Bosmany s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Prečínska skalka s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Zliechovský močiar s piatym stupňom ochrany,

Prírodná pamiatka Stará Bebrava s piatym stupňom ochrany.

V rámci územia CHVU sú evidované prvky územného systému ekologickej stability: provincionálne biocentrum Súľovské skaly, nadregionálne biocentrá Podhradská dolina, Podskalský Roháč, Vápeč, Maníny – Kostelec, Strážov, Rokoš – Nitrické vrchy, ktoré sú prepojené terestrickými biokoridormi nadregionálnej úrovne a pomerne hustá sieť regionálnych prvkov.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
FAČKOV	2007 – 2016	1528,17
FAČKOV-RAJEC-RAJECKÉ TEPLICE	2007 – 2016	1222,46
SÚĽOV	2007 – 2016	2367,78
MAGURA - I.	2009 - 2018	1768,82
KŠINNÁ	2012 – 2021	4975,49
OPATOVÁ	2013 - 2022	4748,03
SLATINA NAD BEBRAVOU	2013 - 2022	4466,41
BELUŠA	2015 - 2024	145,358
ILAVA	2015 - 2024	8,335
PREČÍN	2015 - 2024	0,01
LESNÝ CELOK NITRIANSKE RUDNO	2015 - 2024	178,687
LESNÝ CELOK UHROVEC	2015 - 2024	5,843
LESNÝ CELOK VALASKÁ BELÁ	2015 - 2024	76,248
LESNÝ CELOK VESTENICE	2015 - 2024	48,562
TURIE	2015 - 2024	180,547
Spolu		49538,23

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Porastová plocha zaberá 97,5 % LPF, 2,5 % lesného pôdneho fondu sú plochy bez lesných porastov.

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		32 439,75	67,16
O	a	8 621,45	17,85
	d	6 969,89	14,43
	spolu	15 591,34	32,28
U	c	85,24	0,18
	d	120,73	0,25
	e	63,81	0,13
	spolu	269,78	0,56
Spolu		48 300,87	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	BK	SM	BO	DZ	SC	JH	BC	HB	JS	CR	JD
%	63,7	12,1	10,4	3,6	2,4	1,9	1,3	1,1	0,9	0,8	0,5
Drevina	BR, DP, DL, JP, MK, JK		LM, DG, JL, OS, BX, JX, CS, LV, JM, AG, VB, BH, BP, OC, VV, VJ, JB, SP, VK, TI, OV, TB, TC, DB, TX								
%	0,1 – 0,5		< 0,1								

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-210
Zastúpenie v %	0,1	6,8	13,6	11,8	15,5	18,7	16,4	11,3	4,0	2,0

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

V prvej polovici 20. storočia sa otvorená krajina okolo ľudských sídel v území strážovských vrchov využívala maloroľníckym spôsobom. V krajinnej pokrývke prevládali pásové políčka, teda krajinná štruktúra bola mozajkovitá a pomerne pestrá. Na pastvu sa využívali sklonité svahy s plytšími pôdami. Kosienky boli tiež v odľahlejších polohách. Napriek menej dôraznému zrealizovaniu kolektívizácie, došlo aj v Strážovských vrchoch na väčšine miestach k rozsiahlemu sceleniu pôvodných drobných políčok do veľkých lánov a k likvidácii nelesnej stromovej vegetácie. Príkladmi takýchto miest je okolie Zliechova, Čičmian, Súľova, Bodinej Hornej Poruby, Omšenia, sčasti Valskej Belej. Takéto scelenie prispelo na niektorých miestach k zhoršeniu hniezdnych podmienok pre strakoša obyčajného, strakoša veľkého, krutihlava hnedého prhlaviara čiernošľavého, penice jarabej, hrdličky poľnej v dôsledku odstránenia drevinovej nelesnej vegetácie, avšak aj po scelení ostali často poľnými kultúrami v dôsledku horších klimatických podmienok trávne porasty, v dôsledku čoho ostali zachované vhodné podmienky pre chrapkáča poľného.

Jednou zo zásadných zmien v nedávnej minulosti (v období od r. 1950-2000) bolo ukončenie pastvy, kosenia a opustenie políčok, prípadne aj časté následné cielené zalesňovanie alebo úspešné zarastenie týchto políh lesom na niektorých menej dostupných lokalitách najmä na sklonitých a kamenitých svahoch, tiež na lokalitách vo vyšších polohách. Takto sa zväčšili vhodné biotopy pre niektoré druhy ako napríklad jariabok hôrny. Naopak úspešné zarastenie v poročilej fáze negatívne vplýva predovšetkým na druhy ako chrapkáč poľný, penica jarabá, prhlaviar čiernošľavý, strakoš obyčajný, hrdlička poľná.

Aj napriek spomínaným zmenám využívania poľnohospodárskej krajiny Strážovských vrchov, si územie zachovalo pomerne pestrý mozaikovitý charakter s vysokou biodiverzitou. Ďalšou zo zásadných zmien vo využívaní územia bola veľmi zvýšená intenzita obnovy lesných porastov teda prudké zvýšenie ťažby starých lesných porastov oproti stavu z roku

1950, čo malo výrazný vplyv na pokles početnosti druhov viazaných na zachovalé prirodzené lesné porasty s charakteristickou štruktúrou a dostatkom dutinových stromov.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Strážovské vrchy sa aktívne poľnohospodársky využíva 6306,71 ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje takmer 11% z celkovej výmery CHVÚ. Z tejto plochy je 611,54 ha využívaných ako orná pôda čo predstavuje takmer 10% z celkovej využívanej plochy. Trvalé trávnaté porasty sú na výmere 5689,88 ha, čo predstavuje 90% z celkovej využívanej plochy. Záhrady sú obhospodarované na výmere 3,74 ha a sady na výmere 1,55 ha. Pôda, na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 229,98 ha.

Lesné hospodárstvo

Zo zastúpenia vekových tried je zjavné ich relatívne rovnomerné rozloženie. Viac ako 32 % zastúpenie ochranných lesov v CHVÚ sa významne podieľa aj na výmere porastov nad 100 rokov. V drevinovej skladbe síce prevažujú stanovištne vhodné druhy, avšak zastúpenie SM vzhľadom na dominantný 2 – 5 vegetačný stupeň prekračuje modelmi odporúčaný limit.

Rekreácia a šport

Ťažiskovými aktivitami sú letná a zimná turistika.

Letné aj zimné turistické trasy sú vybudované najmä v oblasti Súľovských skál, Manínskej tiesňavy, Pružiny. Zimné športy sú sústredené v rámci územia CHVÚ do menších lyžiarskych stredísk v Čičmanoch, Zliechove. Vznik nových veľkých stredísk a nových foriem turizmu sa podľa územného plánu nepredpokladá.

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Strážovské vrchy je evidovaných 42 poľovných revírov a zasahuje do jeleních poľovných oblastí J III. Strážovská hornatina J VIII. Malá Fatra a J II. Bebrava.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ sa riadi zákonom o rybárstve č.139/2002 účinným od 1. apríla 2002 a vykonávacou vyhláškou zo 17. apríla 2002, účinnou od 15. mája 2002.

Ťažba nerastných surovín

V území CHVÚ je evidované prieskumné územie Trenčianske Teplice pre termálne podzemné vody a Rajec – Vidošová pre dolomit vhodný na chemickotechnologické spracovanie. V rámci CHVÚ sú využívané výhradné ložiská s určeným dobývacím priestorom Podlužany – lom Medzná I. (PD Podlužany) s ťažbou dolomitu a Beluša (Kameňolomy CS s.r.o. Žilina) s ťažbou vápenca. V okolí Pružiny a Mojtína sa nachádzajú chránené ložiskové územia pre vápenec, kde sa s ťažbou neuvažuje.

Využitie vody

Prevažná časť územia CHVÚ je zároveň územím chránenej vodohospodárskej oblasti Strážovské vrchy. V južnej časti sú vyhlásené povodia vodárenských tokov Tužina a Nitrica.

V rámci územia sú rozsiahle pásma hygienickej ochrany podzemných zdrojov vody. Do západnej časti zasahuje ochranné pásmo 2. a 3. stupňa prírodného liečivého zdroja Trenčianske Teplice, v južnej časti okrajovo zasahuje ochranné pásmo 2. stupňa prírodného zdroja minerálnych stolových vôd Trenčianske Mitice. V okolí, bez zásahu do CHVU sú situované prírodné liečivé zdroje a ich ochranné pásma Rajecké Teplice a Nimnica. geotermálne vody sú využívané v Bojniciach, Trenčianskych Tepliciach, Rajci, Beluškých Slatinách.

Ďalšie využitie

V rámci územia CHVU sa nenachádzajú výrobné podniky, skládky odpadov v prevádzke ani iné zdroje znečisťovania. Prevádzkovaná skládka TKO miestneho významu sa nachádza západne od CHVU v lokalite Lieskovec – Dubnica nad Váhom. V širšom okolí CHVU sa nachádza verejné civilné letisko Žilina a neverejné športové letiská Prievidza, Považská Bystrica, Dubnica nad Váhom - Slavnica. Severovýchodne od CHVU sa realizuje výstavba D1 v úseku Hričovské Podhradie – Dubná Skala, južne od CHVU je v príprave rýchlostná cesta R2 úsek Pravotice – Nováky.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú sústredené najmä v Čičmanoch (pamiatková rezervácia ľudovej architektúry, národopisné expozície, tradičné folklórne podujatia) aj v ďalších obciach vo vnútri a po obvode územia (Jablonové, Predmier, Súľov – Hradná, Lietava, Rajecké Teplice, Rajec, Pružina, Nitrianske Pravno). V okolí územia sú pútnické miesta Rajecké Teplice a Rajecká Lesná – Frivald.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

*2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*)*

Na udržanie stavu sokola sťahovavého na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezd (minimálne 3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku (koniec februára, prvá polovica marca), uprostred hniezdenia (apríl – máj) a po vyletení mláďat (v závislosti od zasadnutia samice na znášku, spravidla začiatkom júna).
- vylúčiť alebo obmedziť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, nevhodnú lesohospodársku činnosť, turistické chodníky, ohniská vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd,
- vylúčiť paragliding v hniezdnom období do 500 m od hniezda,
- riešiť nevhodné lesohospodárske aktivity už v štádiu plánovania v rámci programov starostlivosti o lesy,
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- realizovať ekovýchovné aktivity na propagáciu ochrany druhu a zlepšenie informovanosti cieľových skupín (lesomajitelia, horolezci) a širokej verejnosti (prednášky, letáky, plagáty, DVD zo stráženia kamerovým systémom atď.),
- inštalovať umelé hniezda iba v krajných prípadoch nevhodného bralného biotopu (napr. zatekanie do hniezda pod násadu), ktoré pár aj napriek tomu obsadil na nevhodnom mieste a ktoré neposkytuje lepšie alternatívne hniezdne možnosti,
- odstrániť z okolia hniezda istiace body (po dohode s miestnym horolezeckým klubom) v lokalitách s celoročným zákazom vykonávať skalolezeckú činnosť,
- odstrániť ohniská na hniezdných braľách a pod nimi v okruhu min. 200 m od hniezda,
- realizovať preventívne opatrenia na zabránenie neoprávnenému vjazdu na terénnych motocykloch a štvorkolkách do blízkosti hniezd.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre výra skalného (*Bubo bubo*)

Na udržanie stavu výra na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť inštaláciu hrebeňových zábran na stĺpy elektrického vedenia v blízkosti hniezd a v lovnom biotope, resp. preferovať osádzanie typovo a konštrukčne vhodných stĺpov elektrického vedenia,
- zabezpečiť zabezpečenie elektrických vedení signalizačnými zariadeniami v blízkosti hniezd, resp. na lokalitách s potvrdenými kolíziami jedincov s vedením,
- usmerňovať lesohospodárske aktivity v blízkosti hniezd v čase hniezdenia (v období od februára do júna), aktívne ovplyvňovať spôsob celoročného obhospodarovania lesných porastov v rámci CHVÚ pre zachovanie priaznivého stavu biotopov, vylúčiť veľkoplošné holoruby v starších porastoch,
- zabezpečiť ochranu starých redších porastov na strmých stráňach s potvrdeným výskytom výra v minulosti, resp. v súčasnosti a ponechať ich bez zásahu;
- ponechať remízky, vetrolamy a skupiny stromov na trvalých trávnatých porastoch,
- vylúčiť umelé zalesňovanie trvalých trávnatých porastov,
- podporovať extenzívnu formu hospodárenia na poľnohospodárskej pôde, podporovať celkovo obhospodarovanie krajiny, zachovať alebo rozširovať mozaikovitosť krajinej štruktúry,
- zamedziť chemizácii prostredia, veľkoplošnej aplikácii pesticídov, herbicídov a ďalších látok negatívne ovplyvňujúcich potravný reťazec a potenciálne ovplyvňujúcich priamo alebo nepriamo úspešnosť hniezdenia a životaschopnosť populácie,

- realizovať ekovýchové a osvetové aktivity medzi cieľovými skupinami (poľovníci, lesomajitelia a pod.) a medzi širokou verejnosťou,
- zabezpečiť monitoring populácie.
- v prípade teritórií v kameňolomoch vylúčiť ťažbu a minimalizovať návštevnosť a vyrušovanie v hniezdnom období, taktiež ponechať kameňolomy na samovývoj bez umelej rekultivácie po ukončení ťažby
- Komunikovať so skalolezcami a usmerňovať ich zabehnutým systémom výnimiek na určené lokality, kde majú dovolené skalolezecké aktivity bez toho aby ohrozovali hniezdenie výra.

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre žlnu sivú (*Picus canus*)

Na udržanie stavu žlny sivej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť udržiavanie podielu starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnatých drevín nad 80 rokov, členitých lesných okrajov a príľahlých nelesných plôch bohatých na mraveniská
- Vylúčiť používanie holorubného spôsobu obnovy starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov
- zabezpečiť vylúčenie využívania ochranných lesov na produkciu dreva
- zabezpečiť dodržiavanie ekologicky a fyto geograficky vhodného obnovného zastúpenia drevín
- zabezpečiť ponechávanie dutinových a stojacich odumretých stromov v porastoch
- zabezpečiť ponechávanie remízok a skupín stromov na trvalých trávnatých porastoch
- na nelesných plochách s výskytom mravenísk nepoužívať mulčovanie
- zabrániť zalesňovaniu trvalých trávnatých porastov
- zabezpečiť v lesných porastoch ponechanie po ťažbe minimálne 5 stojacich stromov na 1 ha na dožitie
- podporovať prírode blízke obhospodarovania lesa.

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre orla skalného (*Aquila chrysaetos*)

Na udržanie stavu orla skalného je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring populácie druhu v CHVÚ s dohľadom všetkých obsadených hniezd,
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5. stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania,
- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich mozaikovitú rozmiestnenie v území,
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania,
- pri územnom rozvoji regiónu usmerňovať urbanizáciu tak, aby sa minimálne prejavila na zmenšovaní plochy lovísk.

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho (*Ciconia nigra*)

Na udržanie súčasného stavu populácie bociana čierneho resp. jeho zlepšenie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu starých porastov nad 100 rokov a ich fragmentov v dostatočnej rozlohe v blízkosti vhodných lovísk (podiel nesmie v CHVÚ klesnúť pod 20 %);
- zabezpečiť úplnú ochranu hniezdnych stromov a zóny vo vzdialenosti 100-200 m od hniezda a zapracovať s tým súvisiace opatrenia do programu starostlivosti o les
- zabezpečiť počas samotného hniezdenia (1.3.-31.8.) vylúčenie lesohospodárskych prác v dostatočnom okruhu (do 300 m) od hniezda (SOS/BirdLife Slovensko 2012)
- zabrániť vyrušovaniu hniezdiacich bocianov čiernych inými aktivitami (napr. turistický ruch, fotografovanie a iné) prostredníctvom vhodných opatrení (upozornením, strážením alebo utajením hniezdnych lokalít a pod.). Prípadné návštevy napríklad za účelom ekovýchovy alebo fotografovania je potrebné obmedziť len na hniezdne lokality, ktoré sú prístupné bez vyrušovania hniezdiacich vtákov;
- zamedziť stavbe malých vodných elektrární so strmými brehmi;
- zamedziť odvodňovaniu mokradí, v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu druhu a mokradí

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného (*Pernis apivorus*)

Na udržanie stabilného stavu populácie včelára lesného resp. jeho zlepšenie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

monitoring populácie na celom území s cieľom lokalizácie hniezdísk a maximálneho počtu hniezd

- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5 stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania,
- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania,
- spolupráca s veľkými užívateľmi pôdy (poľnohospodárske podniky) pri používaní insekticídov a pesticídov v lokalitách s výskytom hniezdísk.

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*)

Je diskutabilné, či je možný návrat výskytu hlucháňa do Strážovských vrchov, každopádne však treba uskutočniť maximálne vhodné opatrenia na zvrátenie tohto nepriaznivého stavu druhu prostredníctvom vhodného manažmentu jeho potenciálnych biotopov. Opatrenia na ochranu hlucháňa hôrneho prinášajú zlepšenie podmienok pre mnohé lesné druhy- predmety ochrany v CHVÚ.

- zamedziť ďalšiemu znižovaniu výmery vhodných (väčšinou starých) porastov prostredníctvom uplatňovania podmienok v programe starostlivosti o les
- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov (bučiny a jedľobučiny) (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km² a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný aj podrastový spôsob obnovy lesných porastov.

- upraviť existujúce nevyhovujúce porasty s potenciálom pre šírenie hlucháňa vhodnými lesovýchovnými opatreniami (presvetlenie porastov, zvýšenie rôznorodosti, porast čučoriedky, obohatenie štruktúry o mŕtve drevo, zakmenenie znížiť pod 0,6 na kľúčových lokalitách, podrobnejšie viď literatúru)
- na zistených lokalitách so zaznamenaným výskytom treba akútne zastaviť lesotechnické zásahy.
- Na zistených lokalitách výskytu vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk na a zamedziť fragmentácii týchto lokalít
- Zrušiť prikrmovanie zrninami a granulami v okolí lokalít zisteného výskytu hlucháňa a zrušiť chov diviakov v dotknutých oblastiach, naopak zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)

Na udržanie súčasného stavu druhu je potrebné realizovať nasledovné opatrenia

- zachovanie starších lesných porastov vo vyšších stupňoch ochrany (piatom, v prípade potreby aj štvrtom) bez zásahu
  - v lesných porastoch ponechať po ťažbe minimálne 5 stojacich stromov na 1 ha na dožitie
  - uplatňovať ochranu hniezdných dutín v zmysle vyhlášky o CHVÚ
  - prípadnú ťažbu presunúť do mimohniezdného obdobia
  - podporovať prírode blízke obhospodarovania lesa.
- (ochrane napomôžu aj opatrenia pre ďalšie lesného druhu, napríklad pre tesára čierneho).

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*)

Na udržanie súčasného stavu druhu je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Vylúčiť používanie pesticídov na lokalitách výskytu leleka lesného
- Zamedziť premene sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, lieska, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les.

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre chrapkáča poľného (*Crex crex*)

Na udržanie chrapkáča poľného na úrovni stabilného populačného trendu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre tesára čierneho (*Dryocopus martius*)

Na udržanie, resp. zlepšenie stavu tesára čierneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km² a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;

- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdny biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;
- zabezpečiť aby na hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce), obzvlášť ak sa jedná o izolované fragmenty 80 a viac ročných biotopov.

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre d'atla bielochrbtého (*Picoides leucotos*)

Na udržanie, resp. zlepšenie stavu d'atla bielochrbtého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km² a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;
- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých riedkych lesov, podhorských a horských bučín, jedľobučín, do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdny biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;
- zabezpečiť aby na hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce), obzvlášť ak sa jedná o izolované fragmenty 80 a viac ročných biotopov.

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*)

Na udržanie súčasného stavu druhu, resp. pre nárast populácie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v programoch starostlivosti o lesy lesných hospodárskych plánoch presadzovať čo najvyššie zastúpenie pionierskych druhov drevín a snažiť sa o dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (pod 80 %, ideálne pod 70%)
- sledovanie vplyvu negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- redukcia veľkoplošnej náhodnej (v dôsledku veternej kalamity) resp. podrastovej a holorubnej úmyselnej ťažby dreva v optimálnych aj suboptimálnych biotopoch.
- Vylúčiť prikrmovanie a vnadenie diviakov v oblastiach s výskytom jariabka hôrneho a zrušiť chov diviakov v dotknutých oblastiach

2.3.1.14. Návrh zásad opatrení pre penicu jarabú (*Sylvia nisoria*)

Cieľom opatrení na zachovanie minimálne súčasnej úrovne penice jarabej v CHVÚ na úrovni 30-50 párov, alebo jej nárast by malo byť zachovávanie mozaikovitej krajinej štruktúry s dostatočným porastom krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a realizácia nasledovných opatrení:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) solitérne stromy
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikovité využívanie poľnohospodárskej pôdy
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa
- zamedziť zalesňovaniu xerothermných krovitých strání, prípadne vhodne tlmiť sukcesnú premenu jej hniezdných biotopov na les, ideálne obnovením extenzívnej pastvy

2.3.1.15. Návrh zásad opatrení pre d'atľa prostredného (*Picoides medius*)

Na udržanie, resp. zlepšenie stavu d'atľa prostredného je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km² a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;
- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých listnatých lesov prirodzeného charakteru, do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdny biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;
- zabezpečiť aby na hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce), obzvlášť ak sa jedná o izolované fragmenty 80 a viac ročných biotopov.

2.3.1.16. Návrh zásad opatrení pre muchárika malého (*Ficedula parva*)

Na zlepšenie súčasného stavu muchárika malého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých riedkych lesov, podhorských a horských bučín, jedľobučín, do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6 - 0,8)
- Zabezpečiť klúd na jeho hniezdiskách v hniezdnom období (vylúčenie lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác), obzvlášť ak sa jedná o posledné fragmenty optimálnych biotopov.

2.3.1.17. Návrh zásad opatrení pre muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Na udržania súčasného stavu muchárika malého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých listnatých až zmiešaných lesov prirodzeného charakteru, do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek

- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6 - 0,8)
- Zabezpečiť klud na jeho hniezdiskách v hniezdnom období (vylúčenie lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác).

2.3.1.18. Návrh zásad opatrení pre strakoša obyčajného (*Lanius collurio*)

Cieľom opatrení na zachovanie minimálne súčasnej úrovne strakoša obyčajného v CHVÚ na úrovni 300-400 párov, alebo jej nárast by malo byť zachovávanie dostatočného porastu krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a realizácia opatrení, ktoré sú zamerané pre iné poľnohospodárske druhy ako je napríklad strakoš veľký (*Lanius excubitor*).

2.3.1.19. Návrh zásad opatrení pre strakoša veľkého (*Lanius excubitor*)

Na udržanie súčasného stavu strakoša veľkého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a na lov
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ.

2.3.1.20. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Na udržanie prepelice poľnej na úrovni stabilného populačného trendu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie druhu, napríklad odstránenie zárastu krovín)

2.3.1.21. Návrh zásad opatrení pre krutihlava hnedého (*Jynx torquilla*)

Na udržanie súčasného stavu krutihlava hnedého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zamedziť výrubu starých a dutinových stromov z poľnohospodárskej krajiny
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) solitérne stromy ako tvorbu budúcich miest hniezdenia
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov

- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky
- zamedziť veľkoplošnému mulčovaniu pasienkov
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa

2.3.1.22. Návrh zásad opatrení pre pŕhľaviara čiernohlavého (*Saxicola torquata*)

Na udržanie súčasného stavu pŕhľaviara čiernohlavého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy

2.3.1.23. Návrh zásad opatrení pre hrdličku poľnú (*Streptopelia turtur*)

Na udržanie súčasného stavu hrdličky poľnej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa

2.3.1.24. Návrh zásad opatrení pre žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*)

Na zlepšenie súčasného stavu žltochvosta hôrneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť legislatívne, resp. medzinárodnými dohodami ochranu druhu na zimoviskách a počas migrácie (konvencie na ochranu biodiverzity, t. j. zabraňujúce odlesňovaniu a zabrániť nelegálnemu odchytu do sietí počas migrácie).
- zabezpečiť ochranu starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých riedkych lesov, podhorských a horských bučín, jedľobučín, (okrem časti patriacich do rezervácií s 5. stupňom ochrany) do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6)
- v intravilánoch s výskytom žltochvostov hôrných obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, teda je potrebné zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území
- v prípade obcí, ktoré svoje právomoci v ochrane drevín nevykonávajú dostatočne odborne je potrebné, aby si právomoc ochrany drevín opätovne vyhradili okresné úrady
- v intravilánoch zabezpečiť dostatočné hniezdne možnosti napr. vyvesovaním polobúdok pre ich hniezdenie

- Zabezpečiť klúd na jeho hniezdiskách v hniezdnom období (vylúčenie lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác), obzvlášť ak sa jedná o posledné fragmenty optimálnych biotopov.

2.3.1.25. Návrh zásad opatrení pre muchára sivého (*Muscicapa striata*)

Na udržanie súčasného stavu muchára sivého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t. j. starých riedkych listnatých lesov, do obdobia kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6)
- v intravilánoch s výskytom muchárov sivých obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, teda je potrebné zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy 25 vtáčích druhov. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Strážovské vrchy pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Chránené vtáčie územie Strážovské vrchy sa za účelom optimalizácie navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov člení na nasledovné ekologicko-funkčné priestory (EFP):

- EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného
- EFP2 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov
- EFP3 – hniezdiská chrapkáča, prepelice poľnej, strakoša veľkého a lovská dravcov
- EFP4 – hniezdiská muchárika malého a d'atľa bielochrbtého
- EFP5 – hniezdiská penice jarabej, strakoša obyčajného a hrdličky poľnej
- EFP6 – hniezdiská d'atľa prostredného a muchárika bielokrúhého

Legenda

□ chvu028

EFP

■ EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného

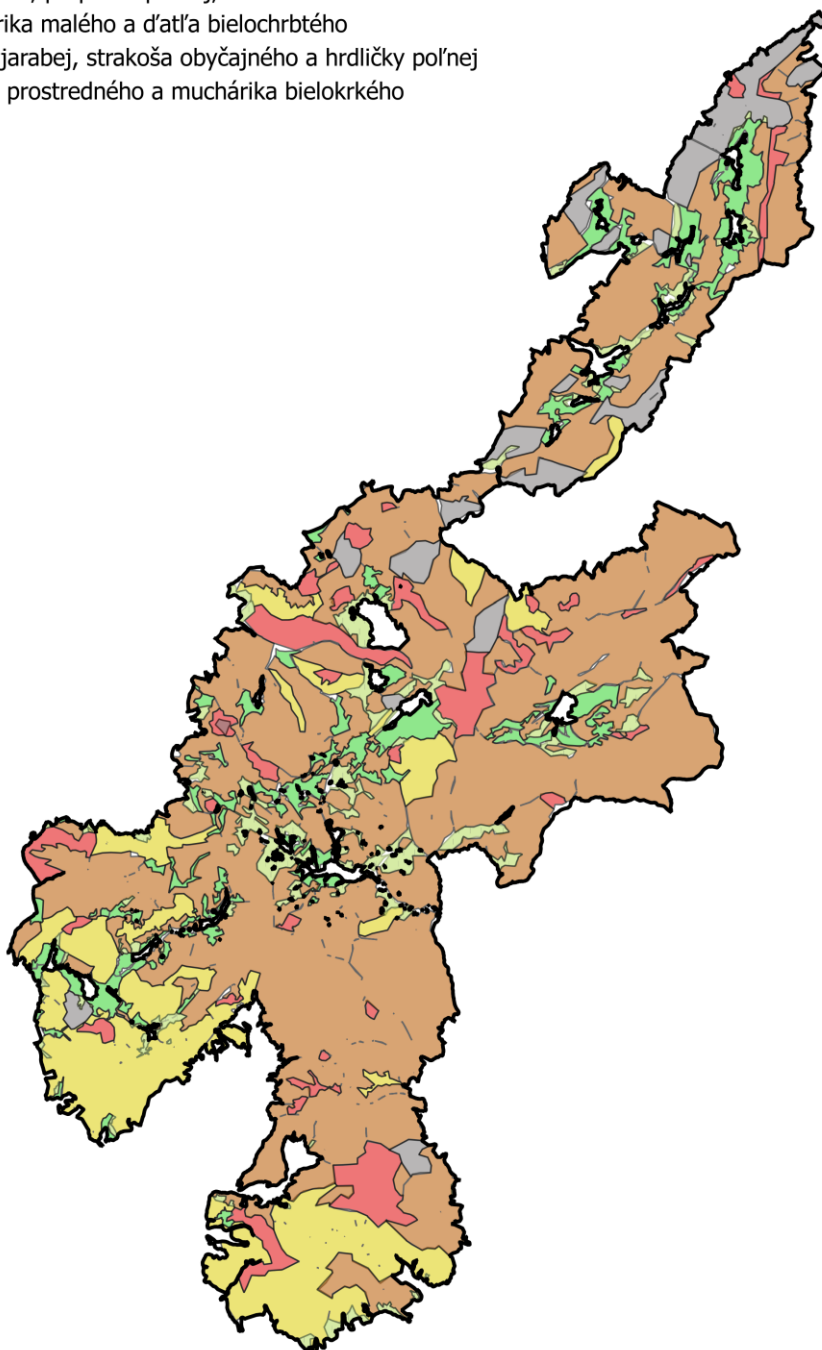
■ EFP2 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov

■ EFP3 – hniezdiská chrapkáča, prepelice poľnej, strakoša veľkého a loviská dravcov

■ EFP4 – hniezdiská muchárika malého a d'atľa bielochrbtého

■ EFP5 – hniezdiská penice jarabej, strakoša obyčajného a hrdličky poľnej

■ EFP6 – hniezdiská d'atľa prostredného a muchárika bielokrkého

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného

EFP1 – hniezdiská sokola sťahovavého a výra skalného je vyčlenený na lokalitách ktoré predstavujú ich dôležité reprodukčné – hniezdné lokality: Súľovské skaly, Manínska tiesňava, Podskalský Roháč, Stráne, Rohatín, Rokoš, Smradľavý vrch, Sokolie, Svrčinovec, Celková rozloha tohto EFP je 3 344 ha.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP1 sú v súčasnosti lesné pozemky (99 % rozlohy celého EFP), nasledujú TTP (1%).

Zásady opatrení v EFP1 vychádzajú predovšetkým z podobných topických nárokov sokola sťahovavého a výra skalného pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Opatrenia realizované v tomto území však budú prínosom aj pre ochranu lesných druhov.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP1 prioritou je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí alebo ich umiestniť pod zem.
- Postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia (inštaláciu hrebeňových zábran na stĺpy elektrického vedenia v blízkosti hniezd a v lovnom biotope, resp. preferovať osádzanie typovo a konštrukčne vhodných stĺpov elektrického vedenia), pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- V spolupráci so subjektmi cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdných lokalít
- vylúčiť alebo obmedziť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, nevhodnú lesohospodársku činnosť, turistické chodníky, ohniská vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd sokola sťahovavého
- Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete
- Zabezpečiť monitoring populácie výra skalného
- Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezd sokola sťahovavého
- Riešiť nevhodné lesohospodárske aktivity už v štádiu plánovania v rámci programov starostlivosti o lesy,
- Usmerňovať lesohospodárske aktivity v blízkosti hniezd v čase hniezdenia (v období od februára do júna), aktívne ovplyvňovať spôsob celoročného obhospodarovania lesných porastov v rámci CHVÚ pre zachovanie priaznivého stavu biotopov, vylúčiť holorubný spôsob hospodárenia porastoch,
- Zabezpečiť ochranu starých redších porastov na strmých stráňach s potvrdeným výskytom výra v minulosti, resp. v súčasnosti a ponechať ich bez zásahu;
- v prípade hniezdenia druhov v kameňolomoch vylúčiť ťažbu a minimalizovať návštevnosť a vyrušovanie v hniezdnom období, taktiež ponechať kameňolomy na samovývoj bez umelej rekultivácie po ukončení ťažby
- ponechať remízky, vetrolamy a skupiny stromov na trvalých trávnatých porastoch,
- vylúčiť umelé zalesňovanie trvalých trávnatých porastov,
- podporovať extenzívnu formu hospodárenia na poľnohospodárskej pôde, podporovať celkovo obhospodarovanie krajiny, zachovať alebo rozširovať mozaikovitosť krajinnej štruktúry,
- zamedziť chemizácii prostredia, veľkoplošnej aplikácii pesticídov, herbicídov a ďalších látok negatívne ovplyvňujúcich potravný reťazec a potenciálne ovplyvňujúcich priamo alebo nepriamo úspešnosť hniezdenia a životaschopnosť populácie,
- realizovať ekovýchové a osvetové aktivity medzi cieľovými skupinami (poľovníci, lesomajitelia a pod.) a medzi širokou verejnosťou,
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z. z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov

EFP2 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov je vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch za účelom ochrany dutinových hniezdičov, hniezdisk dravcov a ostatných lesných druhov. Toto EFP pokrýva väčšinu územia CHVÚ (aj strážovské vrchy, aj Súľovské vrchy), južne začína pri obci Omastiná a severne končí pri obci Paština Závada. Celková rozloha tohto EFP je 35 146 ha.

Jedná sa o EFP s najväčším podielom lesa, ale už menej vhodnou štruktúrou lesa vzhľadom na nároky viac citlivých druhov.

Prioritou ochrany v EFP2 sú predovšetkým druhy bocian čierny, jariabok hôrny, lelek lesný, orol skalný, pôtik kapcavý, muchár sivý, tesár čierny, včelár lesný, žlna sivá a žltochvost hôrny, hlucháň hôrny. Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 30 % obnovných porastov starších ako 80 rokov
- Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 30 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- Vylúčiť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch
- Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak neexistuje riziko významného negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok pre pôtika a v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km² porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne jedna až dve búdky pre pôtika
- Podporiť ostatné dutinové hniezdiče (žltochvost hôrny) inštaláciou rozmerovo vhodných búdok v počte minimálne 2 búdky na 1 km² lesa
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty, a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm
- Zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov a bociana čierneho tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorňá časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla skalného, včelára lesného a bociana čierneho, pôtika kapcavého.
- V PSL presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín pre potreby ochrany jariabka hôrneho
- Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť progresívne zníženie stavu diviakov v revíroch s výskytom jariabka hôrneho.
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 434/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy, po zmene vyhlášky upravených obmedzení)

- Zpracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- Vylúčiť zásahy do mokradí včítane ich zalesňovania a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu prioritných druhov v EFP3 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy).

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská chrapkáča poľného, prepelice poľnej, strakoša veľkého a loviská dravcov

EFP3 – hniezdiská chrapkáča, prepelice poľnej, strakoša veľkého a loviská dravcov je určený na ochranu poľnohospodárskych druhov vtáctva a zabezpečenie vhodnej trofickej základne pre dravce, bociany čierne hniezdiace v CHVÚ. Územia sa väčšinou nachádzajú v extraviláne obcí: Súľov, Záskanie, Hradná, Bodiná, Prečín, Počarová, Mojtín, Podmalenica, Zliechov, Valaská Belá, Horná Poruba, Kamenec, Čičmany, Čierna Lehota, Slatina nad Bebravou, Slatinka nad Bebravou, Trebichava, Timoradza, Ľutov a Marušina Celková rozloha tohto EFP je 4123,9 ha.

Prioritou ochrany v EFP3 sú predovšetkým druhy chrapkáč poľný, strakoš veľký, prepelica poľná, príhľaviar čiernohlavý a loviská bociana čierneho, orla skalného, včelára lesného a výra skalného.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácii v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni
- Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie
- Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredy.
- Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalít chrapkáča poľného
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách predmetov ochrany
- V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít predmetov ochrany (hniezdísk chrapkáča poľného, strakoša veľkého) a navrhovať náhradné riešenia
- V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cielenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 434/2009 Z.z.
- Zachovávať dostatočné porasty krovín a stromovej vegetácie na hniezdných lokalitách strakoša obyčajného
- Zachovať a podľa potreby aj vysadiť vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého a dravcov

- V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 434/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy po zmene vyhlášky upravených obmedzení. Zabezpečiť kontrolu aj s dôrazom na dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie TTP
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z. z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ

2.3.2.4. EFP4 – hniezdiská ďatľa bielochrbtého a muchárika malého

EFP4 – hniezdiská ďatľa bielochrbtého a muchárika malého je vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch za účelom ochrany dutinových hniezdíčkov, a ostatných lesných druhov. Toto EFP je tak umiestnené v lokalitách: Melková a Jankov vršok, Rokoš, Malá Homoľa, Suchý vrch, Cvingel, Udrina, Lukovec, Žihľavník, s.p.r. rysia, Homôľka, Suchá Hora, Vápeč, Ostrý vrch, Čičerman, Javorina, Strážov, Gábrišské vrchy, Diamami, Hrubá Kečka, Svrčinovec, Rohatín, Rohatá skala, Ostrá Malenica, Čierny vrch, Šibeničná, hrebeň Súľovskej Kečky, Holý vrch a Brada. Celková rozloha tohto EFP je 3 978 ha.

Jedná sa o EFP s najväčším podielom lesa (prevažne bučín a jedľobučín). Väčšinou sa jedná už o vyhlásené rezervácie s 5. stupňom ochrany prírody a porasty v kategórii ochranných lesov. Podľa členenia na druhy pozemkov je prevažujúcim pozemkom v tomto EFP lesný pozemok (100 % z celkovej rozlohy EFP)

Lesy v tomto EFP pokrývajú celkovú plochu 3 978 ha a najväčšie zastúpenie tu majú lesy vo vekunad 80 rokov

Prioritou ochrany v EFP4 sú predovšetkým druhy ďateľ bielochrbtý, muchárik malý, žltouchvosť hômny, Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť bezzásahový režim v porastoch, keďže sa jedná o veľmi citlivé druhy na kvalitu hniezdných biotopov- vyžadujú prirodzené lesy pralesovitého charakteru
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 434/2009 Z. z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy, po zmene vyhlášky upravených obmedzení)
- Zpracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.

- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z. z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu prioritných druhov v EFP4 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami.

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdská penice jarabej, strakoša obyčajného a hrdličky poľnej

EFP5 – hniezdská penice jarabej, strakoša obyčajného a hrdličky poľnej je vyčlenené na za účelom ochrany uvedených druhov a ostatných druhov charakteristických štruktúr poľnohospodárskej krajiny. Toto EFP je tak umiestnené v lokalitách: Lúky pod súľovskými skalami, Minarčík, Hradná, Kostolec, Maníneec, Bodiná, Prečín, Počarová, úpätie Veľkej skaly, Hnútie, Mojtín, Zliechov, Košecké Rovné, Čičmany, Priečna, Javorina, Horná Poruba, Dolná poruba, Štefanec, Okolné lazy Valaskej Belej, Čavoj, Omšonie, Šípkov, Čierna lehota, Trebichavica, Timoradza, Ľutov, Suché, Horné Vestenice, Dolné Vestenice, Nitrianské Sučany. Celková rozloha tohto EFP je 2 756 ha.

Prioritou ochrany v EFP5 sú predovšetkým druhy penica jarabá, strakoš obyčajný, hrdlička poľná, krutihlav hnedý. Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie
- Vylúčiť mulčovanie príslušným na orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách predmetov ochrany
- Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách vybraných druhov
- Zachovať solitérne stromy, stromy s dutinami ako potenciálne miesta hniezdenia hrdličky poľnej, krutihlava hnedého a iných druhov, a v prípade potreby vysadiť nové stromy ako zabezpečenie udržateľného potenciálu hniezdných možností
- Zamedziť zalesňovaniu xerothermných krovitých strání,
- Vhodne tmiť sukcesnú premenu jej hniezdných biotopov na les, ideálne obnovením extenzívnej pastvy
- V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany,
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 434/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ strážovské vrchy po zmene vyhlášky upravených obmedzení.
- Zabezpečiť kontrolu aj s dôrazom na dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody so zameraním na zachovanie TTP
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ
- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP a zabrániť úplnému opusteniu poľnohospodárskej pôdy.

2.3.2.6. EFP6 – hniezdská ďatľa prostredného a muchárika bieločrkého

EFP6 – hniezdiská ďatľa prostredného a muchárika bielokrkeho je vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch za účelom ochrany dutinových hniezdíčov, a ostatných lesných druhov. Toto EFP je tak umiestnené vo väčších celkoch častiach: Knaží stôl, Basky, Rokoš, Rokošské predhorie, Javorinka, Pružina, Močiarna. Celková rozloha tohto EFP je 8 897 ha.

Jedná sa o EFP s najväčším podielom listnatých lesov a to v pásme dubín až dubových bučín.

Prioritou ochrany v EFP6 sú predovšetkým druhy ďateľ prostredný, muchárik bielokrký, muchár sivý, Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 30 % obnovných porastov starších ako 100 rokov
- Ponechávať na dožitie zdravé stromy, aspoň 5 stromov na 1 ha
- Ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami
- Vylúčiť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch
-
- Podporiť ostatné dutinové hniezdiče (žltouchvost hôrny) inštaláciou rozmerovo vhodných búdok v počte minimálne 2 búdky na 100 ha lesa
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty, a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm
- Zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov a bociana čierneho tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorňá časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla skalného, včelára lesného a bociana čierneho.
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky č. 434/2009 Z.z. , ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy, po zmene vyhlášky upravených obmedzení)
- Zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky č. 434/2009 Z.z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Strážovské vrchy za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu prioritných druhov v EFP3 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do legislatívy).

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný stav druhov *Aegolius funereus*, *Bonasa bonasia*, *Ficedula parva*, *Phoenicurus phoenicurus*, zvrátením poklesu, zlepšením stavu populácie na stabilný, zvrátiť stav extinkcie *Tetrao urogallus*.
2. Zlepšiť súčasný stav druhov vtákov *Dendrocopos leucotos*, *Picus canus*, *Dryocopus martius*, *Bubo bubo*, *Ciconia nigra*, *Coturnix coturnix*, *Crex crex*, *Lanius excubitor*.
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila chrysaetos*, *Saxicola torquata*, *Streptopelia turtur*, *Lanius collurio*, *Sylvia nisoria*, *Muscicapa striata*, *Ficedula albicollis*, *Dendrocopos medius*, *Falco peregrinus* a *Pernis apivorus*, *Jynx torquilla* a *Caprimulgus europaeus*.
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy, a upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy za účelom zefektívnenia ochrany v území.
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Významným vnútorným prírodným faktorom, ktorý negatívne vplyva na populáciu druhov a dlhodobý cieľ č. 1 a predovšetkým na jariabka hôrneho sú **extrémny počasia**.

U druhov ako jariabok hôrny a hlucháň hôrny je dôležité, aby v čase vedenia mláďat nedochádzalo k vpádu chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom ku globálnym klimatickým zmenám však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k skoršiemu nástupu hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Pri opakovaní takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok to môže prispieť k poklesu populácie ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči niektorým sezónam s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.

Extrémny počasia vplyvajú menšou mierou aj na ostatné druhy (*Crex crex*, *Coturnix coturnix*), teda na dosiahnutie cieľa 2. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie druhov na dostatočne veľkej úrovni a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov s vhodnou formou obhospodarovania. Dostupnosť potravy (hmyz) môžu extrémny počasia zasiahnuť u druhov (*Pernis apivorus*, *Muscicapa striata*, *Ficedula parva*, *Ficedula albicollis*). Nástup chladných období v jarnom období môže spôsobiť malú reprodukciu blanokrídláčkov- potrava včelára lesného a taktiež aj čiastočne rozvoj početnosti hmyzu v korunovom priestore stromov. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie druhov na dostatočne veľkej úrovni a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov.

Vnútrotným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**. Tými sú napríklad vetrové polomy potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1, 2 a 4. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomom na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. CHVÚ Strážovské vrchy to nie je významný problém. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štrukturovaním porastov, ako aj udrжанím populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdných biotopov nielen dravcov, kurovitých vtákov ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie.

Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami je pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôbiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy (tesár, pôtik a iné). Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu.

*Vnútrotnými prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populáciu druhov a dlhodobý cieľ č. 2 a 3. je **sukcesia**.*

Sukcesia vo veľmi pokročilom štádiu predstavuje zánik biotopov (v procese premeny na súvislý les) paradoxne pre strakoša obyčajného, penicu jarabú, krutihlava hnedého. Obzvlášť v stredných polohách dochádza k opúšťaniu pôdy a následnému zarastaniu lesom, ktorý už nie je vhodný pre spomínané druhy ako hniezdisko. Minimalizovanie tohto vplyvu je najväčším problémom práve na málo dostupných plochách opustených pasienkoch a strmých stráňach. Vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie extenzívneho hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií.

Sukcesia môže byť problémom aj pre dosiahnutie cieľa 3 a 5 u druhov prepelica poľná, chrapkáč poľný, včelár lesný. Naopak pre druhy strakoš veľký, strakoš obyčajný, penica jarabá, hrdlička poľná nástup niektorých sukcesných štádií je prospešný. Pre jariabka hôrneho je nástup sukcesie sprevádzaný rastom pionierskych drevín vo vyšších polohách územia (napr. pasienky nadväzujúce na les) taktiež prospešný.

Vnútrotné človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1-5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

*Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplyvať **poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **opúšťanie pôdy, rozorávanie TTP a zmena plodín**.* Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti hniezdných biotopov pre predmety ochrany, ako je napríklad chrapkáč poľný, prepelica poľná, ale aj k zníženiu dostupnosti potravy pre dravce ale aj ako aj iné druhy. Z tohto pohľadu je obzvlášť problematická intenzifikácia hospodárenia vedúca k rozorávaniu TTP, zmene preferovaných plodín a veľkoplošnému pestovaniu hustosiatych plodín, ako napríklad repka, ktoré značne limitujú dostupnosť potravy, a teda vedú buď k zníženiu hniezdnej úspešnosti, alebo priamo k opusteniu niektorých hniezdných teritórií. Je preto veľmi dôležité monitorovať dopad týchto zmien v území a sa zasadzovať za také nastavenie dotácií pre poľnohospodárov, ktoré ich bude motivovať k poľnohospodárstvu

šetrenému k prírode v rámci CHVÚ a zároveň aj dostatočne motivovať, aby nedochádzalo k opúšťaniu pôdy.

*Limitujúcim faktorom môže byť aj **intenzívne lesné hospodárenie** obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1 a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho.* Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky ak nedostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Obzvlášť problematickým sú lesy s vysokým zakmenením ako aj nízkym vekom. Vhodným usmernením hospodárenie, s ktorým program starostlivosti počíta, sa však môže úplne predísť nenaplneniu uvedeného cieľa. Intenzívne lesné hospodárenie v prípade spracovania kalamít na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľa 2. Aby sa tomu predišlo je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štrukturovať porasty a pri náhodných ťažbách je dôležité ponechať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípadne zlomy ako hniezdne podmienky. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné sklíbiť hospodárenie v lese a to aj náhodnú ťažbu tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad na uvedené dlhodobé ciele.

V prípade CHVÚ Strážovské vrchy *dochádza aj k **rýchlej urbanizácii územia**.* V dôsledku toho sa rozširujú mnohé obce, často na úkor aluviálnych mokradí, trávnych porastov a dochádza tak aj k ohrozeniu hniezdísk vtáctva. Preto je dôležité aby rozvoj osídlenia bol usmerňovaný podľa územných plánov, tie prešli pri schvaľovaní procesom posúdenia dopadov na predmety ochrany, a aby sa minimalizovali oportunistické zmeny do schválených územných plánov.

*Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú.* Podpora verejnosti môže značne na území CHVÚ Strážovské vrchy variovať v závislosti od celkovej socio-ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovaniu opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktoru. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkami, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda sklbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov 1-5.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele 1,2,3 vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Strážovské vrchy pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

*Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad **poveternostné podmienky – extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách**.* V prípade druhov ako bocian čierny, prepelica poľná, chrapakáč poľný, strakoš obyčajný, žltouchovosť hôrny, muchárik malý, muchárik bieločrý, muchár sivý, krutihlav hnedý, hrdlička poľná a včelár lesný nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj

podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

*Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**.* Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. Rovnako aj prípadné zmeny v zrážkových pomeroch (ich pokles) sa môžu negatívne dotknúť niektorých druhov (napríklad chrapkáča poľného). V prípade chrapkáča poľného tak klimatický atlas hniezdneho rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070-2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe. V prípade hlucháňa hôrneho však klimatický model predpokladá, že v rokoch 2070-2099 už jeho hniezdna populácia na Slovensku úplne zanikne. Podobne klimatický model predpokladá v uvedenom období úplny zánik populácie pôtika na Slovensku (Huntley et al. 2007). Vzhľadom ku nepresnosti uvedených modelov na kvadráty 50x50 km tieto výsledky síce mohli opomenúť špecifiká pestrej krajinskej štruktúry a morfológie terénu na Slovensku, každopádne však pomerne presne upozorňujú na druhy u ktorých je dosiahnutie dlhodobých cieľov v CHVÚ Strážovských vrchoch ohrozené globálnou zmenou klímy a u ktorých je možné očakávať, že ich areál sa neskôr silno fragmentuje a ostane závislý od konkrétnych ochranných opatrení. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť, tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

*Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplývajúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je **šírenie nepôvodných invázných druhov šeliem a ostatných živočíchov**.* V CHVÚ Strážovské vrchy bol zistený zatiaľ len psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*), zatiaľ však mimo citlivých lokalít výskytu kurovitých vtákov- teda jariabka hôrneho. Vzhľadom k potenciálnym negatívnym dopadom na dosiahnutie cieľov ochrany a to obzvlášť cieľa 1, je potrebné výskyt psíka medvedíkovitého monitorovať v celom CHVÚ. V prípade jeho zistenia zabezpečiť eradikáciu výskytu.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Strážovské vrchy môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ .

*Stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ**.* Preto je potrebné pozorne monitorovať podobné zámery nielen v samotnom CHVÚ, ale aj v priľahlom okolí, kde môžu investičné zámery vytvoriť závažné riziká pre naplnenie cieľov. Pre ich odvrátenie alebo minimalizovanie je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

***Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy.* Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto

krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplývajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltouchvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohôd (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný stav druhov *Aegolius funereus*, *Bonasa bonasia*, *Ficedula parva*, *Phoenicurus phoenicurus*, zvrátením poklesu, zlepšením stavu populácie na stabilný, zvrátiť stav extinkcie *Tetrao urogallus*.

- 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pŕtika kapcavého (*Aegolius funereus*) na priemernej úrovni minimálne 18 obsadených revírov.
- 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) na priemernej úrovni 30 obsadených revírov.
- 1.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltouchvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov
- 1.4. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách muchárika malého (*Ficedula parva*) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 1.5. Zvrátiť nulový stav populácie druhu (*Tetrao urogallus*) prostredníctvom komplexných prípravných opatrení na ochranu a tvorbu jeho vhodného biotopu.
- 1.6. Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce jariabka hôrneho a hlucháňa hôrneho na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týchto druhov.

2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Dendrocopos leucotos*, *Picus canus*, *Dryocopos martius*, *Bubo bubo*, *Ciconia nigra*, *Coturnix coturnix*, *Crex crex*, *Lanius excubitor*.

- 2.1. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách d'atľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos*) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 2.2. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žlny sivej (*Picus canus*) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 2.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tesára čierneho (*Dryocopos martius*) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) na priemernej úrovni minimálne 20 obsadených revírov.

- 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného (*Bubo bubo*) na priemernej úrovni minimálne 23 obsadených revírov.
- 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.
- 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.
- 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého (*Lanius excubitor*) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov.
- 2.9. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti podiel bukových a jedľobukových porastov vo veku nad 80 rokov neklesol pod súčasný stav.

3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila chrysaetos*, *Saxicola torquata*, *Streptopelia turtur*, *Lanius collurio*, *Sylvia nisoria*, *Muscicapa striata*, *Ficedula albicollis*, *Dendrocopos medius*, *Falco peregrinus* a *Pernis apivorus*, *Jynx torquilla* a *Caprimulgus europaeus*.

- 3.1. Udržať populáciu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) na minimálnej úrovni 5 obsadených revírov.
- 3.2. Udržať populáciu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*) na minimálnej úrovni 14 obsadených revírov.
- 3.3. Udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.
- 3.4. Udržať populáciu pŕhľavira čiernohlavého (*Saxicola torquata*) priemerne na úrovni minimálne 53 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.
- 3.5. Udržať populáciu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) priemerne na úrovni minimálne 100 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.
- 3.6. Udržať populáciu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) priemerne na úrovni minimálne 350 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.
- 3.7. Udržať populáciu penice jarabej (*Sylvia nisoria*) priemerne na úrovni minimálne 35 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.
- 3.8. Udržať populáciu krutihlava hnedého (*Jynx torquilla*) priemerne na úrovni minimálne 70 párov.
- 3.9. Udržať populáciu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*) priemerne na úrovni minimálne 9 párov.
- 3.10. Udržať populáciu muchára sivého (*Muscicapa striata*) priemerne na úrovni minimálne 550 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
- 3.11. Udržať populáciu ďatla prostredného (*Dryocopus medius*) priemerne na úrovni minimálne 135 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov
- 3.12. Udržať populáciu muchárika bieločrkého (*Ficedula albicollis*) priemerne na úrovni minimálne 1050 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov
- 3.13. Zabezpečiť aby podiel lesa vo veku nad 80 rokov zostal v EFP3 minimálne 35 %

4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy a upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy za účelom zefektívnenia ochrany v území

- 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 434/2009 Z.z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
  - 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
  - 4.3. Upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy odčlenením východného výbežku Sádockých vrchov kde sa nachádza málo vhodných biotopov výberových druhov, a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov: poľnohospodárska krajina v katastri Omastiná , Závada pod Čiernym vrchom, oblasť zarastajúcich pasienkov medzi obcami Chvojnica a Čavojs.
- 5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
- 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
  - 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový hlavne jeho maloplošná forma. V odôvodnených prípadoch v rámci zákona modely hospodárenia umožňujú aj použitie kombinácie podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
25	A	H	V			202	30	1	130	30	PH		DB	30-50	BK	10-20	BO	10-30	cr	15-30	ol	10-25						
25	A	H	V			302	28	1	120	30	MH		BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	30	1	120	30	PH		BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	62	1	130	30	MP	VP	BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	63	1	110	30	MP		BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	66	1	130	30	MP	VP	BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	71	1	130	30	HP		BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	91	1	130	30	MP	VP	BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			302	97	1	130	30	MP	VP	BK	55-80	db	0-20	bo	5-20	ol	5-20	sc	0-10						
25	A	H	V			305	62	1	130	30	MP	VP	BK	50-75	db	5-20	bo	10-20	oi	0-10	ol	0-20						
25	A	H	V			305	71	1	130	30	HP	MP	BK	50-75	db	5-20	bo	10-20	oi	0-10	ol	0-20						
25	A	H	V			310	30	1	120	30	PH		BK	55-80	db	5-20	oi	10-30	ol	5-20		0-0						
25	A	H	V			310	62	1	120	30	MP	VP	BK	55-80	db	5-20	oi	10-30	ol	5-20		0-0						
25	A	H	V			310	71	1	120	30	HP		BK	55-80	db	5-20	oi	10-30	ol	5-20		0-0						
25	A	H	V			311	62	1	110	30	MP	VP	BK	45-70	db	5-20	oi	10-30	ol	10-30		0-0						
25	A	H	V			311	66	1	120	30	MP	VP	BK	45-70	db	5-20	oi	10-30	ol	10-30		0-0						
25	A	H	V			402	18	1	90	30	PH		BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0						
25	A	H	V			402	30	2	130	30	PH		BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0						
25	A	H	V			402	62	1	130	30	MP	VP	BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0						
25	A	H	V			402	70	1	120	30	HP	MP	BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0						
25	A	H	V			402	71	1	130	30	HP		BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0						

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie													
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
25	A	H	V			402	97	1	130	30	MP	VP	BK	60-80	cl	5-20	oi	10-25		0-0		0-0				
25	A	H	V			405	62	1	130	30	MP	VP	BK	60-85	oi	15-30	cl	0-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	18	1	100	30	PH		BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	30	1	120	30	PH		BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	62	1	120	30	MP	VP	BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	70	1	110	30	HP		BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	71	1	120	30	HP		BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			410	97	2	120	30	MP	VP	BK	60-85	oi	10-30	cl	5-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			411	18	1	100	30	PH		BK	60-85	oi	15-30	cl	10-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			411	62	1	120	30	MP	VP	BK	60-85	oi	15-30	cl	10-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			411	70	1	110	30	HP		BK	60-85	oi	15-30	cl	10-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			411	71	1	120	30	HP		BK	60-85	oi	15-30	cl	10-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			411	97	2	120	30	MP	VP	BK	60-85	oi	15-30	cl	10-20		0-0		0-0				
25	A	H	V			416	62	1	130	30	MP	VP	BK	60-80	cl	10-25	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			416	70	2	110	30	HP		BK	60-80	cl	10-25	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			416	71	2	130	30	HP		BK	60-80	cl	10-25	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			511	18	1	110	30	PH	HP	BK	50-75	cl	5-20	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			511	62	1	130	30	MP	VP	BK	50-75	cl	5-20	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			511	70	1	120	30	HP		BK	50-75	cl	5-20	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			511	71	1	130	30	HP		BK	50-75	cl	5-20	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	H	V			516	70	1	120	30	HP		BK	50-75	cl	10-25	oi	10-30		0-0		0-0				
25	A	O	V		a	101	37	1	250	99	MP		DB	50-80	ol	20-45	bo	0-20		0-0		0-0				
25	A	O	V		a	201	28	1	230	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	5-20	sc	0-10				

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
25	A	O	V		a	201	30	1	250	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	5-20	sc	0-10						
25	A	O	V		a	201	34	5	230	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	5-20	sc	0-10						
25	A	O	V		a	301	28	1	250	99	MP		BK	50-80	db	0-20	ol	10-20	oi	15-30		0-0						
25	A	O	V		a	301	30	1	230	99	MP		BK	50-80	db	0-20	ol	10-20	oi	15-30		0-0						
25	A	O	V		a	301	62	1	230	99	MP		BK	50-80	db	0-20	ol	10-20	oi	15-30		0-0						
25	A	O	V		a	301	66	2	230	99	MP		BK	50-80	db	0-20	ol	10-20	oi	15-30		0-0						
25	A	O	V		a	301	71	1	230	99	MP		BK	50-80	db	0-20	ol	10-20	oi	15-30		0-0						
25	A	O	V		a	401	62	1	230	99	MP		BK	60-90	cl	5-25	oi	5-20	ol	0-15		0-0						
25	A	O	V		a	401	71	2	230	99	MP		BK	60-90	cl	5-25	oi	5-20	ol	0-15		0-0						
25	A	O	V		a	417	62	1	230	99	MP		BK	50-80	CL	20-40	oi	0-20		0-0		0-0						
25	A	O	V		a	417	97	5	230	99	MP		BK	50-80	CL	20-40	oi	0-20		0-0		0-0						
25	A	O	V		d	292	28	1	250	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	0-20	sc	0-5						
25	A	O	V		d	292	30	1	250	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	0-20	sc	0-5						
25	A	O	V		d	392	62	1	230	99	MP		BK	60-80	db	0-15	ol	5-20	oi	10-25		0-0						
25	A	O	V		d	392	71	2	230	99	MP		DB	30-60	BO	15-30	ol	10-25	cl	0-20	sc	0-5						
25	A	O	V		d	492	62	1	230	99	MP		BK	60-90	cl	10-30	oi	0-20		0-0		0-0						
25	A	O	V		d	492	71	1	230	99	MP		BK	60-90	cl	10-30	oi	0-20		0-0		0-0						
25	A	O	V		d	492	97	2	230	99	MP		BK	60-90	cl	10-30	oi	0-20		0-0		0-0						
25	A	O	V		d	496	62	1	230	99	MP		BK	60-80	cl	10-20	oi	0-20		0-0		0-0						

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 18 obsadených revírov.			
1.1.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
1.1.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
1.1.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1,EFP2, EFP4,EFP6	VP
1.1.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP2, EFP6	VP
1.1.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	EFP2, EFP6	VP
1.1.6.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	CHVÚ	VP
1.1.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu pôtika	EFP2	VP
1.1.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	EFP2	VP
1.1.9.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1,EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na priemernej úrovni 30 obsadených revírov			
1.2.1.	Kontrola dodržiavania legislatívy ochrany prírody a usmernenie hospodárskych činností na obsadených lokalitách, najmä z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu	EFP1,EFP2, EFP6	VP
1.2.2.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
1.2.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1,EFP6, EFP2,EFP4	VP
1.2.4.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	EFP2	VP
1.2.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP2	SP
1.2.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	EFP2,EFP6	VP
1.2.7.	Zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk	EFP2	SP
1.2.8.	Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu	EFP2 a okolie	VP
1.2.9.	Odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky	EFP2,EFP3, EFP5 a okolie	VP
1.2.10.	Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete	EFP1,EFP4	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1,EFP6, EFP2,EFP4	VP
1.3.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltochvosta hôrneho	EFP2, EFP4, EFP6	VP
1.3.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	SP
1.3.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP2, EFP6	VP
1.3.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltochvosta hôrneho vyvesením búdok	EFP2, EFP4,EFP6	SP
1.3.7.	Vymedziť bezzásahové zóny	EFP4	VP
1.3.8.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novo vypracúvaných PSL	EFP2,EFP6	VP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách muchárika malého (<i>Ficedula parva</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
1.4.1.	Vymedziť bezzásahové zóny	EFP4	VP
1.4.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
1.4.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1,EFP6, EFP2,EFP4	VP
1.4.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP2.EFP6	VP
1.4.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2,EFP6	VP
1.4.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatla bielochrbtého	EFP4	SP
1.4.7.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.5. Zvrátiť nulový stav populácie druhu (<i>Tetrao urogallus</i>) prostredníctvom komplexných prípravných opatrení na ochranu a tvorbu jeho vhodného biotopu.			
1.5.1.	Vo vybraných porastoch vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do lesných porastov	EFP2. Vybrané lokality	VP
1.5.2.	Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6.	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
1.5.4.	Zabezpečiť, aby v území bolo na konci platnosti programu starostlivosti minimálne 60 % výmery lesov vo veku nad 80 rokov	CHVÚ, Vybrané lokality	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.5.5.	Výchovnými porastmi zabezpečiť, aby boli vhodné pre výskyt hlucháňa (heterogénne, zakmenenie maximálne 0,7 a pod.)	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.6.	Všetky hospodárske lesy prekategORIZOVAŤ NA LESY OSOBITNÉHO URČENIA	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.7.	Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.8.	Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.9.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväžnic	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.10.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.11.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.12.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.13.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	EFP2, Vybrané lokality	VP
1.5.14.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP2, Vybrané lokality	SP
1.5.15.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	EFP2, Vybrané lokality	VP
Operatívny cieľ č. 1.6. Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce jariabka hôrneho a hlucháňa hôrneho na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týchto druhov			
1.7.1.	Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu	EFP2, EFP6 a okolie	VP
1.7.2.	Odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky	EFP3, EFP5 a okolie	VP
1.7.3.	Monitorovať výskyt diviaka na lokalitách hlucháňa a jariabka hôrneho	EFP1, EFP2	SP
Operatívny cieľ č. 2.1. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách d'atla bielochrbtého (Dendrocopos leucotos) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
2.1.1.	Vymedziť bezzásahové zóny	EFP4	VP
2.1.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
2.1.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.1.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP2,EFP6	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.1.6.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2,EFP6	VP
2.1.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'atla bielochrbtého	EFP4	SP
2.1.8.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.2. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žlny sivej (<i>Picus canus</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
2.2.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.2.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.2.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP2,EFP6	VP
2.2.4.	Zabezpečiť aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov neklesla pod 700 ha	EFP2	VP
2.2.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2,EFP6	VP
2.2.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu žlny sivej	EFP2	VP
2.2.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	EFP2	SP
Operatívny cieľ č. 2.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
2.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
2.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP3	VP
2.3.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2, EFP6	VP
2.3.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	EFP2	SP
2.3.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP2	NP
Operatívny cieľ č. 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na priemernej úrovni minimálne 23 obsadených revírov			
2.4.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	EFP1	VP
2.4.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	EFP1,EFP3	VP
2.4.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových alebo zemných hniezd	EFP1,EFP3	VP
2.4.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	EFP1	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na minimálnej úrovni 20 obsadených revírov.			
2.5.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	EFP2,EFP6	VP
2.5.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	CHVÚ	VP
2.5.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	CHVÚ	VP
2.5.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
2.5.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP2,EFP6, EFP3	VP
2.5.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.5.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	EFP2, EFP6	VP
2.5.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.5.9.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP3,EFP5	VP
2.5.10.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	EFP2, EFP6	SP
Operatívny cieľ č. 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.			
2.6.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
2.6.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	EFP3, EFP5	VP
2.6.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	EFP3, EFP5	VP
2.6.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP3, EFP5	VP
2.6.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy o šírke 5-10 m	EFP3,EFP5	SP
2.6.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.			
2.7.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.7.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	EFP3,EFP5	VP
2.7.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	EFP3,EFP5	VP
2.7.4.	Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
2.7.5.	V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít	EFP3,EFP5	VP
2.7.6.	V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľnú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 434/2009 Z.z.	EFP3,EFP5	SP
2.7.7.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP3,EFP5	VP
2.7.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
2.7.9.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného	EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov.			
2.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	EFP3	SP
2.8.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
2.8.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP3,EFP5	VP
2.8.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, solitérnych stromov a stromoradií na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
2.8.5.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	EFP3,EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.9. Zabezpečiť, aby v území počas platnosti programu starostlivosti podiel bukových a jedľobukových porastov vo veku nad 80 rokov a zastúpením buka nad 10 % neklesol pod súčasnú úroveň a zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.			
2.9.1.	Zabezpečiť relevantnú ochranu starších porastov s vyšším zastúpením buka	CHVÚ	VP
2.9.2.	Zpracovať požiadavky na zastúpenie buka do PSL v CHVÚ tak, aby súhrnný rozsah porastov vo veku nad 80 rokov a zastúpením buka nad 10 % neklesol počas platnosti PS pod súčasnú úroveň	CHVÚ	VP
2.9.3.	V územnoplánovacej dokumentácii presadzovať vysoké zastúpenie stromovej zelene v intravilánoch s výskytom žltochvosta hôrneho	CHVÚ	VP
2.9.4.	Vyhľadávať hniezdne stromy žltochvosta hôrneho a v prípade, že ide o staršie stromy zabezpečiť ich ochranu	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.9.5.	V lesných porastoch nedosahujúcich vek 80 rokov alebo nedosahujúcich vhodnú štruktúru pre hniezdenie žltouchvosta hôrneho vyvesiť hniezdne búdky	EFP2, EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na minimálnej úrovni 5 obsadených revírov.			
3.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	EFP1, EFP2	VP
3.1.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	EFP1,EFP2	VP
3.1.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	EFP1,EFP2	VP
3.1.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
3.1.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP1,EFP2, EFP3	VP
3.1.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1,EFP3	VP
3.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	EFP2,EFP6	VP
3.1.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
3.1.9.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	EFP1,EFP2	SP
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na minimálnej úrovni 14 obsadených revírov.			
3.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	EFP1	VP
3.2.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	EFP1	VP
3.2.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	EFP1	VP
3.2.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP1	VP
3.2.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1	VP
3.2.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP1	VP
3.2.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1	NP
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.			
3.3.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného	EFP2,EFP6	VP
3.3.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	EFP2, EFP6	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.3.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
3.3.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP2,EFP6, EFP3	VP
3.3.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP
3.3.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	EFP2, EFP6	VP
3.3.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
3.3.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP3,EFP5	VP
3.3.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
3.3.10.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP3, EFP5	SP
3.3.11.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	EFP2, EFP6	NP
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu prhlavira čiernohlavého (<i>Saxicola torquata</i>) priemerne na úrovni minimálne 53 párov udrzaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe			
3.4.1.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	EFP3	VP
3.4.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti vylúčiť použitie chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP3	VP
3.4.3.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke 10 m	EFP3,EFP5	VP
3.4.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prhlaviara čiernohlavého	EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 3.5. Udržať populáciu hrdličky poľnej (<i>Streptopelia turtur</i>) priemerne na úrovni minimálne 100 párov udrzaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe			
3.5.1.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP5	VP
3.5.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP3,EFP5	VP
3.5.3.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, solitérnych stromov a stromoradií na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
3.5.4.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia	EFP3,EFP5	VP
3.5.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie hrdličky poľnej	EFP5	SP
Operatívny cieľ č. 3.6. Udržať populáciu strakoša obyčajného (<i>Lanius collurio</i>) priemerne na úrovni minimálne 350 párov udrzaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe			
3.6.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša obyčajného	EFP5	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.6.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
3.6.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP3,EFP5	VP
3.6.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
3.6.5.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.7. Udržať populáciu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) priemerne na úrovni minimálne 35 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe			
3.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP5	SP
3.7.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
3.7.3.	Vylúčiť zalesňovanie xerothermných krovitých strání	EFP5	VP
3.7.4.	Zabezpečiť tlenie sukcesie krovitých porastov, tak aby dosahovali optimálnu štruktúru a štádium sukcesie nebolo príliš pokročilé a to pravidelným mozaikovitým mulčovaním, preredovaním súvislých krovitých zárastov.	EFP5	VP
3.7.5.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	EFP3,EFP5	VP
3.7.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.8. Udržať populáciu krutihlava hnedého (<i>Jynx torquilla</i>) priemerne na úrovni minimálne 70 párov			
3.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP5	SP
3.8.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP3,EFP5	VP
3.8.3.	Zachovávať všetky staré a dutinové stromy, solitérne stromy a stromoradia v poľnohospodárskej krajine	EFP3,EFP5	VP
3.8.4.	Podľa potreby vysadiť solitérne stromy ako zabezpečenie potenciálnych hniezdných stromov do budúcnosti. (najmä na rozsiahlych otvorených plochách TTP, OP vzniknutých počas kolektívizácie)	EFP3,EFP5	VP
3.8.5.	Zachovávať dostatočné porasty drevín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	EFP3,EFP5	VP
3.8.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.9. Udržať populáciu lelka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) priemerne na úrovni minimálne 9 párov			
3.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP2	VP
3.9.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
3.9.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvolnených porastov drevín		

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 3.10. Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) priemerne na úrovni minimálne 550 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
3.10.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
3.10.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
3.10.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
3.10.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP2,EFP6	VP
3.10.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2,EFP6	VP
3.10.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	EFP2,EFP6	SP
Operatívny cieľ č. 3.11. Udržať populáciu d'atla prostredného (<i>Dendrocopos medius</i>) priemerne na úrovni minimálne 135 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
3.11.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	EFP3	VP
3.11.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP3	VP
3.11.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP2,EFP3	VP
3.11.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP2,EFP3	VP
3.11.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP3	VP
3.11.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'atla prostredného	EFP2,EFP3	VP
Operatívny cieľ č. 3.12. Udržať populáciu muchárika bielokrkeho (<i>Ficedula albicollis</i>) priemerne na úrovni minimálne 1050 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov			
3.12.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	CHVÚ	VP
3.12.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	CHVÚ	VP
3.12.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
3.12.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP6	VP
3.12.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP2,EFP6	VP
3.12.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkeho	EFP6	SP
Operatívny cieľ č. 3.13. Zabezpečiť aby podiel lesa vo veku nad 80 rokov zostal v EFP3 minimálne 25 %			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.13.1.	Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov	CHVÚ	VP
3.13.2.	Kontrolovať dodržiavanie legislatívy na úseku ochrany prírody a hospodárenia v lese pri obnovných ťažbách	CHVÚ	VP
3.13.3.	Zpracovať požiadavky na zastúpenie lesa vo veku 80 rokov do nových PSL tak, aby tento podiel neklesol pod 25 %	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 434/2009 Z.z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
4.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 434/2009 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
4.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 434/2009 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Strážovské vrchy	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.			
4.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Strážovské vrchy naráža na legislatívne prekážky	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.3. Upraviť hranice CHVÚ Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy a upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy odčlenením východného výbežku Sádockých vrchov kde sa nachádza málo vhodných biotopov výberových druhov, a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov: poľnohospodárska krajina v katastri Omastiná , Závada pod Čiernym vrchom, oblasť zarastajúcich pasienkov medzi obcami Chvojnica a Čavojs.			
4.3.1.	Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ	EFP4	VP
4.3.2.	Na základe výsledkov z monitoringu vyčleniť z CHVÚ lokality bez výskytu predmetov ochrany a bez predpokladu pre výskyt týchto druhov	okolie CHVÚ	VP
4.3.3.	Na základe výsledkov z monitoringu pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním a s významným výskytom predmetov ochrany a odčleniť nové súčasti intravilánov	EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
5.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	CHVÚ	SP
5.1.4.	Usmerniť návštevnosť na hniezdiskách vtáctva mimo citlivých lokalít. Vybudovať preto vhodnú infraštruktúru (zábrany na vjazd motorových vozidiel, záchytné menšie parkoviská a prístupové náhradné chodníky na menej citlivé lokality a pod.)	CHVÚ	VP
5.1.5.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	VP
5.1.6.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
5.1.7.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP
5.1.8.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o území a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	VP
5.1.9.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty CHVÚ Strážovských vrchov v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
5.1.10.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	VP
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany mokradí a tečúcich vôd ako významných lovísk bocina čierneho a hniezdisk ostatných druhov vtákov	EFP4, EFP5, EFP6	VP
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	CHVÚ	VP
5.2.4.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
5.2.5.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-01 Zlepšenie hniezdných podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.3. ; 2.16. ;
3. Opatrenia	1.1.5 ; 1.3.6. ; 2.16.7. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP6, EFP4,
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 -2024
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	14000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Výroba búdok, nákup materiálu a výbavy na umiestnenie búdok, údržba každých 5 rokov. Počet búdok –400.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-02 Odstrániť čierne skládky, ako zdroj potravy krkavcovitých vtákov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2. ; 1.6.
3. Opatrenia	1.2.9. ; 1.6.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP3, EFP5,
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každé dva roky (počas platnosti programu) v jarnom období
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a s podporou obce
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Rukavice, vrecia na odpad, VK kontajneri,
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Vždy po ukončení prác.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-03 Ochrana vtáctva v lesoch CHVÚ v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.2. ; 1.3. ; 1.4. ; 1.5. ; 2.1. ; 2.2. ; 2.3. ; 2.5. ; 3.1. ; 3.3. ; 3.10. ; 3.11. ; 3.12. ; 3.13. ;
3. Opatrenia	1.1.1., 1.1.6., 1.2.2. ; 1.2.6. ; 1.3.1. ; 1.3.8. ; 1.4.5. ; 1.4.7. ; 1.5.16. ; 2.1.5 ; 2.1.7. ; 2.2.1. ; 2.2.5. ; 2.3.1. ; 2.3.5. ; 2.5.4. ; 2.5.7. ; 3.1.4. ; 3.1.7. ; 3.3.3. ; 3.3.6. ; 3.10.1. ; 3.10.5. ; 3.11.1. ; 3.11.5. ; 3.12.1. ; 3.12. 5. ; 3.13.3. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	V celom CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Rok 2016 – 2025 v čase obnovy PSL

7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MPRV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	350000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2018, 2022, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-04 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	1.5.1. ; 2.5. ; 3.1. ; 3.2. ; 3.3. ;
3. Opatrenia	1.5.14. ; 2.5.8. ; 3.1.8. ; 3.2.6. ; 3.3.9. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2,
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	102000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysoko zdvížné plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-05 Revitalizácia mokradí a rašelinísk v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	2.5. ; 2.7. ; 3.3. ;
3. Opatrenia	2.5.9. ; 2.7.7. ; 3.3.10. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EPF3, EPF5,
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	650000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje potrebné zariadenie na stavbu stavidiel, zemné práce, obnovu zdevastovaných mokradí za použitia techniky, organizácia ochrany prírody zabezpečuje potrebné vybavenie pre prípravu výkupu pozemkov na miestach revitalizovaných mokradí (PC, miestnosť v prípade potreby organizácie stretnutia).

12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-06 Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	2.5. ; 3.1. ;
3. Opatrenia	2.5.2. ; 3.1.2. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody a vlastníci pozemkov, resp. užívateľa
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	36000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál potrebný pre výrobu a opravu hniezdnych podložiek (dosky, pletivo, klince, šruby, objímky a pod.), ďalekohľady, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-07 Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.3. ; 1.4. ; 2.1. ; 2.2. ; 2.3. ; 3.10. ; 3.11. ; 3.12. ;
3. Opatrenia	1.1.4. ; 1.3.5. ; 1.4.4. ; 2.1.3. ; 2.2.3. ; 2.3.4. ; 3.10.4. ; 3.11.4. ; 3.12.4. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP6
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Prijemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Ďalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, materiál na označenie hniezdného stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-08 Zlepšenie hniezdnych podmienok pre krutohlava hnedého (<i>Jynx torquilla</i>) a strakoša veľkého
-------------------------	---

	(<i>Lanius excubitor</i>).
2. Príslušný operatívny cieľ	3.8. ; 2.8. ;
3. Opatrenia	3.8.4. ; 2.8.5. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP3, EFP5
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2019
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a správcovia lesných pozemkov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	2100 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Nákup drevín, ich preprava. Náradie na sadenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	V období uskutočnenia, vždy ku koncu kalendárneho roka.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po každej ukončenej akcii
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-09 Manažment biotopov pre poľné druhy vtáctva.
2. Príslušný operatívny cieľ	2.6. ; 2.7. ; 3.7. ;
3. Opatrenia	2.6.2. ; 2.6.5. ; 2.7.2. ; 2.7.4. ; 3.7.4. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP3, EFP5,
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	900000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia na udržiavanie stavu, krovinořezy, píly, kosačky (plus náplne). Mulčovacie zariadenie. Odvoz biomasy. Prípadné nástroje a potreby na zadržanie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne na jeseň, po skončení prác.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po vytvorení štrkovej plošiny v r. 2021, následne každoročne záverečná správa po zhodnotení hniezdnej sezóny a ukončení manažmentu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-010 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Strážovské vrchy a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.2. ; 1.3. ; 1.4. ; 1.5. ; 2.1. ; 2.2. ; 2.3. ; 2.4. ; 2.5. ; 2.6. ; 2.7. ; 2.8. ; 3.1. ; 3.2. ; 3.3. ; 3.4. ; 3.5. ; 3.6. ; 3.7. ; 3.8. ; 3.9. ; 3.10. ; 3.11. ; 3.12. ;
3. Opatrenia	1.1.8. ; 1.2.5. ; 1.3.3. ; 1.4.6. ; 1.5.15. ; 2.1.6. ; 2.2.7. ; 2.3.6. ; 2.4.4. ; 2.5.1. ; 2.6.6. ; 2.7.9. ; 2.8.1. ; 3.1.1. ; 3.2.1. ; 3.3.1. ; 3.4.4. ; 3.5.5. ; 3.6.1. ; 3.7.1. ; 3.8.1. ; 3.9.1. ; 3.10.6. ; 3.11.6. ; 3.12.6. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Strážovské vrchy a bezprostredné okolie

6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhnieszení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	1200000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-011 Monitoring lesných porastov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.16. ; 3.13. ;
3. Opatrenia	2.16.1. ; 3.13.1 ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Terénne oblečenie, zápisník, fotoaparát
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne ku koncu kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-012 Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v Strážovských vrchoch prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.5. ; 2.3. ; 2.5. ; 3.1. ; 3.2. ; 3.3. ; 5.1. ;
3. Opatrenia	1.1.9. ; 1.5.19. ; 2.3.9. ; 2.5.10. ; 3.1.5. ; 3.1.9. ; 3.2:5. ; 3.2.7. ; 3.3.5. ; 3.3.11. ; 5.1.3. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Strážovské vrchy
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne

	oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-013 Budovanie infraštruktúry pre pozorovania vtáctva na ornitologicky významnej lokalite
2. Príslušný operatívny cieľ	5.1. ;
3. Opatrenia	5.1.4. ; 5.1.5. ;
4. Priorita	VP
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník a správca pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	252000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia na zemné práce (buldozéry, bagre) pre úpravu parkoviska a dovoz betónových zábran na vstup a za odvoz odpadu z likvidovaných čiernych stavieb. Zariadenia dodávateľa na zhotovenie informačných tabúľ, náučného chodníka, pozorovateľne vtáctva (náradie na opracovanie dreva, PC na spracovanie grafického návrhu a tlač a pod.).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z..

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-014 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	5.1. ; 5.2. ;
3. Opatrenia	5.1.1. ; 5.1.6. ; 5.1.7. ; 5.1.8. ; 5.1.9. ; 5.1.10. ; 5.2.6. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník a správca pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne ku koncu kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-015 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	2.5. ; 2.7. ; 3.1. ; 3.2. ; 3.3. ; 5.1. ;
3. Opatrenia	2.5.5 ; 2.7.5. ; 3.1.5. ; 3.2.4. ; 3.3.4. ; 5.1.2. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 173/2005 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-016 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody. Vypracovanie a kontrola zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1. ; 1.2. ; 1.3. ; 1.4. ; 1.5. ; 2.1. ; 2.2. ; 2.3. ; 2.4. ; 2.5. ; 2.6. ; 2.7. ; 2.8. ; 2.16 (celé) ; 3.1. ; 3.2. ; 3.3. ; 3.4. ; 3.5. ; 3.6. ; 3.7. ; 3.8. ; 3.9. ; 3.10. ; 3.11. ; 3.12. ; 3.13. ;
3. Opatrenia	1.1.1. ; 1.1.2. ; 1.1.3. ; 1.1.7. ; 1.2.1. ; 1.2.2. ; 1.2.3. ; 1.2.4. ; 1.2.10. ; 1.3.1. ; 1.3.2. ; 1.3.4. ; 1.4.2. ; 1.4.3. ; 1.4.7. ; 1.5.3. ; 2.1.2. ; 2.1.3. ; 2.1.8. ; 2.2.1. ; 2.2.2. ; 2.2.3. ; 2.2.4. ; 2.2.6. ; 2.3.1. ; 2.3.2. ; 2.3.3. ; 2.4.1. ; 2.4.3. ; 2.5.4. ; 2.5.6. ; 2.6.2. ; 2.6.4. ; 2.7.2. ; 2.7.4. ; 2.7.6. ; 2.7.8. ; 3.1.3. ; 3.1.4. ; 3.1.6. ; 3.2.2. ; 3.2.3. ; 3.2.5. ; 3.3.2. ; 3.3.3. ; 3.3.5. ; 3.4.2. ; 3.5.4. ; 3.6.5. ; 3.7.6. ; 3.8.6. ; 3.9.2. ; 3.10.1. ; 3.10.2. ; 3.10.3. ; 3.11.1. ; 3.11.2. ; 3.11.3. ; 3.12.1. ; 3.12.2. ; 3.12.3. ; 3.13.2. ; 3.13.3. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	900000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne ku koncu kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-017 Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Strážovské vrchy a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem
-------------------------	--

	poľnohospodárstva.
2. Príslušný operatívny cieľ	2.6. ; 2.7. ; 2.8. ; 3.3. ; 3.4. ; 3.5. ; 3.6. ; 3.7. ; 3.8. ; 5.1. ; 5.2. ;
3. Opatrenia	2.6.1. ; 2.6.3. ; 2.7.1. ; 2.7.3. ; 2.8.2. ; 2.8.3. ; 2.8.4. ; 2.8.5. ; 3.3.7. ; 3.3.8. ; 3.4.1. ; 3.5.1. ; 3.5.2. ; 3.5.3. ; 3.6.2. ; 3.6.3. ; 3.6.4. ; 3.7.2. ; 3.7.3. ; 3.7.4. ; 3.7.5. ; 3.8.2. ; 3.8.3. ; 3.8.4. ; 3.8.5. ; 5.1.1. ; 5.2.1. ; 5.2.4. ; 5.2.5. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne ku koncu kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-018 Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2. ; 1.6. ;
3. Opatrenia	1.2.8. ; 1.6.1. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1, EFP2
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, po zrealizovaní opatrení priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné poľovné združenia
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR, MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Fotopasce, ďalekohľady, podklady pre úpravu plánu lovu a chovu, poľovnícke potreby.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa v 2021 po skončení projektu a následne každoročne po skončení sezóny.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-019 Vymedzenie dodatočných bezzásahových zón v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	1.3. ; 1.4. ; 2.1. ;
3. Opatrenia	1.3.7. ; 1.4.1. ; 2.1.1. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EPF4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	28000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie

	podkladov pre projekt ochrany.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-020 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	5.2.
3. Opatrenia	5.2.2. ;
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU028-021 Zámenny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy
2. Príslušný operatívny cieľ	5.2.
3. Opatrenia	5.2.7.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymerné zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 434/2009 Z.z.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU028-1	Tvorba hniezdných možností pre pôtika kapcavého	0	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	0	0	0	0	500	0	0
SKCHVU028-2	Odstrániť čierne skládky , ako zdroj potravy krkavcovitých vtákov	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000
SKCHVU028-3	Ochrana vtáctva v lesoch CHVÚ v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	35000	35000	35000	35000	35000	35000	35000	35000	35000	35000	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-4	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400
SKCHVU028-5	Revitalizácia mokradí a rašelinísk v CHVÚ Strážovské vrchy	0	162500	162500	162500	162500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-6	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Strážovské vrchy	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200
SKCHVU028-7	Ochrana hniezdných stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Strážovské vrchy	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU028-8	Zlepšenie hniezdných podmienok pre krutihlava hnedého a strakoša veľkého	0	700	700	700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-9	Manažment biotopov pre poľné druhy vtáctva.	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000
SKCHVU028-10	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Strážovské vrchy a jeho hniezdej úspešnosti	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000
SKCHVU028-11	Monitoring lesných porastov	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU028-12	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v Strážovských vrchoch prostredníctvom stráže prírody	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU028-13	Budovanie infraštruktúry pre pozorovania vtáctva na ornitologicky významnej lokalite	0	63000	63000	63000	63000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-14	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Strážovské vrchy	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU028-16	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU028-16	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody. Vypracovanie a kontrola zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Strážovské vrchy	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU028-17	Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Strážovské vrchy a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000
SKCHVU028-18	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-19	Vymedzenie dodatočných bezzásahových zón v CHVÚ Strážovské vrchy	0	7000	7000	7000	7000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU028-20	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU028-21	Zámenny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
	Spolu (€)	147100	388800	386800	388800	386100	150600	148600	150600	148600	149100	112100	114100	112100	114600	112100	114100

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU028-1	Tvorba hniezdných možností pre pôtika kapcavého	0	0	500	0	0	0	0	500	0	0	0	0	500	0	14000
SKCHVU028-2	Odstránenie čiernej skládky, ako zdroj potravy krkavcovitých vtákov	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	0	2000	30000
SKCHVU028-3	Ochrana vtáctva v lesoch CHVÚ v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	350000
SKCHVU028-4	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	3400	102000
SKCHVU028-5	Revitalizácia mokradí a rašelinísk v CHVÚ Strážovské vrchy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	650000
SKCHVU028-6	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Strážovské vrchy	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	36000
SKCHVU028-7	Ochrana hniezdných stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Strážovské vrchy	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU028-8	Zlepšenie hniezdných podmienok pre krutihlava hnedého a strakoša veľkého	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2100
SKCHVU028-9	Manažment biotopov pre poľné druhy vtáctva.	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	900000
SKCHVU028-10	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Strážovské vrchy a jeho hniezdej úspešnosti	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	40000	1200000
SKCHVU028-11	Monitoring lesných porastov	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU028-12	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v Strážovských vrchoch prostredníctvom stráže prírody	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	600000

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU028-13	Budovanie infraštruktúry pre pozorovania vtáctva na ornitologicky významnej lokalite	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	252000
SKCHVU028-14	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Strážovské vrchy	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
SKCHVU028-16	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU028-16	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody. Vypracovanie a kontrola zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Strážovské vrchy	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
SKCHVU028-17	Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Strážovské vrchy a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	120000
SKCHVU028-18	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU028-19	Vymedzenie dodatočných bezzásahových zón v CHVÚ Strážovské vrchy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28000
SKCHVU028-20	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU028-21	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Strážovské vrchy	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
	Spolu (€)	112100	114100	112600	114100	112100	114100	112100	114600	112100	114100	112100	114100	112600	114100	4709100

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

4.1. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	Dlhodobé ciele			
1.	Zlepšiť s účasný stav druhov <i>Aegolius funereus</i> , <i>Bonasa bonasia</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Phoenicurus phoenicurus</i> , zvrátením poklesu, zlepšením stavu populácie na stabilný, zvrátiť stav extinkcie <i>Tetrao urogallus</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2.	Zlepšiť súčasný stav druhov vtákov <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Dryocopos martius</i> , <i>Bubo bubo</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Coturnix coturnix</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Lanius excubitor</i>	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3.	Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Aquila chrysaetos</i> , <i>Saxicola torquata</i> , <i>Streptopelia turtur</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Muscicapa striata</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Falco peregrinus</i> a <i>Pernis apivorus</i> , <i>Jynx torquilla</i> a <i>Caprimulgus europaeus</i>	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4.	Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Strážovské vrchy, a upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy za účelom zefektívnenia ochrany v území.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
5.	Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
	Operatívne ciele			
1.1.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie pôtika kapcavého (<i>Aegolius funereus</i>) na priemernej úrovni minimálne 18 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na priemernej úrovni 30 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltochvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách muchárika malého (<i>Ficedula parva</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.5.	Zvrátiť nulový stav populácie druhu (<i>Tetrao urogallus</i>) prostredníctvom komplexných prípravných opatrení na ochranu a tvorbu jeho vhodného	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	biotopu.			aktuálne dáta)
1.6.	Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce jariabka hôrneho a hlucháňa hôrneho na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týchto druhov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách ďatľa bielochrbtého (<i>Dendrocopos leucotos</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žlny sivej (<i>Picus canus</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.	Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.	Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na priemernej úrovni minimálne 20 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.	Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na priemernej úrovni minimálne 23 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.	Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.	Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 40 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.	Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.	Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti podiel bukových a jedľobukových porastov vo veku nad 80 rokov neklesol pod súčasnú úroveň.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.	Udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na minimálnej úrovni 5 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.2.	Udržať populáciu sokola sťahovavého (<i>Falco peregrinus</i>) na minimálnej úrovni 14 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.3.	Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov udržaním	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.		databázy	chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.4.	Udržať populáciu pŕhľavira čiernohlavého (<i>Saxicola torquata</i>) priemerne na úrovni minimálne 53 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.5.	Udržať populáciu hrdličky poľnej (<i>Streptopelia turtur</i>) priemerne na úrovni minimálne 100 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.6.	Udržať populáciu strakoša obyčajného (<i>Lanius collurio</i>) priemerne na úrovni minimálne 350 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.7.	Udržať populáciu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) priemerne na úrovni minimálne 35 párov udržaním biotopov druhu vo vhodnom stave a v dostatočnej rozlohe.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.8.	Udržať populáciu krutihlava hnedého (<i>Jynx torquilla</i>) priemerne na úrovni minimálne 70 párov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.9.	Udržať populáciu lelka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>) priemerne na úrovni minimálne 9 párov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.10.	Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) priemerne na úrovni minimálne 550 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.11.	Udržať populáciu ďatľa prostredného (<i>Dryocopus medius</i>) priemerne na úrovni minimálne 135 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.12.	Udržať populáciu muchárika bielokrkého (<i>Ficedula albicollis</i>) priemerne na úrovni minimálne 1050 párov zachovaním resp. zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.13.	Zabezpečiť aby podiel lesa vo veku nad 80 rokov zostal v EFP3 minimálne 35 %.	Rozloha biotopu	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
4.1.	Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 434/2009 Z.z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
4.2.	Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany.	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.3.	Upraviť hranice CHVÚ Strážovské vrchy oddelením východného výbežku Sádockých vrchov kde sa nachádza málo vhodných biotopov výberových druhov, a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov: poľnohospodárska krajina v katastrí Omastiná, Závada pod Čiernym vrchom, oblasť zarastajúcich pasienkov medzi obcami Chvojnica a Čavoj.	Schválená úprava vyhlášky	Zmena hraníc CHVÚ	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
5.1.	Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
5.2.	Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
	Opatrenia			
1.1.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.6.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu pôtika	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.9.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.1.	Kontrola dodržiavania legislatívy ochrany prírody a usmernenie hospodárskych činností na obsadených lokalitách, najmä z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.2.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.2.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.6.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP
1.2.7.	Zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk			Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.8.	Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
1.2.9.	Odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.10.	Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete			
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdnych lokalít žltochvosta hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.3.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltouchvosta hôrneho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.7.	Vymedziť bezzásahové zóny			
1.3.8.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novo vypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 35 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltouchvosta hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6.	Podporiť hniezdne podmienky pre žltouchvosta hôrneho vyvesením búdok	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.7.	Vymedziť bezzásahové zóny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.1.	Vymedziť bezzásahové zóny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy	Počet hniezdných	Stanoviská,	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	s dutinami	stromov s rozhodnutiami o ochrane	rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	
1.4.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.7.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.5.1.	Vo vybraných porastoch vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do lesných porastov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.2.	Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticidov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4.	Zabezpečiť, aby v území bolo na konci platnosti programu starostlivosti minimálne 60 % výmery lesov vo veku nad 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie konci platnosti programu starostlivosti	Plní sa / neplní sa
1.5.5.	Výchovnými porastmi zabezpečiť, aby boli vhodné pre výskyt hlucháňa (heterogénne, zakmenenie maximálne 0,7 a pod.)	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.6.	Všetky hospodárske lesy prekatégorizovať na lesy osobitného určenia	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.7.	Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.8.	Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.9.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.10.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.5.11.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplyvajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	opatrení			
1.5.12.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.13.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.5.14.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.15.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracovaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.1.	Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
1.7.2.	Odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.3.	Monitorovať výskyt diviaka na lokalitách hlucháňa a jariabka hôrneho	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
2.1.1.	Vymedziť bezzásahové zóny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.6.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.1.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.8.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 %	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	obnovných porastov starších ako 80 rokov			
2.2.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.4.	Zabezpečiť aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov neklesla pod 700 ha	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.6.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu žlny sivej	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.4.2.	V prípade realizácie investícií do	Počet stanovísk	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	k zámerom a činnostiam	príslušných úradov, organizácie OP	
2.4.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových alebo zemných hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.2.	Zabezpečiť po vyhniezení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.5.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.5.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.5.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.9.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.10.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	kosenie od kraja do stredu.			
2.6.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.6.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.5.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke 5-10 m	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.7.4.	Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5.	V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6.	V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľnú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 434/2009 Z.z.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.7.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.9.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	vybranej vzorky populácie strakoša veľkého		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou			
2.8.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, solitérnych stromov a stromoradií na hniezdnych lokalitách	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.5.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.1.	Zabezpečiť relevantnú ochranu starších porastov s vyšším zastúpením buka	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.2.	Zpracovať požiadavky na zastúpenie buka do PSL v CHVÚ tak, aby súhrnný rozsah porastov vo veku nad 80 rokov a zastúpením buka nad 10 % neklesol počas platnosti PS pod súčasnú úroveň	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.9.3.	V územnoplánovacej dokumentácii presadzovať vysoké zastúpenie stromovej zelene v intravilánoch s výskytom žltochvosta hôrneho	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.4.	Vyhľadávať hniezdne stromy žltochvosta hôrneho a v prípade, že ide o staršie stromy zabezpečiť ich ochranu	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.5.	V lesných porastoch nedosahujúcich vek 80 rokov alebo nedosahujúcich vhodnú štruktúru pre hniezdenie žltochvosta hôrneho vyvesiť hniezdne búdky	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdnych okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
3.1.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
3.1.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.1.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	predmety ochrany		úradov, organizácie OP	
3.1.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.1.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.1.9.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.2.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
3.2.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.2.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.3.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
3.3.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.3.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.3.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.6.	Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novo vypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.3.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
3.3.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.3.10.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.11.	Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.1.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
3.4.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti vylúčiť použitie chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.3.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke 10 m	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie príhľaviara čiernohlavého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.5.1.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
3.5.3.	Zachovávať dostatočné porasty krovín, solitérnych stromov a stromoradií na hniezdných lokalitách	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.4.	Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia			
3.5.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie hrdličky poľnej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu	Zistený počet párov

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			zadané do databázy	
3.6.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša obyčajného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Zistený počet párov
3.6.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.6.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
3.6.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.6.5.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.7.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.7.3.	Vylúčiť zalesňovanie xerothermných krovitých strání	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.7.4.	Zabezpečiť tlmenie sukcesie krovitých porastov, tak aby dosahovali optimálnu štruktúru a štádium sukcesie nebolo príliš pokročilé a to pravidelným mozaikovitým mulčovaním, preriedňovaním súvislých krovitých zárasťov.	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.7.5.	Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.7.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.8.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.3.	Zachovávať všetky staré a dutinové stromy, solitérne stromy a stromoradia v poľnohospodárskej krajine	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.4.	Podľa potreby vysadiť solitérne stromy ako zabezpečenie potenciálnych	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	hniezdných stromov do budúcnosti. (najmä na rozsiahlych otvorených plochách TTP, OP vzniknutých počas kolektivizácie)		za päť rokov	
3.8.5.	Zachovávať dostatočné porasty drevín na hniezdných lokalitách v poľnohospodárskej krajine	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť používanie umelých hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.9.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.10.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.10.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.10.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.10.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchára sivého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.11.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.11.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.11.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	porastoch	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.11.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.11.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa prostredného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.12.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.12.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.12.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticidov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.5.	Zpracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.12.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie mucháríka bielokrkeho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.13.1.	Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov	Rozloha biotopu v CHVU	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.13.2.	Kontrolovať dodržiavanie legislatívy na úseku ochrany prírody a hospodárenia v lese pri obnovných ťažbách	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.13.3.	Zpracovať požiadavky na zastúpenie lesa vo veku 80 rokov do nových PSL tak, aby tento podiel neklesol pod 25 %	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
4.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 434/2009 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 434/2009 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam zakázaných činností	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Strážovské vrchy			
4.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Strážovské vrchy naráža na legislatívne prekážky	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.3.1.	Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach príľahlých k CHVÚ	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
4.3.2.	Na základe výsledkov z minitoringu vyčleniť z CHVÚ lokality bez výskytu predmetov ochrany a bez predpokladu pre výskyt týchto druhov	Schválená úprava vyhlášky	Zmena hraníc CHVÚ	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.3.3.	Na základe výsledkov z minitoringu pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním a s významným výskytom predmetov ochrany a odčleniť nové súčasti intravilánov	Schválená úprava vyhlášky	Zmena hraníc CHVÚ	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
5.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
5.1.4.	Usmerniť návštevnosť na hniezdiskách vtáctva mimo citlivých lokalít. Vybudovať preto vhodnú infraštruktúru (zábrany na vjazd motorových vozidiel, záchytné menšie parkoviská a prístupové náhradné chodníky na menej citlivé lokality a pod.)	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
5.1.5.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.1.6.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.1.7.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
5.1.8.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o území a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
5.1.9.	Vhodnou formou propagovať prírodné	Počet workshopov,	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	hodnoty CHVÚ Strážovských vrchov v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	prednášok a stretnutí		
5.1.10.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVU	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany mokradí a tečúcich vôd ako významných lovisk bociana čierneho a hniezdisk ostatných druhov vtákov	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.4.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet zrealizovaných zámen pozemkov	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
5.2.5.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení			

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy
- Huntley B., Green R.E., Collingham Y.C., Willis S.G. 2007: A Climatic Atlas of European Breeding Birds. – Durham University/RSPB/Lynx, UK.
- Pivarčí, M., Kropitz, P., 1998. Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja, Banská Bystrica: Urkea s.r.o. v znení zmien a doplnkov č. 1 až 4
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrtvy/>
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia

6.4. Mapa ekologicko funkčných priestorov.

6.5. Porastová mapa